

ŽIVOT

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS * MAREC * MARZEC 1997 * Č. 3 (366) * CENA 1 ZŁ

PRÍJEMNÉ
VEĽKONOČNÉ SVIATKY
ŽELÁ

REDAKCIA
a ÚV SSP

Adres redakcji:

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7
tel. 33-36-88

Wydawca:

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE
ZARZĄD GŁÓWNY

SPOŁOK SLOVÁKOV V POLSKU
ÚSTREDNÝ VÝBOR

31-150 KRAKÓW, ul. św. Filipa 7
tel.: 32-66-04, 33-09-41
tel./fax: 34-11-27

Czasopismo zostało wydane
przy pomocy finansowej
Ministerstwa Kultury i Sztuki

Redaktor naczelny:

JÁN ŠPERNOGA
Zespół:

Peter Kollárik, Jozef Pivočík
Społeczne kolegium doradcze:

Augustín Andrašák, Žofia Bogačková,
František Harkabuz, Žofia Chalupková,
Bronislav Knapčík, Lýdia Mšalová,
Anton Pivočík

Skład:

Redakcia Život
Łamanie i druk:

Drukarnia TSP
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

Warunki prenumeraty:

Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje
Zarząd Główny w Krakowie w terminach:
do 30 listopada na I kwartał,
I półrocze oraz cały rok następny;
do 15 czerwca na II półrocze
roku bieżącego lub bezpośrednio
wpłatą na konto: BDK w Lublinie
II/O Kraków 10701193-2017-2221-0100
Prenumeratę czasopisma można zacząć
w każdej chwili.

**Cena prenumeraty dla kół
i oddziałów Towarzystwa:**

1 miesiąc - 1 zł
półrocze - 6 zł
rocznie - 12 zł

Cena prenumeraty zagranicznej
jest wyższa o 100%.

Do ceny prenumeraty indywidualnej
dolicza się koszty wysyłki.

Nie zamówionych tekstów, rysunków
i fotografii redakcja nie zwraca i zastrzega
sobie prawo skrótów oraz zmian
tytułów nadesłanych tekstów.

Záber z vystúpenia ochotníkov z Podvlnka na prehliadke divadelných súborov v Novej Belej. Podrobnejšie o prehliadke na str. 16-17.

Foto: J. Pivočík

V ČÍSLE:

Velkonočné zvyky a tradície vo svete	3
Ničím nespútaný vírus	4
Poučme sa z minulosti	5
Krajanské oblátkové stretnutia	6-7
Popri Bialke	8-9
Požiarnická slávnosť v Jurgove	9-10
ŽIVOT medzi „slovenčinárm“	11
Jozef Miloslav Hurban	12
Katedrálka slovenčinárov	13
Výtvarná súťaž Života '96 uzavretá	4-15
Divadelná prehliadka	16-17
Poviedka na voľnú chvíľu	18-19
Čitatelia - redakcia	20-22
Poľnohospodárstvo	23
Mladým - mladším - najmladším	24-25
Šport a hudba	26
Móda	27
Naša poradňa	28-29
Psychozábava - humor	30-31
Stáva sa...	32

NA OBÁLKE: odmenené práce vo výtvarnej súťaži Života '96. 1. Malba D. Cervasa Najkrajšie záklutie v našej obci - 1. miesto v staršej skupine; 2. Malba S. Pečaka z Krempáčov Noc netopierov - 2. miesto v staršej skupine; 3. Práca z plastelíny G. Kidoňovej z Hornej Zubrice Ako chrániť prírodu - 1. miesto v mladšej skupine; 4. Koláž M. Kovalčíkovej z Hornej Zubrice Nebud nepriateľom prírody - 3. miesto v staršej skupine. Foto: J. Pivočík

AKO SME ZAČÍNALI...

**JOZEF
BRIJA**
z Vyšných Lápš

Ja osobne som sa na zakladanie Spolku nezáčastnil, keďže som sa narodil krátko po vojne. Viem však, ako k tomu došlo predovšetkým z rozprávania môjho otca Augustína Briju, ktorý mi neraz hovoril, kolko prekážok museli naši otcovia prekonáť, kým sa krajanská organizácia, nazývaná vtedy Spolok Čechov a Slovákov na Spiši stala faktom.

Môj nebohý otec, môžem to dnes s hrdostou povedať, bol v samom centre tohto hnutia. Poznali ho krajania na celom Spiši, ba aj na Orave. Spolkovej činnosti venoval celé svoje srdce. Od neho viem, že prvým predsedom lapšanskej miestnej skupiny sa stal kapelník Gerváz Griglák. Po ňom bol krátko môj otec, čo si už sám pamätám, keďže som bol starší. Často chodil na schôdze, nie len u nás, ale aj na iné dediny, do Lapšanky, Čiernej Hory, Novej Belej, Kacvín a pod. Do bližších obcí brával nezriedka aj mňa. Zo začiatku som toho veľa nechápal, len som sa prizeral a počúval. Neraď sa stávalo, že naša neveľká izba bola plná ľudí. Hovorilo sa o krajanských záležitostach, ale nielen. Častokrát to boli aj obecné problémy, ktoré chceli krajania riešiť. Pamäťom sa, ako raz hovorili o ceste do Varšavy, kde sa potom zúčastnili celoštátej akcie pri obnove a rekonštrukcii hlavného mesta. Otec totiž zastával názor, že Slováci v Poľsku majú také isté občianske práva ako ostatní a to aj otvorené hlásal. Bol členom hasičského zboru, poslancom miestnej samosprávy a pôsobil aj v ďalších organizáciách, v ktorých propagoval krajanov.

V roku 1952 som začal školskú dochádzku. V obci sme mali vlastne dve školy - slovenskú, v ktorej riaditeľom bol Jozef Páleník, a poľskú, v ktorej riaditeľkou bola Rozália Páleníková. Dlhé roky v slovenskej časti bola väčšina tunajších žiakov. Situácia sa začala meniť až v 60-tych rokoch. Na slovenskej škole pôsobili výborní učitelia - E. Krajkovičová, A. Kortiš, E. Poluš, C. Biegunová a ďalší. Ich prácu treba vysoko oceniť. Školské vysvedčenia boli dvojjazyčné, vyučovalo sa takmer všetko po slovensky.

Začiatkom 70. rokov naši krajania kúpili v strede obce neveľký pozemok aj s drevenicou, v ktorej organizovali svoje schôdze. Neskoršie pristúpili k jej prestavbe, a vlastne výstavbe slovenskej klubovej

vne, čo sa im po viacerých rokoch aj podarilo. Jej slávnostné otvorenie sa uskutočnilo v roku 1981. Dlhší čas pôsobila vzorne, konali sa v nej rôzne podujatia, napríklad pre mládež stolnotenisové turnaje, recitačné súťaže a pod. Myslím si totiž, že dnes pri príležitosti polstoročia Spolku Slovákov v Poľsku by sme sa mali vrátiť k tejto osvedčenej spolupráci s mládežou. Snažme sa ju aj týmto spôsobom zapájať do našej činnosti.

**MICHAL
SOLAVA**
z Hornej Zubrice

K zakladateľom Spolku u nás patrili Jozef Soľava, neskôr predseda našej MS, František Kovalčík (Jaškovec), Ferdinand Pavlák, Ignáč Knapčík, Vendelin Knapčík, Vendelin Varešák, František Mšal a aj môj otec Vendelin Soľava (zo Žajovky).

Vznik Slovenského štátu v roku 1939 sme vrele privítali, a aj keď to bolo za ťažkých podmienok (vedľa onedlho vypukla 2. svetová vojna), tešili sme sa, že po dlhých 19 rokoch sme opäť pri Slovensku. V tomto období u nás pôsobil knaz Ján Mašlák zo Suchej Hory. Otec spolu s Jánom Mšalom, vtedajším rechtorom, udržovali v kostole spievanie slovenských piesní aj po skončení vojny, t.j. v období, keď časť Oravy a Spiša znova pripadla k Poľsku. Žiaľ, nás knaz nám po čase povedal: *ak budete spievať v kostole po slovensky, omša nebude...* Čažko dnes povedať, čo ho prinútilo k takejto radikálnej zmene názorov.

Pripomieniem ešte udalosť z rokov 1945-46, kedy som aj s ďalšími Oravcami bol na sezónnych poľnohospodárskych prácach na Slovensku. Po našom návrate nás však niekto udal, a tak sme boli prevezení do vyšetrovacej väzby v Sosnovci, kde sme strávili v ťažkých podmienkach 9 mesiacov. Ani neskôr, t.j. v rokoch 1953-54, kedy som vojenčil, to pre mňa, Slováka, ružové neboľo. Za to, že som sa otvorené priznával k slovenskej národnosti a iste aj za spomínaný pobyt na Slovensku, som si musel vojenčinu odkrútiť v trestnej jednotke-prácou v bani Michal. Rehabilitácie som sa sice dočkal, ale až koncom roka 1995. Následky na zdraví mi však z tej doby zostali dodnes.

Vráťme sa však k obdobiu pred vznikom Spolku. Snaha krajanov z Oravy a Spiša smerovala k tomu, aby sme zostali pri Slovensku. Aj preto sa v obciach začali konáť prvé stretnutia a schôdze, na ktorých sme pre-

jednávali otázku čo dalej. Na mnohých schôdzach som sa s otcom zúčastňoval aj ja. Pamäťom sa, že sme chodili k Jánovi Soľavovi i Karolovi Kulakovi, kde sa konalo dokonca stretnutie s vtedajším čsl. konzulom Dr. Matejom Andreášom, ktorý nám poskytol cenné rady a pomohol pri vzniku Spolku. Otec chodil často aj k priateľovi Jánovi Moniakovi, u ktorého nacvičovali slovenské piesne, a tak aj v tom období sa nás spiev rozliehal v kostole na všetky väčšie sviatky, ako sú Vianoce, Veľká noc, zubrický odpust a podobne.

Krajania sa pred vznikom Spolku stretávali aj s Dolnozubričanmi, v tom s Jánom Kovalíkom, Eugenom Kottom a ďalšími. Treba pripomenúť aj fakt, že hned po vojne sa u nás, okrem dvoch občanov - Poliakov, Jána Korbu a Ladislava Tabaka (ktorí však mali za manželky Slovenky z Hornej Zubrice), všetci prihlásili k slovenskej národnosti. Dokonca aj oni sa chceli zapísati, ale sme ich ubezpečili, že nikto od nich zmene národnosti nevyžaduje.

Prišiel teda rok 1947, a my sme sa dočkali vzniku nášho Spolku. Členom výboru MS v obci, ktorého predsedom sa stal Ján Soľava, bol aj môj otec Vendelin Soľava. Ďalšími členmi sa stali Ignáč Varešák, František Kovalčík, Ignáč a Vendelin Knapčíkovi, teda tí, čo stáli pri vzniku našej krajanskej organizácie. Po dedinách sa začali zakladať klubovne, vznikali slovenské školy, divadelné i folklórne súbory a podobne. Nastal všeobecne rozvoj krajanského hnutia na celej Orave a Spiši. V 60. rokoch však bolo slovenské školstvo a už zriedkavé slovenské spevy či omše v našom kostole úplne zrušené. V tejto súvislosti si spomínam napríklad na jeden odpust v obci z 29. septembra 1956 (na sv. Michala). Eudia v kostole začali spievať po slovensky a knaz z Veľkej Lipnice, ktorý vtedy slúžil omšu, celý červený od jedu doslova od oltára utiekol. Mnohí sa vtedy pýtali, či Pán Boh nerozumie spevom a modlitbám v slovenskom jazyku?! A hoci od tej udalosti uplynulo už vyše 40 rokov, a zdalo by sa, že tamtie časy sa už zmenili, slovenskú omšu máme na Orave len v Jablonke, aj to len od roku 1991!

Na záver ešte pripomienim, že po Jozefovi Soľavovi bol predsedom MS u nás krajan Alojz Biel, a po ňom od roku 1991 ja. Z dnešných aktivít ma teší najmä to, že sa v obci darí vyučovaniu slovenčiny až na dvoch z troch našich škôl, hoci na druhej strane ma mrzí malý počet predplatiteľov Života - 17. Vedľa ešte v polovici 80. rokov ich bolo vyše 170. Do práce v MS sa však snažíme zapájať mladých ľudí, v ktorých by mala byť záruka našej ďalšej krajanskej činnosti. Verím, že terajší jubilejný rok Spolku sa bude niesť v znamení oživenia práce mnohých MS. Je to potrebné aj kvôli ďalšiemu zachovaniu nášho povedomia a národnnej identity.

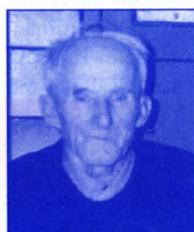
**JÁN
CERVÁS
z Novej Belej**

Podľa mňa prípravy na vytvorenie krajanskej organizácie v našej obci začali na jar 1947, krátko po smrti Józefa Kurasia vel „Ogňa“, ktorý perzektivoval slovenské obyvatelstvo na Spiši. Bolo to rušné obdobie. Pamäťom sa na to ako dnes, keď richtár A. Bednárik dal vybubnováť po obci, že máme možnosť založiť krajanský Spolok. Bola to veľká radosť, vedľa toho v istom slova zmysle naše postavenie zmenilo. Štát musel uznať, že má občanov, ktorí nie sú poľskej národnosti.

Prvým predsedom MS sa stal Alojz Kalata, potom Jozef Majerčák a ďalší. Ja som členom MS od samého počiatku. Hodno tuná spomenút, o čom zabudli povedať naši aktivisti predomnou, že v rámci štruktúry MS sme založili Združenie slovenskej mládeže, ktoré bolo riadne zaregistrované a malo aj svoju pečiatku. Predsedom združenia sa stal Andrej Skupin, ja som bol tajomníkom a pokladníkom bol František Lojek. Spomínam o tom preto, lebo keď si dnes prezerám členskú základňu z roku 1947 zistujem, že niektorí členovia sa už zriekli svojej slovenskej národnosti.

Vari najviac spomienok mám na tunajší náboženský život, keďže som od februára roku 1942 belianskym organistom. Veru bolo nám veľmi t'ažko. Národnostné náboženské spory začali potom, keď Štátnej bezpečnosti (UB) zobraťa a uväznila nášho farára Františka Móša a na jeho miesto prišiel knaz Kwašny. Do vtedajšej napätej situácie sa miešal ešte aj spominaný „Ogieň“. Ogňov odrazil som dostať aj ja, potom, ako vyraboval mlyn Valenta Kalatu. V odkaze ma upozornoval, aby som sa rýchle naučil hrať po poľsky, v opačnom prípade bude zle. Fakticky ma jednej noci navštívil. Ledva som sa vtedy zachránil. Takmer pol roka som potom žil v Huncovciach na Slovensku. Vrátil som sa až po jeho smrti. Nakoniec som však predsa len pristal spievať po poľsky. Bol to príkaz knaza, ktorému som sa musel podrobniť. Veriaci aj tak po poľsky nespievali. Na vtedajšie časy bola liturgia v latíne, spevy a modlitby po slovensky. Až neskôr tunajší knaz začal zavádzat poľské náboženské piesne. Spor vyvrcholil v šestdesiatych rokoch, keď 2. vatikánsky koncil povolil liturgiu v národných jazykoch. Myslím si, že to bolo správne rozhodnutie, vedľa sme konečne mohli poznáť Kristovo učenie v našom rodnom jazyku. Všetko by bolo v poriadku, keby v národnostne zmiešaných oblastiach boli omše zavádzané v oboch jazykoch. Vtedajší správca farnosti J. Bączkiewicz zvolal

schôdzku, na ktorej vyhlásil, že na základe rozhodnutia koncila sa budú konáť bohoslužby výlučne v poľskom jazyku. To bola veľká chyba. Vypukol spor. Naši nechceli poslúchnuť. Súhlasili iba s tým, aby liturgia a spev boli po poľsky, ale aj po slovensky. Problém nevyriešil ani vtedajší krakovský arcibiskup Karol Wojtyła. Prešlapovali sme na jednom mieste a účinní provokatéri vedeli túto veľmi citlivú otázku zneužiť a spor zaostríť. Situácia sa začala pomaly zlepšovať až za farára Józefa Kozieľa, ktorý videl potrebu dosiahnutia kompromisu. Nakoniec až v roku 1990 bola v Novej Belej zavedená slovenská liturgia. Dovtedy sme mali latinskú s malými výnimkami, keď sme pozvali knaza zo Slovenska. Uznáte teda, že zápas o slovenskú omšu trval príliš dlho. Dnes, keď o tom uvažujem, častokrát sa mi naskytá otázka, či sa nedalo skôr dohodnúť a predísť zbytočným napätiám a predsudkom. Dúfajme, že v budúcnosti, poučení minulosťou, bude podobných problémov stále menej. To by som si prial aj pri našom jubileu.

**VENDELÍN
GRAPA
z Podvľka**

Od vzniku našej krajanskej organizácie pretieklo už veľa vody v našej Čiernej Orave, a aj spomienky na to obdobie sa tiež po malo vytrácajú zo starej hlavy. Na niektoré udalosti si však predsa len pamätám.

Od roku 1939, t.j. za Slovenského štátu, som, hoci už ako 17-ročný mládenec, po kračoval v chodení do slovenskej školy. Dobre sa pamätám o.i. na november 1939, kedy sa v Podvľku pri kostole sv. Martina konalo stretnutie s vtedajším slovenským prezidentom Dr. Jozefom Tisom. Zišlo sa tam vtedy veľa ľudí, ktorí ho privítali a dokonca sme mu zaspievali túto pesničku:

*Patriace nám Košice,
k tomu ešte Levice, čo nám vzali...
Na hranicu pôjdeme, tam bojovať budeme
s kanónami...*

Takto sme vtedy reagovali na to, že horthyovské Maďarsko odtrhlo a obsadilo južné časti Slovenska. Kto z nás by si bol však vtedy čo len pomysel, že po skončení vojny sa zase my, Slováci žijúci na severnej Orave a Spiši dostaneme znova k Poľsku a budeme potrebovať pomoc.

To bol, myslím si, aj jeden z dôvodov, prečo sa krajania začali organizovať, a požadovali zmenu tejto situácie. Bola však iná doba, a tak sa nás hlavný cieľ už nepodařilo splniť. Dokázali sme sa však zjednotiť, a v roku 1947 sme vybojovali náš Spolok. Kým však k tomu došlo, krajania Jozef Gribáč, František Kapuščák a iní chodili spisovať

občanov, hlásiacich sa k slovenskej národnosti. Nazbierali vyše 95% podpisov. V obci sa robili aj peňažné zbierky na cestu našej delegácie za Dr. Matejom Andreášom, vtedajším československým konzulom v Katoviciach, a písali sme mu aj listy so žiadosťami o pomoc a podporu pri vzniku nášho Spolku. Krajania z Podvľka sa tiež stretávali so zástupcami iných oravských obcí, napríklad s Andrejom Cisárikom a Karanafelovcami z Veľkej Lipnice, Albínom Chovancom z Podsrnia, Jánom Kovalíkom z Dolnej Zubrice i ďalšími. Tieto stretnutia sa však konali potajomky, najmä vo večerných hodinách, a zakaždým na inom mieste. Vedľa milícia po nás sledila, a ako viem, niekoľkokrát boli aj za Jozefom Gribáčom. Známi ho však vopred upozornili, preto ho doma nikdy nezastihli. Z ďalších našich krajjanov, ktorí v tom období stáli pri vzniku Spolku u nás si pamätám na Jozefa Nedel'áka, či Karola Valkovieca a Jozefa Kadlubka.

Naša rodina, to sú Slováci od deda a pradeda. Spomeniem, že manželka dedo pochádzala z Krivej, a preto doteraz v dedine hovoria, keď idú k nám, že idú „do kriváňa.“

Po roku 1947, keď sa naša krajanská organizácia stala už nezvrátilou skutočnosťou, začali miestne skupiny otvárať klubovne, zakladať folklórne súbory a ochotnícke divadelné krúžky. Vtedy vzniklo aj naše divadielko v Podvľku, v ktorom začali krajjanov nacvičovať učiteľ Janoškin zo Záhrivej, potom ďalší učiteľ Papánek a poňom Hermína Kovalíková. Divadielko pôsobí dodnes a robí dobré meno nám všetkym. Mrzi ma však, že pred niekoľkými rokmi zaniklo u nás vyučovanie slovenčiny už aj v druhej ZŠ, hoci práve tu máme mladú učiteľku Gražynu Sončekovú, ktorá by slovenčinu mohla učiť. Bolo by dobré, keby sa dnešný výbor MS, práve v roku 50. výročia vzniku Spolku vzchopil a slovenskú výučbu obnovil. Verím, že od nového školského roka sa deti aj u nás začnú učiť jazyk svojich rodičov a starých rodičov. Vedľa práve v nich je budúnosť našej organizácie, ony by mali pokračovať v činnosti svojich predkov.

**Zaznamenali: PETER KOLLÁRIK
JOZEF PIVOVARČÍK**

JUBILEÁ

23. marca sa v Chyžnom dožíva 55. rokov predsedu MS Karol Fula; 26. marca zase v Harkabuze svoje 65. narodeniny oslaví František Harkabuz, podpredseda MS, člen ÚV Spolku, výborný hudobník a veliteľ miestneho požiarneho zboru a 31. marca sa dožije 65. rokov Alojz Bugajský, predseda MS SSP v Jablonke. Všetkým našim oslavencom želáme k ich sviatku veľa zdravia, šťastia a spokojnosti v ďalšom živote.

VEĽKONOČNÉ ZVYKY A TRADÍCIE

Veľkonočné sviatky - popri Vianociach druhé najvýznamnejšie sviatky roka. Spájajú sa s nimi rôzne zvyky, obyčaje a symboly - často úplne iné ako u nás. Avšak v celom kresťanskom svete sú oslavou zmŕtvychvstania, symbolizujú radosť z nového života, znovuzrodenie, svetlo. Nie všade ľudia chodia posväcovať klobásky, vajíčka a iné potraviny do kostola, ako u nás či na Slovensku, nie všade schovávajú vajíčka v záhrade, ako napr. vo Francúzsku, ba mnohí nepoznajú ani našu šantívnu polievačku či šibačku... O našich veľkonočných zvykoch sme už viackrát písali. Dnes sa pozrieme do iných krajín, ako tamojší obyvatelia vítajú Veľkú noc.

V Taliansku

sú to vari najkrajšie sviatky. Keďže prichádzajú spolu s jarou, keď je vzduch vlahý a sladký a mierny vánok prináša vôňu mandľa a kvitnúcich broskýň, sú neopakovateľné. Prípravy na sviatky v Ríme začínajú veľkým upratovaním. Totiž kedysi na Bielu sobotu zvyklo knieža navštěvoval domácnosti, aby posvätilo jedlo. Na takúto návštěvu musel byť dom priam vyleštený. Na Kvetnú nedele si veriaci pripravujú olivové vetyčky (ako u nás bahniatka), ktoré po posvätení uchovávajú po celý rok. Pozoruhodná je tu tradícia spojená s „umývaním nôh“ na Zelený štvrtok. Počas tohto rituálu, ktorý má svoj pôvod v Biblia, knazi i pápež umývajú nohy desiatim najchudobejším veriacim.

Veľká noc v Taliansku sa začína vždy veľkonočnými raňajkami v kruhu rodiny. Deti vtedy dostávajú čokoládové vajíčka zabalé vo farebnom papieri, ktoré skrývajú prekvapenia. Kedysi to bol zvyk výlučne bohatých. Dnes sa deti pretekajú skôr v počte ziskaných vajec. Typickým veľkonočným jedlom v Ríme je *coratella*, čiže jahňacie vnútornosti smažené na cibule so zemiakmi a artičokmi (stredomorská zelenina), respektive pečená jahňacia. Poznamenajme, že mnohí Taliani si iste pochutnávajú na našich jahňatách, ktoré sa práve v období pred Veľkou nocou vyvážajú vo veľkom zo Spiša a Oravy do Talianska. Okrem jahňaciny sa tiež podáva *pizza pasquale* (sladké cesto s tvarohom) alebo *colomba pasquale*, čiže obdoba dávneho chleba v tvare holuba, čo je taktiež pozostatok voľakedajšieho oslavovania zmŕtvychvstania Pána.

Na veľkonočný pondelok, nazývaný *Paszett*, sa v Taliansku nepolieva, ani nešíbe. Rimania chodia vtedy na pikniky, ktoré sa volajú „prechádzky za brány mesta“. Okolité dediny obklopujúce hlavné mesto sa menia na jedno veľké stretnutie Rimánov. V píniových lesoch, na lúkach, ba i pozdĺž ulíc a cest možno vtedy uvidieť stovky prestrečných stolov, pri ktorých ľudia celými hodinami hodujú a tešia sa zo sviatkov.

V Spojených štatoch

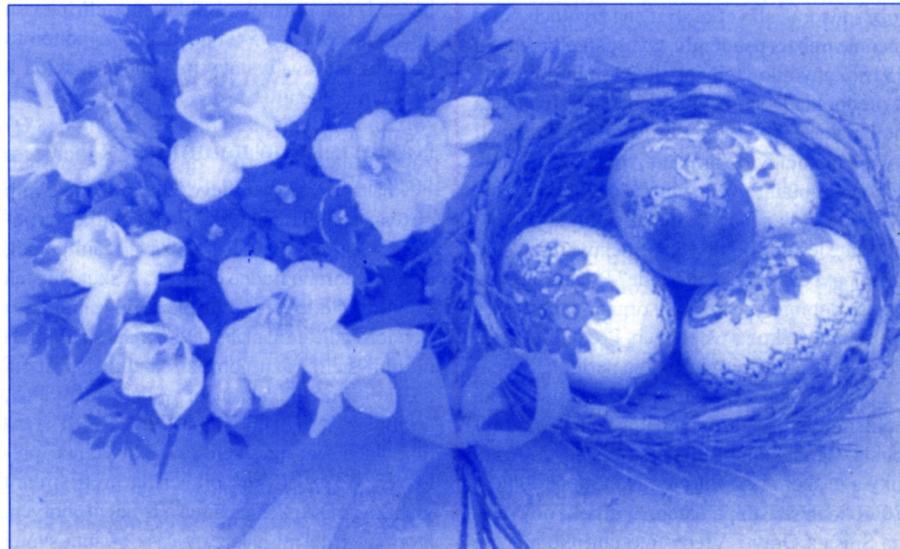
majú veľkonočné sviatky rodinný charakter, aj keď sa neoslavujú tak slávnostne ako napr. Deň vďakynie. Reklamná kampaň sviatkov sa však začína hned po dni sv. Valenta. Kým nadide Veľká noc, oslavujú Američania koniec fašiangov. Konajú sa vtedy rôzne prehliadky, sút'aže a zábavy, ktoré sa končia v tzv. tučný utorok. Šialenstvo zábav trvá šesť dní a nocí. V Amerike nemajú zvyk vystavovať v kostoloch Boží hrob. Veľkonočná nedela sa pre mnohé rodiny začína skoro ráno sv. omšou, potom skromnými raňajkami, zato veľkým a bohatým obedom, počas ktorého nesmie chýbať baranina a údená šunka. Keďsi museli byť aj kačacie vajíčka, dnes už len slepačie. Vajíčka sa nemaľujú, ale lepia sa na ne rôzne nálepky.

V Amerike sa dodnes dodržiava zvyk (ktorý priniesli talianski pristáhovalci) ozdobiať stromy a niekedy aj domy papierovými a balónovými vajíčkami a zajačikmi. Viaceré rodiny dokonca súčažia o najkrajšie vyzdobený dom. Počas Veľkej noci sa v USA organizujú rôzne prehliadky súvisiace s blickými výjavmi smrti a zmŕtvychvstania Krista. Napr. v New Yorku je známa tzv. „klobúková prehliadka“, ktorá sa koná na veľkonočnú nedele na Piatej avenue. Bez ohľadu na počasie dlhé hodiny tu pochodujú celé rodiny s najdômyselnnejšími prikrývkami hlavy, napr. v tvare domov, záhrad, zvierat, fantastických figúr, kvetov, pier a pod.

Vo Francúzsku

sa veľkonočné sviatky spájajú najmä s vajíčkami poukrývanými v záhradách. To vraj veľkonočné zvony, ktoré sa podľa legendy vracajú z Ríma s veľkou novinou, prinášajú so sebou vajíčka - symbol nového života - a rozsievajú ich po záhradách. Kto nemá záhradu, môže vajíčka ukryť aj v dome.

Veľkonočný symbol - maľované vajíčka

Vždy deň predtým dospelí ukrývajú vyzdobené vajíčka naplnené menšimi a potom ich spolu s detmi hľadajú. K veľkonočným figúrkam patria aj čokoládové kuriatka, ryby (symbol kresťanstva), zvony ozdobené krídelkami, plyšové sliepočky a pod. Francúzi využívajú sviatky, ktoré sú tu spojené s jarnými prázdninami, na pobyt v prírode, keďže v zime, po dlhej pracovnej dobe, niet času na budiacu sa prírodu. Preto neprekupuje, že na Veľkú noc sú francúzske cesty vari najviac prepcháte.

Je zaujímavé, že vo Francúzsku - krajinе veľkých kulinárnych tradícií - nemajú špeciálne veľkonočné jedlá. Iba na juhu pripravujú veľkonočnú jahňaciu prešpikovanú cesnakom a halúzkami rozmarínu, ktorý sa dáva až ku kosti, aby ním celé mäso prevoňalo.

V krajinе troch korún,

čiže vo Švédsku, je Veľká noc predovšetkým sviatkom jari. Predmetom uctievania je nie len zmŕtvychvstanie Krista, ale aj k životu sa prebúdzajúca príroda, ku ktorej majú Švédi priam náboženský vzťah. Preto sviatočné ozdoby tu nachádzame všade, dokonca aj na stromoch. Ľudia prinášajú do domov halúzky breziny a zdobia ich podobne ako vianočné stromčeky, ibaže vajíčkami, kuriatkami, zajačikmi, kohútikmi a pod. Celý veľkonočný týždeň je spojený s rôznymi dávnymi zvykmi. Napr. na zelený štvrtok deti, preoblečené za babky, chodia s vlastnoručne namaľovanými pohľadnicami po domoch, hovoria vinše a za to dostávajú sladkosti buď drobné mince. Zababušené babky s načerveno pomaľovanými lícami predstavujú čarodejnice, ktoré vraj práve na zelený štvrtok lietali na svojich metlách na Lysú horu, kde mali svoje sabaty.

Veľký piatok bol donedávna najsmutnejším dňom v roku. Všetky kultúrne i zábavné podniky vo Švédsku boli zatvorené a rozhlas vysielal len vážnu hudbu. V šesťdesiatych rokoch došlo k uvoľneniu

týchto prísnych zásad. Každá rodina sa v tento deň snaží byť pokope. Biela sobota je už radostnejšia, najmä pre deti, lebo vtedy prichádza zajačik... no a blíži sa zmŕtvychvstanie.

Na Veľkú noc sú všetky domy slávnostne ozdobené na žito, lebo je to veľkonočná farba. Teda na oknách visia žlté záclony, na stoloch žlté obrusy, narcisy bud' tulipány, v miske nažľto maľované vajíčka, kuriatka, zajačiky... Kraslice, ako na Slovensku či v Poľsku, tu nepoznajú.

Na veľkonočný obed sa vo Švédsku podáva povinne baranina. Sú tu aj slede marinované na sladko, údený losos, sladkosti v žltej poleve atď. Na veľkonočný pondelok môžu dievčatá spať pokojne, lebo vo Švédsku sa nepolieva ani nešíbe: Robia sa však preteky vajíčok. Deti kotúľajú po šíkmnej doske na tvrdovo uvarené vajcia. Vyhráva ten, kto svojím vajcom rozbieje vajce protivníka, ale svoje nepoškodi.

Aj v Belgicku

sia veľkonočné sviatky spájajú s prírodou a sú naozaj jarné. I keď pripadnú na koniec marca, vonku je už všetko zelené, začínajú kvitnúť tulipány a narcisy. Mnohí Belgačania v tomto období celými rodinami cestujú na vídiek k pribuzným či známym, aby boli bližšie k prírode. Iní chodia na celodenné pikniky na okolí svojich bydlísk. Sú to sviatky rodinné a súčasne spoločenské. Už na Bielu sobotu, po slávnostnej sv. omši, sa veriaci stretávajú pri fláši šampanského. Celé rodiny sa navštievujú, navzájom si blažoželajú a obdarúvajú sa kraslicami. Zaujímavým veľkonočným zvykom je tu poľovačka detí na vajíčka, zhotovené z papierovej masy a vyplnené cukrikmi a čokoládkami v tvare mincí. Podľa tunajších rozprávok, ktorým deti veria, vajíčka vypadávajú na zem zo zvonov, ktoré v predsviatočný štvrtok letia do Ríma. Vracajú sa o tri dni neskôr naplnené sladkosťami, ktoré možno nájsť v každom

kúte záhrady. A tam na ne poľujú malí hľadači pokladov.

Po štyridsaťdňom veľkom pôste, práve na Veľkú noc, sa pripravujú špeciálne jedlá a voľakedy, najmä na bohatých dvoroch, aj veľké hostiny. Vari najslávostnejšie veľkonočné stôl čakal hosti kniežaťa Sapiehu v 17. storočí. Ako pišu kronikári, v jeho strede bol baránok zobrazujúci Agnus Dei so zástavkou, celý ozdobený pistáciami. Na stole boli i štyri veľké diviaky (štyri ročné obdobia) plnené šunkami, klobáskami a prasiatkami. Bolo tam i 12 jeleňov (12 mesiacov), 52 rôznych druhov sladkostí (ako týždňov v roku), 365 bábovieiek (kol'ko má rok dňi), 8760 štvrtiek medu (tol'ko hodín má rok) a mnoho iných potravín, ktoré ľahko vymenovat'.

S inými veľkonočnými zvykmi, jedlami, ba aj symbolmi sa stretávame na ďalekom východe, v Afrike a iných krajinách. Ale o tom inokedy.

Sprac: J.Š.

NIČÍM NESPÚTANÝ VÍRUS

Oddávna vieme, že pôvodcami mnohých ochorení človeka sú neveľké mikroorganizmy. Medzi ne nepochybne patria vírusy dosahujúce veľkosť pod 0,0003 mm, ktoré sú viditeľné len za pomoci elektrónového mikroskopu. Dosiľ vedci potvrdili výskyt okolo 500 druhov vírusov, ktoré napadajú človeka a ničia jeho zdravie. Spomeňme trebárs vírusy spôsobujúce také choroby ako napr. AIDS, Ebola, ale aj chrípka. Na druhej strane, vďaka pokroku v medicíne, sa už pomaly zabúda na také choroby, ktoré kedysi decimovali ľudstvo, ako je cholera či mor, žltá horúčka, brušný týfus a pod.

Chrípka ako chrípka

Chrípka patrí k infekčným vírusovým ochoreniam. Vyskytuje sa vo veľkých epidémiách, ktoré boli oddávna postrachom ľudstva, pretože spôsobovali veľké straty na životoch. Spomeňme trebárs pandémii, tzv. španielku v roku 1918. Zahynulo vtedy okolo 20 miliónov osôb a predpokladá sa, že 40% obyvateľstva sveta bolo nakazených týmto vírusom. V súčasnosti vývoj medicíny a farmácie spôsobil, že sme schopní zabrániť vyčinaniu chrípkového vírusu. Nie sme však schopní úplne sa ho zbaviť. V podstate je táto choroba dobre schovaná a - dalo by sa povedať - „drieme“. Kde? Predovšetkým, ako sa domnievajú vedci, v organizmoch zvierat, najmä vtákov a ošípaných. Predpokladá sa, že svetové epidémie chrípky sa periodicky opakujú - aspoň každé pol storočie. Posledná veľká epidémia, ktorú naznamenali v roku 1968 preukyla v Hongkongu, odkiaľ sa dostala do Ameriky a neskôr aj do Európy. Na toto obdobie v 70. rokoch sa isto pamäťajú aj mnohí obyvateľia Spiša a Oravy. Vtedy túto chrípku nazvali

vedci Hongkong a zdá sa, že v posledných dvoch rokoch opäť pozorujeme v strednej a východnej Európe návrat vírusu z Hongkonga. Či domienky lekárov sú oprávnené, už oneľaho ukážu analýzy vírusu v Medzinárodnom stredisku chripky v Londýne. Dnes vieme, že chripka spôsobuje niekoľko typov vírusov (A,B,C), z ktorých A má najviac podskupín. K nákaze dochádza najmä v chladných mesiacoch zimy a začiatkom jari, kedy je počasie „zradné“. Silnejší mráz predsa len, ako sa možeme presviedčiť, blokuje výskyt vírusu. Preto aj, ako sa domnievam, sú tuhšie zimy žiaduce. Ochorenie chripkou sa prejavuje už po poldňom a niekedy až niekoľkodňom inkubačnom procese náhlymi zimoriavkami a horúčkou, ktorá veľmi prudko stúpa a dosahuje aj 40°C. Súčasne vznikajú bolesti hlavy, očí a končatín. Poštihnutý sucho kaše, častokrát aj krvou. Dobre liečená a ničím nekomplikovaná chripka sa obyčajne končí po 5-7 dňoch, hoci aj po tomto období zotravávajú stavby malátnosti a sklon k vyšiemu poteniu.

Na chripku sa neumiera

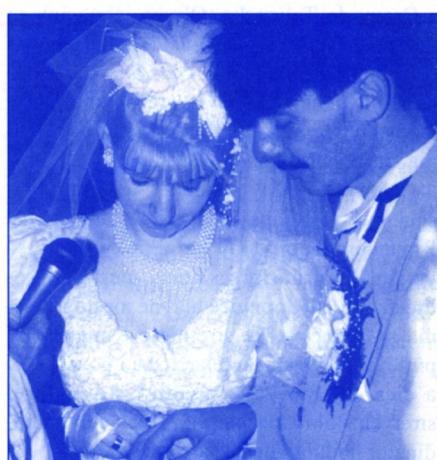
- vyhlásil pri vašej návštive lekár. Predpíše vám obyčajne antibiotiká - Aspirín C a prášky na potenie, napr. antipyretiká. Na záver vám poradí, aby ste chorobu riadne odležali. A skutočne má pravdu. Zle liečená chripka, môže najmä u starších ľudí, ale aj u detí, ktoré majú slabší imunitný systém väčne ohrozí život a spôsobiť ďalšie ochorenia, ako napr. zápal plúc, kĺbov, anému, ba aj zlyhanie činnosti srdca. Keďže antibiotiká dosiaľ nie sú proti chripke účinné, preto veľký význam má prevencia proti šíreniu vzdušných nárazov. Ide najmä o izoláciu chorych, ktorí sú širiteľmi nákazy v čase trvania svojej

choroby. Doma by mali ležať v oddelenej miestnosti. Chorí, ako aj ich spolubývajúci, by mali dodržiavať prísné hygienické zásady, ako je časté umývanie rúk, používanie vlastných uterákov, priborov a pod. Ďalším spôsobom prevencie proti chripkovému vírusu je očkovanie. Jeho nevýhodou je, že musíme dopredu vedieť o aký typ vírusu ide. Len vtedy je účinné. Potešiteľné je to, že lekári vo svetových výskumných laboratóriach už oddávna pracujú nad účinnou očkovacou látkou proti tomuto nebezpečnému a doposiaľ nespútanému vírusu, s ktorým máme nezriedka veľké zdravotné tăžkosti. Ako sa dozvédame, nové antidotum by malo byť vylúčené z DNA človeka, čím si ľudský organizmus bude môcť vytvoriť proti chripke, a možno aj proti ďalším nebezpečným vírusom účinné protílátky.

JOZEF PIVOVARČÍK

KRÁTKO Z ORAVY

Na sklonku minulého roka sa v podvŕdlianskom kostole sv. Martina konal sobáš

POUČME SA Z MINULOSTI

Z mnohých cest po Orave sa snažíme našim čitateľom prinášať rôzne zaujímavé materiály, týkajúce sa života krajanov. Dnes uvádzame spomienky Alojza BIELA, bývalého predsedu MS v Hornej Zubrici, ktorý nám porozprával o sebe a o činnosti miestnej skupiny v tejto obci voľkedy.

Minulosť pre súčasnosť

Prvým predsedom MS v Hornej Zubrici bol po vzniku Spolku Jozef Soľava. Tento vzorný krajan, a neúnavný organizátor stál pri jeho vzniku od začiatku. A práve po ňom do tejto funkcie nastúpil Alojz Biel.

Narodil sa 28. marca 1940 v roľníckej rodine Cecílie a Jána Bielovcov. Alojz a jeho osem súrodencov (jeden brat a sedem sestier) boli odmalička vychovávaní v slovenskom národnom duchu. Rodičia im všetkovi lásku k starej vlasti a rodnému jazyku. Nečudo, že všetci si doňach zachovali slovenské národné povedomie.

Po vychodení základnej školy so slovenským vyučovacím jazykom v rodnej obci mladý Alojz vypomáhal na rodičovskom gazdovstve. Členom nášho Spolku sa stal v roku 1958, teda ako 18-ročný mládenec, čo bolo výsledkom jeho záujmu o krajanský život, do ktorého sa aktívne zapájal už predtým. Po absolvovaní základnej vojenskej služby vo Varšave, kde slúžil na Generálnom štábne vojenskej akadémie a po návrate do rodnej dediny spolu s rodičmi hospodáril na ich neveľkom gazdovstve a pokračoval aj v krajanskej činnosti. Spolu s bratom Lýdie Mšalovej Jánom založili v obci hudobnú skupinu. Alojz hral na bicích nástrojoch, Ján Mšal na saxofóne, Jozef Vojčiak a Ján Soľava boli trúbkári, na klarinete hral Eugen Utrata a na harmonike Eugen Sykora.

- Pretože sme už vtedy mali na hlavách pomenej vlasov - smeje sa Alojz - našu ka-

pelu pomenovali súbor lysých, a tak nám to už aj zostało. Hrávali sme na mnohých krajanských podujatiach, ale aj na svadbách, zábavách, ba aj na schôdzach našej MS. Žísky z hrania sme o.i. venovali na zakupovanie vianočných darčekov pre deti krajanov.

Medzitým mladý Alojz spoznal v rodnej obci šikovné dievča zo slovenskej rodiny Helenu Matonogovú, ktorá sa mu 14. apríla 1965 stala manželkou. Založenie rodiny, starostlivosť o výchovu dvoch dcér (Danuty a Barbory) a troch synov (Zbyška, Bogdana a najmladšieho Róberta), doopatrovanie rodicov, a osamostatnenie a hopodárenie na vlastnom gazdovstve, ktoré sa snažili postupne zviedať, to boli ďalšie dôležité „miľníky“ na ceste životom Alojza Biela.

Krajanská činnosť

Do tohto výpočtu patrí samozrejme aj rok 1971, kedy ho Hornozubričania zvolili za predsedu MS. Vybrali si v jeho osobe človeka, ktorý sa už od mladosti zapájal do krajanského kultúrneho života, zúčastňoval sa na všetkých schôdzach a iných krajanských podujatiach a bol tiež dobrým organizátorom ich činnosti. Popri krajanskej práci si vždy našiel čas aj na verejnú činnosť, a tak nečudo, že sa v roku 1978 stal aj zubrickým richtárom. Okrem toho bol od roku 1968 členom hasičského zboru a neskôr tajomníkom miestneho urbáru. Dlhé roky pôsobil tiež vo výbere Gminného družstva v Jablonke, bol členom správy družstva roľníckych krúžkov a výboru družstevnej banky. Ako krajanský funkcionár bol členom Obvodného výboru Spolku na Orave a v rokoch 1975-1979 aj členom Predsedníctva ÚV KSCaS. Viackrát bol delegátom na zjazdoch nášho Spolku. Za jeho pôsobenia vo funkcii predsedu MS v Hornej Zubrici (1971 až 1991) ako horlivý propagátor nášho Života dokázal

získať množstvo jeho predplatiteľov. Bolo to vtedy vyše 100 ks Života. Pripomeňme, že vlane si Hornozubričania horkot'ažko objednali necelých 30 kusov nášho časopisu.

Krajania boli aktívnejší

Z bohatej - v minulosti - krajanskej činnosti v obci stojí iste za zmienku aj to, že tu pôsobil divadelný krúžok (režírovala ho Lídya Mšalová), tanecno-spevácka skupina dievčat a chlapcov, ktorých prichádzal nácvičovať choreograf zo Slovenska a pod. V tejto 18-člennej skupine pôsobili mladí krajania z obidvoch Zubíc, Malej Lipnice, ale aj z Harkabuza, Pekelníka a Podvľaka. Slovenčina sa vtedy, podobne ako aj dnes, vyučovala v ZŠ č. 1 a č. 2. Na „jednotke“ pôsobila Vladislava Bogaczová (Knapčíková) a na „dvojke“ po Márii Pierchaľovej (Páleníkovej) vyučovala Lídya Mšalová. V posledných rokoch žezlo slovenčiny po nich prevzala a musíme dodať, že veľmi úspešne, Katarína Reisová zo Slovenka. Zo spomienok Alojza Bila ešte pripomeňme snáď už pomaly zabudnutú sláčikovú kapelu, ktorá tu pôsobila od roku 1948. Založil ju učiteľ Michal Ďuráň, ktorý sám hral na husliach. Ďalšími jej členmi boli Štefan Kuldanek - basa, a Florián Varešák a Vendelín Sikora - husle. V tom období boli možno tak populárni ako slávnejší Vengrínovci z Veľkej Lipnice-Privarovky. Pripomeňme ešte krajanskú činnosť Vendelína Soľavu (otca dnešného predsedu MS v Hornej Zubrici Michala), ktorý spolu s Jánom Mšalom, vtedajším organistom v miestnom kostole sv. Michala a neskorším členom kapely lysých hrávali na omšiach po slovensky už v období pred, ale aj po vzniku nášho Spolku.

- Mnoho by sa toho ešte dalo porozprávať o bohatej činnosti našej MS - končí Alojz Biel.

Nech sú tieto spomienky istou inšpiráciou do rozvíjania ďalšej krajanskej práce v obci. Oslávme 50. výročie vzniku našej organizácie aktívnejšou pracou a postaráme sa spoločne o to, aby sa mnohí krajania prebrali z akejsi letargie, do ktorej v poslednom období upadli.

Dobré príklady musia tento „závoj“ apatie rozviať a vyburcovať ich národné povedomie. Dúfajme, že sa to podarí.

Moníky Fiedorovej z Podvľaka, bývalej členky miestneho divadelného súboru Ondrejko a Ireneusza Marszałka z Pekelníka. Členovia súboru želajú mladomanželom aj našim prostredníctvom veľa šťastia na ich spoločnej ceste životom.

***

14. decembra sa mimoriadne zasadnúťia Gminnej rady vo Veľkej Lipnici zúčastnil námestník Ministra národného vzdelávania PR Kazimierz Dera. Obsahom rozhovorov bolo riešenie problémov školstva na území gminy, vtom hlavne otázky stavby a opravy škôl a úlohy v oblasti osvetovej činnosti. Vzácný host sa počas svojho pobytu stretol aj s riaditeľmi škôl v tejto gmine.

***

V Jablonke sa 16. decembra konalo zasadnutie Gminnej rady, ktoré schválilo výšku daní z nehnuteľností a dopravných prostried-

kov (podatek drogový) na rok 1997. Ako sme sa dozvedeli, v tomto roku zaplatia majitelia „maluchov“ daň vo výške 58 zlôtých, za osobné automobily s obsahom od 900 do 1 300 cm³ - 108 zlôtých a od 1 300 do 1 500 cm³ - 137 zlôtých ročne. Najvyššia schválená výška dane je 994 zlôtých. Majitelia traktorov platia 25 zlôtých. Od platenia dane sú oslobodení vlastníci poľnohospodárskych vlečiek (privesov) s hmotnosťou od 1 do 2 ton a požiarne automobily.

***

Šachové družstvo jablonskej gminy v zložení J. Budziński, J. Machaj, A. Páleník a A. Zborek obsadilo na vlaňajších 1. šachových majstrovstvach združenia babiohorských gmin v Zawoji tretie miesto. K úspechu srdečne blahoželáme.

PETER KOLLÁRIK

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Oblátkou sa s krajanmi delí K. Latiak. Foto: J. Z.

Koledy si zanôtili aj mladí, aj starší. Foto: J. Z.

KRAJANSKÉ OBLÁTKOVÉ STRETNUTIA

V zime, najmä cez fašiangy, ked' za dverami poriadne mrzne, majú krajania hádam najviac čas na rôzne stretnutia, schôdze, či organizovanie kultúrnych, spoločenských a iných podujatí. Nebolo tomu ináč ani v tomto roku. Vo viačerých miestnych skupinách na Spiši a Orave sa konali medziiným oblátkové stretnutia, ktoré si v poslednom období získali veľkú obľubu. Dnes prinášame správy z troch takýchto podujatí - v Podsrní, Jablonke a Krempachoch.

V PODSRNÍ

Podsrniaci krajania nechceli dho čakať na spoločné privítanie nového roka 1997, ale už v nedeľu 12. januára sa stretli pri oblátke v klubovni MS SSP. Dostavilo sa ich skutočne hodne - starších, ale aj mladších členov Spolku a čitateľov Života, ba aj detí. Všetkých srdečne uvítal predseda MS SSP Ján Zonzel, ktorý vyjadril veľkú radosť z hojnej účasti na podujatí práve v tomto - ako zdôraznil - jubilejnom roku našej organizácie.

Na stole už čakali biele oblátky, ktorými sa zhromaždení začali deliť, navzájom si blahoželali a do nového roka priali všetko najlepšie. Neboľo by to však pravé oblátkové stretnutie, keby sa na ňom nespievali koledy, predovšetkým slovenské, ale aj poľské. Až sa nechce veriť, kolko si ich krajania pamätali, ešte spred polstoročia.

Ved' v Podsrní sa v povojnovom období slovenské bohoslužby nekonali a nie sú tam ani dnes. Spievali naozaj krásne, tým viac, že ich na harmonike sprevádzal tajomník miestnej skupiny SSP Jozef Kadlubek. Potom sa pri káve, čaji a chutných záuskoch rozprúdila živá beseda nielen o krajanských, ale aj obecných či osobných otázkach. Tém nechýbalo a tak neprekapuje, že sa stretnutie poriaďne pretiahlo. Všetci boli spokojní, rozchádzali sa v dobrej nálade a s prísľubom, že sa o rok opäť stretnú a v ešte väčšom počte. (js)

V JABLONKE

Obvodný výbor SSP na Orave privítal nový rok sice trochu oneskorene, ale zato s veľkou radosťou, na tradičnom oblátkovom stretnutí, ktoré sa konalo 19. januára 1997 v klubovni OV v Jablonke. Na tomto peknom podujatí sa zúčastnilo okolo 30 krajanských aktivistov skoro zo všetkých miestnych skupín na Orave. V úvode všetkých prítomných, a obzvlášť hostí - vojta jablonskej gminy Mgr. Juliana Stopku, podpredsedu OV na Orave Augustína Andrašáka, učiteľku slovenčiny Katarínu Reisovú a redaktora Života privítal predseda OV SSP na Orave Róbert Kulaviak. Zároveň do nového, jubilejného roku Spolku poprial všetkým krajanom veľa zdravia, aktivity a úspechov.

S pekným novoročným vinšom sa na prítomných obrátil aj vojt Julian Stopka. Potom sa už podelil každý s každým bielou oblátkou, týmto symbolom pokoja a mieru. Vyslovovali sa mnohé priania, najmä aby sa všetkým darilo v tomto roku ešte lepšie, ako v uplynulom, a aby sa každému splnili jeho túžby.

Koledy

samozejme nesmú chýbať na takomto podujatí, a tak sa po vinšovaní rozozvučala aj harmonika, na ktorej krajanov sprevádzal znamenitý hudobník Adam Soľava z Hornej Zubrince, syn tamojšieho predsedu MS Michala Soľavu. Miestnosťou zneli koledy Dobrá novina, Dobrý pastier sa narodil, Nový rok beží a ďalšie. Nechýbali ani slovenské ľudové písničky a piesne v oravskom nárečí, a tak sme si mohli vypočuť bohatý spevácky repertoár, ktorý spríjemnil toto novoročné stretnutie. Výborné jablonské gazdinky sa postarali o chutné pohostenie, obložené chlebičky, koláče, čaj i kávu, ktoré prítomných v tento mrazivý nedelňajší deň prijemne rozohriali.

Beseda

V tejto priateľskej atmosfére sa potom rozprúdila debata o mnohých, najmä však krajanských otázkach. Krajania využili návštěvu vojta jablonskej gminy J. Stopku, aby sa o i. spýtali na ďalšie formy pomoci a spolupráce gminného úradu s naším Spolkom na Orave.

Uvoľnená beseda krajanov v Podsrni...

... a aktivistov z Podvylka, Hornej Zubrince a iných MS v Jablonke

Vzájomné blahoželania A. Andrašáka a J. Zonzela z Podsrnia

Vojt J. Stopka a R. Kuťaviak vinšujú Oravcom

Snáď najdôležitejšou však bola otázka, týkajúca sa poslednej aktivity vedenia miestneho lýcea, a sice prípravy vyučovacieho programu tzv. regionálnej výchovy. Ide o to, aby tento program, v ktorom sa študujúca mládež má oboznámať s tlažkou a plnou problémou historiou Oravy a jej kultúrnym dedičstvom, neobsahoval jednostranný pohľad na historický vývin tohto regiónu. Totiž, ako podotkol R. Kulaviak, obávame sa, aby nedošlo k nepravdivému výkladu dejín Oravy. Ako povedal vojt, regionálne prvky v programe majú za cieľ vstupovať mladým ľuďom najmä hrdosť na ich rodisko a prostredie z ktorého pochádzajú. Ide o to, aby v budúcej, zjednotenej Európe nezabudli na svoj pôvod a korene. Vojt zároveň skonštatoval, že aj vzhľadom na doterajšie dobré vzťahy gminy so slovenskou národnostnou menšinou a vôbec so Slovenskom si myslí, že pripravovaný program regionálnej výchovy nebude nikomu škodiť, skôr naopak. Ved' v súčasnosti žijeme v iných podmienkach ako kedysi. Teraz sa predsa každý môže cítiť Slovákom či Poliakom, to je jeho vec, a národnosť by teda škodiť nikomu nemala. Vojt tiež pripomenal viacročné dobré vzťahy a spoluprácu Jablonky s mestom Trstená, ktoré sa nadalej úspešne rozvíjajú. Krajania si teda na odpoved', týkajúco sa regionálnej výchovy v lýceu, budú musieť ešte počkať.

Ďalšie otázky, položené p. vojtovi sa týkali o.i. problému zdravotníckych služieb poskytovaných v obciach jablonskej gminy, výstavby cesty tzv. rýchleho ruchu, ktorá má viesť z Gdyne cez Varšavu, Krakov až na slovensko-poľskú hranicu v Chyžnom, a má prechádzať aj popri Jablonke, a dotkli sa aj iných, miestnych problémov. V d'alej časti novoročného posedenia odzneli hlasy adresované ÚV SSP a týkajúce sa o.i. zvýšenia príspevku na nájomné klubovní MS v obciach. Ako hovorili, suma 10 zlôtých mesačne je absolútne nedostačujúca, a mala by sa aspoň zdvojnásobiť. Mnohí navrhovali opäťovne zamestnať kultúrneho inštruktora, ktorý by mal pomôcť v lepšom organizovaní kultúrno-osvetovej činnosti medzi krajanmi na Orave. V závere posedenia ešte p.uč. Reisová oboznámila prítomných s pripravovanou akciou Ministerstva školstva SR pre

deti krajanov. Ide o 14-dňový pobyt v Hriňovej (Nízke Tatry), tzv. školu v prírode. Predpokladaný termín konania: september-október 1997 sa ešte upresní a náklady spojené s pobytom hradí deťom organizátor.

Prúd otázok, vyslovených účastníkmi oblátkového stretnutia sa pomaly chýnil ku koncu a nastal čas rozlúčky. Dozneli tóny harmoniky, slová piesni a krajania sa začali rozchádzať do svojich domovov. Odchádzali však s prísľubom opäťovného stretnutia o rok. Zaželajme im teda, nech sa im v tomto roku darí ešte lepšie ako v tom predchádzajúcim. Vyslovme tiež túžbu, aby sme v roku 50. výročie založenia nášho Spolku mohli informovať o ich ďalších úspešných akciách a o všeobecnom rozvoji Spolku na Orave.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

V KREMPACHOCH

Novoročné oblátkové stretnutia v tejto obci patria už k miestnej tradícii a sú zakaždým pripravované s veľkým rozmachom. Tak bolo aj v tomto roku, najmä že na slávnosť, ktorá sa konala 25. januára v obecnom kultúrnom dome, prišlo hľadom zo dvesto krajaniek a krajanov. Spolu s nimi sa stretnutiu zúčastnili podpredsedovia ÚV SSP D. Durma a Ž. Chalupková, tajomník ÚV SSP L. Molitoris, šéfredaktor Života J. Šternogá a ďalší hostia, v tom farár J. Wieczorek, učitelia s riaditeľkou školy B. Paluchovou, ríchtár J. Kalata a iní.

Stretnutie otvorila uč. A. Krištofeková a navrhla odspievať Kto za pravdu horí. Slova sa ujal predseda MS SSP J. Petrášek, ktorý stručne pripomenal najdôležitejšie momenty z krajanskej činnosti a vyzval prítomných, aby si krátkou modlitbou uctili pamiatku zosnulých krajanov. Zhromaždených pozdravil aj tajomník ÚV L. Molitoris.

Medzitým na scéne prebiehali posledné prípravy k začiatu slávnostného kultúrneho programu, v ktorom sa predstavili žiaci miestnej základnej školy pod vedením učiteľa hudobnej výchovy J. Pierzgu. Veru bolo sa na čo pozerať. Malí umelci recitovali básne slovenských autorov, ale aj verše v nárečí, tematicky spojené so zimou, Vianocami či Novým rokom, predviedli

niekoľko starodávnych vinšovačiek, spievali koledy a iné piesne v sprievode vlastnej, žiackej kapely. Počuli sme znamenite predvedené sólové i zborové spevy. Veľmi dojimavo zneli koledy Pastieri, pastieri, Do hory, do lesa a najmä sveroznáma Tichá noc, zaspievana trojglasne. Veľkým rozprávačským talentom sa zaskveli žiačky J. Grigušová a M. Paľuchová, ktoré svojimi pribehmi rozosmiali celú sálu. Program bol zostavený veľmi šikovne, všetko v nám klapalo ako v prílovečných hodinkách. Nečudo, že si všetci účinkujúci vyslúžili dlhotrvajúci potlesk.

Po kultúrnom programe prišiel čas na slávnostnú večeru, ktorú pripravili členky miestnej skupiny SSP. Tak ako na predošlych stretnutiach, aj tentoraz predviedli znamenitú ukážku kuchárskeho remesla. Chutilo všetkým a najlepšou pochvalou i prejavom uznania boli rýchlo vyprázdnené taniere. Samozrejme, ako sa na poriadnu slávnosť patrí, neobišlo sa bez prípitkov - za úspešný starý a začínajúci sa nový rok. Krajania si navzájom gratulovali a do budúcnosti priali zdravie, pohodu a veľa sil do ďalšej činnosti. Potom sa Krempašania pri káve, čaji a všeljakých dobrotách, ktorých boli plné stoly, živo rozdebatovali. Tém nechýbalo, ved' v Krempachoch sa v uplynulom roku veľa dialo. Starší si zaspomínali na svoju mladosť, ďalší hodnotili súčasnú dobu, pre roľníkov neveľmi priaznivú, no a mladí - aj tí mali iste svoje vážne i veselé témy.

Kultúrny dom priam kypel hlasitou vravou, spevom a muzikou. Akoby aj nie. V dobrej nálade si krajania nemohli nezaspievať. Počuli sme teda nielen pekné slovenské koledy, ale aj celý rad populárnych ľudových pesničiek, aké sa spievajú na svadbách, slávnostach a pri iných príležitostiach, čo bolo ostatne ešte jedným dôkazom, že Spišiaci sú výborní speváci. Keď nakoniec zaznela v sále hudba, viacerým - nie len mladým - žilky zahrali a pustili sa s chut'ou do tanca. Tí najvytrvalejší sa zabávali dlho do noci. Dobrá nálada nikoho neopustila. Všetci sa rozchádzali s pevným presvedčením, že sa tu o rok, a možno aj skôr, opäť stretnú. Prajme im, aby sa zišli všetci.

J.Š.

FOTOREPORTÁŽ ZO STRETNUTIA NA 3. STR. OBÁLKY

POPRI BIALKE

3

Zaujímavú polohu má obec Čierna Hora (Nigromont); jej juhozápadná časť je otvorená priamo k Bialke, no jej severná časť siaha za kopec. Vznikla na kopaničiarskom práve z iniciatívy zemepána Juraja Horváta; prvý raz je doložený v roku 1590 ako folvark (kopanice) nedeckého panstva. Aj v súčasnosti väčšina jej obyvateľov sa živí poľnohospodárskou výrobou.

V Čiernej Hore majú svoje korene Korkošovci, rozvetvená rodina insitných a profesionálnych výtvarníkov, ktorí sa od štyridsiatich rokov začali postupne stahovať na Slovensko.

Svoju čiernohorskú usadlosť, nachádzajúcu sa v časti zvanej Za horou, darovali v roku 1980 poľskému štátu na zriadenie múzea miestnej, čiže goralsko-spišskej ľudovej kultúry. Z estetického hľadiska ide o veľmi vydarenú usadlosť.

Najstaršiu časť pôvodného domu - chalupu s predsiennou a izbou, ako aj maštaľ - postavil koncom 19. storočia vtedajší majiteľ gazdovstva Alojz Chyžný. Po svojom návrate z Ameriky v roku 1919, kde bol zarobit' doláre, pôvodnú izbu skratal na dnešnú kuchyňu a z maštale sa stala miestnosť pre gepeľ. Potom pristavil novú veľkú izbu a komoru, zrubovú maštaľ a stodolu.

V roku 1924 Alžbeta Chyžná, Alojzova dcéra, sa vydala za Sebastiána Korkoša, ktorý sa okrem roľníctva venoval aj rezbárstvu. Manželia nadobudli 12 hektárov pôdy a bývali v Sebastiánovom rodnom dome, nachádzajúcim sa v časti zvanej Šoltýstvo. No pri požiari v roku 1939 onen dom zhorel a Korkošovci sa prestáhovali do domu Alžbetinho otca. Na mieste komory si pristavali izbu so zvláštnym vchodom cez verandu. A pridali ďalšie hospodárske staviská - kamennú maštaľ, vozárňa a chliev. Celý dvor opustili ohradou z dosák, v ktorej umiestnili dvojkrídlovú bránu, záhradu pred domom uzavreli latkovým plotom.

Na kraji Čiernej Hory od Jurgova. Foto: J. Š.

Korkošovská usadlosť je cenným príkladom goralskej ľudovej architektúry, ktorá v tomto prípade prešla povšimnutia-hodným stavebným vývojom od jednoduchého domu k uzavretému komplexu stavieb. Vidno, že realizátor mal talent originálneho umelca, ktorý sa sice pridržiaval overených zásad v riešení goralskej ľudovej architektúry, no zároveň jednotlivým stavbám, ako aj celému komplexu vtísol pečať svojskosti a jedinečnosti. Konzervačné práce na usadlosti vykonalo zakopanské Tatranské múzeum a Zagrodzu Korkoszów otvorili v roku 1983. Vnútajšok prezentuje interiéry domu zo severozápadného Spiša.

Rodičia Korkošovci, Sebastian (insitný rezbár) a Alžbeta (insitná maliarka na skele), mali päť detí - Andreja, Ludwika, Annu, Máriu a Jánu - ktoré výrazne reprezentujú slovenské insitné, ale aj profesionálne výtvarné umenie v rozličných disciplínach.

Ludwik Korkoš (1928-1992) bol po prednom slovenskom sochárom. Na jeho detstvo som dovidel takto:

*Päťročný chlapec Ludwik
si ešte neuviedomuje, že mu došla
neviditeľná pozvánka.
Dostal ju do svojho rodiska,
do Čiernej Hory na severnom Spiši.
Ved' či v zemi nenašiel malú
keramickú figúrku bez hlavy?
A nenutká ho to
dorobiť jej hlavu z dreva,
aby celučká ožila a usmievala sa?!
Podarilo sa mu to.*

*Pozrite, tatranské bralá
sú, pravdaže, aj zauzlenými jazykmi
mlčanlivosti, ale dunivo sa rozviažu
za búrky. Z nich
rútiaci sa vodný ihličnan Bialky
dokonca chodca zrazi z nôh.
Ak sa mraky roztrhnú a vyšľahne slnko,
no dážď ešte prší -*

*odrazu má sedempodkovú dúhу.
Napokon aj obláčiky sa rozpívajú,
tí jediní nebeski anjeli.*

*Polia vodu takmer prepustia,
les však naberie z nej čo najviac
do svojich zásobníc vlahy
pre podzemné kŕdle koreňov.
To ony tak húževnatá živia,
divo a nebotyčne pnú
tunajšie dreviny -
k hojnosti dreva.
Gorali vedia robiť s drevom;
aj ohňu sa vedia prizriet.
Tým samovražebným nožom plameňov...
Či plápolajúcim iskroreným sochám,
ktoré si trhajú z úst telo dreva,
aby ho vydali napospas do neobrazna.
No taký gazda, akým je Sebastián,
Ludwikov otec, i keď tvrdovo robi,
má ruky ľudového majstra; vie
z dreva čosi vykresať aj postaviť.
Dom a nábytok doň,
všetky staviská a hospodárske zariadenia,
aké len možno z dreva urobiť.
Tiež hráčky pre deti
a zlobcoky pre gorských muzikantov.
Navyše je rezbár, a tak striúha
z dreva figúrky. Aby
urobil radosť sebe i druhým.
Ludwik všetko pozorne sleduje.
Aj jeho matka Alžbeta mu pomáha
vytušiť, čo značia
tie tajomné znamenia.
Svojim detom kreslí a vystrihuje
z papiera zvieratká i rozprávkové bytosti.
Ludwik Korkoš už začína chápať,
že neviditeľná pozvánka ho pozýva -
stať sa sochárom.*

Na sever od Čiernej hory leží dedina Tribš; pôvodne sa menovala Svätá Alžbeta (Szenterzsébet), čo súviselo s patrociniom miestneho kostola. Založili ju v druhej polovici 14. storočia, prvý raz je doložená v roku 1439 ako súčasť nedeckého hradného panstva. Z hľadiska cirkevnej administratívy najprv bola filiálkou Fridmana, od roku 1769 tvorí samostatnú farnosť.

V Tribši sa nachádza veľmi cenná pamiatka ľudovej architektúry - starobyly drevený kostolík, ktorý roku 1567 postavili ľudoví majstri z tesaných brván, z vonkajšej i vnútornej strany prikryli šindľom a jeho interiér vyzdobili bohatou polychrómiou. Kazateľnica je ozdobená mal'bou na dreve; tento obraz pochádza zo 16. storočia a pôvodne bol súčasťou oltárneho triptychu. Prízemie štvorhrannej veže obkolesovala úzka chodba. Do roku 1924 sa tribšský kostolík zachoval v dobrom stave. Keď Tribšania na začiatku 20. storočia vybudovali druhý, murovaný kostol, prenesli doň barokovú monstranciu a iné zariadenie, zvon z roku 1629, rozobrali vežu, sakristiu dreveného kostolíka a prestali ho udržiavať. Prírodné živly vykonali na ňom dielo skazy; dážď zatekajúci

cez strechu poškodil najmä maliarske kompozície. Medzi nimi hám najzaujímavejšou je tá, ktorá zobrazuje Posledný súd na pozadí z Tribša viditeľnej ponorámy Tatier. Po druhej svetovej vojne poľské pamiatkové orgány urobili nevyhnutné kroky, aby vzácnu pamiatku zachránili.

Z tejto obce pochádzal zeman Ján Mitis, ktorý roku 1676 sa stal bakalárom filozofie na Trnavskej univerzite, ako aj František Deneš (1845), ktorý dlhé roky pôsobil ako stredoškolský profesor na gymnáziu v Levoči; bol znalcom Tatier a dejín Spiša.

V obci sa dodnes udržiavajú folklórne tradície, tribšký kroj tvorí samostatnú odnož goralského kroja v spišskej modifikácii. Obyvateľstvo aj v súčasnosti sa zaobrája najmä poľnospodárstvom.

Na východ od Tribša leží jedna z najkrajšie položených dedín na severozápadnom Spiši - Durštín (v starých prameňoch Dornsteyn, Durstein), ktorý sa rozkladá v malebnej scenérii na juhozápadnom úpätí vrchu Branisko v Spišských Pieninách.

Pôvodnú osadu založili šlachtici z Veľkej Lomnice ako majetok dunajeckejho panstva, písomné pramene ju spominajú v rokoch 1463 i 1469. Najskôr bola doosídlená na komenciarskom práve. Dodnes sa tu zachovali solitéry goralskej ľudovej architektúry.

4

Ostatné zastávky

Zo spišských dedín najďalej vysunutou na severozápad - takmer do jeho cípu - je Nová Belá. Rozprestiera sa na terase za Bialkou, teda akoby na Podhalí, ale nebolo to vždy tak, lebo rieka kedysi dávno obtekala dedinu zo západnej strany, no za veľkej povodne si našla terajšie koryto na východ od dediny. Niektori historici tvrdia, že starú hranicu medzi Spišom a Podhalím, ktorá bola zároveň hranicou medzi Uhorskou a Poľskom, neotvorila ani Bialka, lež ďalej na západe tečúci potok Lesnica.

Bela (Uj-Bela) bola založená v 14. storočí na majetku Berzeviciov, najprv je dočasne existujúcou farou (1397), majetkové listiny ju spominajú v rokoch 1439, 1455 a 1470. Patrila k nedeckému panstvu, od Horyátov ju získali príslušníci bočnej línie spomenutého rodu - Stansitovci, ktorí sa pokúšali šíriť protestantizmus. Ku koncu 19. a začiatkom 20. storočia veľký počet obyvateľov emigroval - tak ako z celého severného Spiša - do Ameriky. Pohraničná obec Nová Belá zažila viaceré dejinné peripetie posúvania štátnych hraníc. Dnes je tu základná škola s vyučovacím jazykom slovenským (po 4. ročník, potom väčšina predmetov sa vyučuje už po poľsky).

Miestny kostol je barokový, vybudovali ho v roku 1748. Medzi významné osobnosti, ktoré dal severozápadný Spiš Slovensku a Rímskokatolickej cirkvi, patrí biskup Dominik Kalata (1925), rodák z Novej Belej, člen Spoločnosti Ježišovej (1943). Študoval na gymnáziu v Levoči a filozofiu v Děčíne nad Labem. Neskôr sa vrátil a žil na Slovensku. Bol tajne vysvätený za knaza i biskupa (1955), ako aj internovaný v komunistickom väzení (1963-1968). Nato odišiel legálne do zahraničia, na univerzite v Innsbrucku absolvoval ďalšie teologické štúdiá a získal doktorát teológie. Od roku 1986 býva na území Freiburskej arcidiecézy, ako biskup má na starosti pastoráciu Slovákov v Nemecku, často však chodí prednášať na Slovensko.

Nová Belá a z náprotivného brehu Bialky obec Krempachy (pôvodne Krempach) tvoria jednu farnosť. Podstatná časť obyvateľov obcí sa hlásí k slovenskej národnosti. Tí v šesťdesiatych rokoch žiadali, aby sa na omší evanjelium čítalo aj po slovensky a mohli spievať slovenské náboženské piesne. Došlo k incidentom medzi nimi a kňazom-administrátorom, ktorý nechcel vyhovieť týmto žiadostiam, z farnosti odišiel a veriaci - za trest - boli tri roky bez farára. Modlili sa v kostole sami „po slovensky - v jazyku svojho srdca“, ako povedal Dominik Surma, miestny učiteľ

predmetov v slovenskom jazyku a popredný činiteľ Spolku Slovákov v Poľsku.

Na dedinu Krempachy (od slova Krummbach - krútiaci sa potok) v súvislosti s kolonizáciou vzťahujú sa tie isté údaje ako na susednú Novú Belú.

Krempašský kostol má gotický pôvod, ale bol renesančne prestavaný. Svedčí o tom veža zakončená renesančnou atikou; určite ju postavili majstri z centrálneho Spiša, lebo sa podobá na kežmarskú vežu pri kostole sv. Kríža.

Podobná veža s renesančnou atikou - len väčšmi pripomínačúca veže v Spišskom Hrbove a Podhoranoch - je v nedalekom Fridmane.

O založení a vývine Fridmana som už hovoril na iných miestach.

Boli obdobia, keď ho považovali za mestiečko. Má niekoľko pozoruhodných architektonicko-umeleckých pamiatok: v jadre včasnotogotický kostol zo 14. storočia (so spomínanou vežou), i keď ho neskôr zasiahol prestavba (postavili osemhrannú rokokovú kaplnku s centrálnou situovaným oltárom); má dve cenné monštrancie: gotickú a barokovú; kaštieľ z prelomu 16. a 17. storočia, ktorý bol nevhodnou prestavbou v 20. storočí z architektonického hľadiska znehodnotený; pozoruhodné pivnice s dvoma podlažiami (tzv. Bórhauzy), v ktorých sa skladovalo uhorské víno vyvážané do Poľska.

Na severnej strane Spišských Pienin a v scenérii polkrhu väpencových skál počas 16. storočia vznikol majer nedeckého panstva Falštín (od slova Falkenstein - sokolia skala), ktorý je podľa ostatných výskumov historikov pozitívne doložený až v roku 1590 („Falkstein“).

Vyvinul sa na osadu a od 18. storočia patril k Fridmanu; ako panský majetok neskôr bol v rukách zmadarizovaných Nemcov Junghenfeldovcov. Až do tridsiatych rokov tu pretrvali niektoré formy poddanstva, ktoré museli znášať želiaři.

V súčasnosti je Falštín menšou, ale samostatnou dedinou.

VLASTIMIL KOVALČÍK

Požiarnická slávnosť v Jurgove

DARČEK K JUBILEU

Už oddávna pozorujeme na Spiši, ale aj na Orave, že tamojšie požiarne zbyty sa čoraz viac modernizujú. Nezriedka ide o veľmi drahé, ale zato oveľa výkonnejšie požiarnické zariadenia. V súvislosti s tým sme sa v minulom roku zúčastnili viacerých požiarnických slávností. Zdá sa, že nebude tomu ináč ani v tomto roku. Totiž 12. januára t.r. sa v Jurgove konala slávnosť odovzdania do užívania moderného požiarnického automobilu značky Tatra 815.

Nedeľa, ako na január pristalo, bola mrazivá a sneh prijemne vŕzgal pod nohami. Napriek tomu sa zo všetkých strán náhli do Jurgova požiarnické automobily. Mnohí z okolia o slávnosti nevedeli, a tak sa oprávnenene domnievali, že niekde horí. Slávnosť sa začala presne o 11. hodine svätou omšou v kostole sv. Sebastiána za účasti požiarnych zborov - z Bialky, Bukowiny Tatrzaskej, Čiernej Hory, Krempách, Nedece, Poronina, Tribša, Repísk a ďalších.

Na paráde

Po omši sa za rezkých zvukov miestnej dychovky pohol z jurgovského kostola dlhý sprievod požiarnikov a občanov smerujúci k hasičskej zbrojnici, ktorú mimochodom odvzdali do prevádzky len pred niekoľkými rokmi. Po slávnostnom nástupe a privítaní vzácnych hostí, medzi nimi bukovinského vojta F. Jezierczaka, predsedu Gminnej rady v Bukownie Tatrzaskej W. Piszczecku, vojvodského veliteľa požiarnych zborov G. Sudo, predstaviteľov Oblastného veliteľstva požiarnych zborov v Zakopanom S. Baňku a A. Kowalcza, riaditeľa pobočky Štátnej poistovne v Novom Targu S. Kowalczyka, mie-

Nástup k vyznamenaniam

Šampanský krst novej Tatry

stnych poslancov a spoločensko-verejných činiteľov nasledoval príhovor vojta F. Jezierczaka.

Dvojitá príležitosť

Bukowinský vojt vysoko vyzdvihol aktivity Jurgovčanov. Zdôraznil, že aj keď gminný rozpočet bol už uzavretý a potrieb bolo veľmi veľa, podarilo sa im nájsť finančné prostriedky na nákup automobilu a to nie hociajake. Veď Tatrovka stála až sto sedemdesiat tisíc zlôtých (1 miliardu 700 miliónov starých zlôtých). Ako rečník podotkol, je to pozornosť Gminného úradu v Bukownie Tatrzanskej k 450. výročiu založenia obce. Druhou príležitosťou je to, že jurgovský požiarne zbor patrí medzi najstaršie jednotky na území tejto gminy - v tomto roku oslávi 114. výročie svojho založenia. Pripomeňme, že vznikol v roku 1883 na príkaz náčelníka magurského obvodu T. Cornidesa a jeho zakladateľom bol Šebastián Chovanec, nazývaný aj „Stalmaga“. Iste by sa dnes veľmi čudoval, akým moderným zariadením disponujú dnes nástupcovia požiarneho zboru.

Po symbolickom vyskúšaní automobilu nasledoval vari najhlavnejší bod slávnosti - posviacka, ktorú uskutočnil tamojší farár W.

Podhalański. Potom kmotrovci slávnosti H. Michalaková a E. Tibor „pokrstili“ oslavencu šampanským. Flášu sa im podarilo rozbiti až na tretí pokus. Mnohí to uznali za šťastné znamenie.

Vyznamenania

Obvykle pri podobných slávnostach nechýbajú pochvaly a vyznamenania najobetavejším hasičom. Boli aj tu: Zlatú medailu za zásluhy pre požiarnictvo dostal veliteľ miestneho zboru Emil Martinčák, striebornú Jozef Gomboš a bronzovú Vojtech Martinčák. Odkaz vzorný hasič bol udelený Jánovi Džadoňovi a Pavlovi Machajovi. Okrem toho na návrh gminného zväzu požiarnych zborov vojta F. Jezierczak vyznamenal ďalších požiarnikov. Za 35 rokov práce v DHZ Andreja Šoltýsa a Jozefa Vojtasa, za 15-ročnú činnosť Jána Gombóša, Jozefa Tibora, Mareka Plučinského, Františka Čongvu, Jána Šoltýsa a Jozefa Vojtasa, za 10-ročnú činnosť Krištofa Martinčáka.

Všetci, ktorí za vmetili do spoločenskej sály hasičskej zbrojnice, mohli potom sledovať vystúpenia folklórneho súboru „Male Podhale“, ktoré pod vedením A. Haniaczyka predviedlo cyklus podhaliánskych a

spišských ľudových pesničiek a tancov. K slávnostnej akadémii prispeli aj žiaci základnej školy, ktorí vo svojom humornom programe nadviazali na dávne a súčasné hasičské tradície a divákov pekne zabavili. Vo večerných hodinách slávnosť pokračovala oblúbenou veselicou.

Jurgovským požiarnikom blahoželáme k peknému automobilu. Kiežby ním jazdili len na cvičenia a nie bojovať proti červenému kohútovi. Vyznamenaným prajeme veľa radosti a spokojnosti z dobre vykonanej práce.

Poznamenajme, že je to druhý požiarnický automobil tak vysokej triedy. Prvý, taktiež značky Tatra 815, bol odovzdaný do užívania v polovici minulého roka v Čiernej Hore od Jurgova, o čom sme písali v Živote č. 8/96. Automobil môže previezať až 8 500 litrov vody a má 8 zariadení na pripájanie hadic. Okrem toho poskytuje ďalšie možnosti záchrany ľudu a ich majetku. Sme teda zvedaví, ktorý zbor si zaobstará takéto autičko. Že sa investícia vyplatí, mohli sme sa presvedčiť pri poslednom požiare v Kavíne.

Text a foto: JOZEF PIVOVARČÍK

Slávnosť spestril koncert jurgovskej dychovky...

... a vystúpenie folklórneho súboru Male Podhale

Na hodine slovenčiny v piatej triede

K. Reisová (zľava) s ôsmakmi a riad. ZŠ č. 2 W. Grobarczyková

ŽIVOT MEDZI „SLOVENČINÁRMI”

Na Orave sa vyučovaniu slovenčiny darí vo viacerých, aj keď nie vo všetkých základných školách. Pripomeňme, že dobré výsledky dosahujú žiaci o.i. v ZŠ v Chyžnom, v Jablonke na ZŠ č. 2 a tiež v miestnom lúčku, v Malej Lipnici na ZŠ č. 1, v Hornej Zubrici na ZŠ č. 1 a č. 2, vo Veľkej Lipnici-Privarovke.

Pred záverom 1. polroka školského roka 1996/97 sme zavítali medzi našich „slovenčinárov“, aby sme sa dozvedeli, ako sa im darí, a či budú môcť ísiť s „čistým svedomím“ na polročné prázdniny.

Horná Zubrica - ZŠ č. 2

Ako vieme, slovenčinu v tejto obci vyučuje Katarína Reisová. Boli sme zvedaví s čím sa môžu pochváliť po uplynutí prvého polroka, popričade čo by sa dalo zlepšiť. Na úvod však uvedme pári základných údajov. V škole č. 2 sa slovenčinu učí 39 žiakov (od piatej po ôsmu triedu), v ZŠ č. 1 má p. učiteľka zase na starosti 23 žiakov.

Na „dvojke“ je riaditeľkou p. Vladislava Grobarczyková. Vo svojej funkcií pôsobí od roku 1992 a vedie 14-členný kolektív učiteľov (vtom sú dva muži - jeden je televíkárom a druhý učí zemepis a informatiku). Školu navštevuje spolu 189 žiakov v ôsmich triedach a v budove sa nachádza aj tzv. nultá trieda, spravovaná Gminným úradom v Jablonke, a priestory prenajíma od školy. Riaditeľkou „nulky“ je p. Mária Kidoňová.

Ako som sa dozvedel od riaditeľky ZŠ č. 2 p. Grobarczykovej, škola má o.i. slušné počítačové vybavenie. Z celkového počtu 8 ks počítačov 4 zakúpili z prostriedkov školy, dva im podarovali z lycea v Jablonke a ďalšie sú z prostriedkov ZRŠ. V súčasnosti o.i. obnovujú vybavenie učební, t.j. zakúpili nové školské lavice a stoličky. Z prostriedkov, ktoré obdržali ešte koncom roka 1995 ako mimoriadnu dotáciu z Kuratória osvety a výchovy v Novom Sáči škola zakúpila kopírovací stroj, ktorý sa často využíva pre potreby vyučovania na mnohých predmetoch, vtom samozrejme aj na hodinách slovenského jazyka.

Piatatkov

som zastihol na slovenčine, ktorú majú v špeciálnej jazykovej učebni. Na stene triedy visí

veľká nástenka, kde možno vidieť o.i. mapku a štátny znak SR, výstrižky zo slovenských časopisov (Slniečko, Slovenský jazyk a literatúra v škole, Slovenská republika a pod.) a pri stene stojí knižnica s množstvom slovenských kníh. Siedmi piataci - „slovenčinári“, boli spočiatku z mojej návštevy akýsi nesvoji, ale postupne sa rozhovorili. Dozvedel som sa, že sa tento predmet učia veľmi radi. Zrejme aj preto, že mnohí majú na Slovensku rodinu, nehovoriac už o tom, že majú radi aj svoju panu učiteľku.

- Piataci sú šikovní - hovorí p. Reisová - aj keď niektorým viac problémov robi pravopis, či správna slovenská výslovnosť. A aj keď na polroku nie je zo slovenčiny ani jedna šestka - pokračovala - myslím, že by som ich mala za snahu na hodinách pochváliť.

Dve šestky

si na vysvedčení zo slovenčiny však odnášajú ôsmaci. Ide o vzorných a vyznamenaných žiakov Sylviu Kovalčíkovú a Stanislava Kubacku. Nedalo mi, aby som ich s tým šestkami aj nezvečnil. So svojimi zverencami sa ochotne odstrelila aj p. Reisová i riaditeľka školy. Z 11 žiakov (slovenčinárov) v tejto triede majú na vysvedčení ďalší štyria štvorky a piati trojky. Sylvia sa okrem svojich výborných výsledkov na vyučovanie zapája aj do rôznych súťaží. Tentokrát si pod vedením p.uč. Reisovej pripravuje prácu do literárnej časti súťaže Dúha 96/97, organizovanej Okresným úradom

v Starej Ľubovni, v ktorej píše o.i. o svojom rodisku dedinke pod Babou Horou, i o svojom vzťahu k Slovensku, slovenčine a z toho vyplývajúceho vzťahu k iným ľuďom.

V škole sa okrem toho aj v tomto roku zapojilo do výtvarnej súťaže Chránime prírodu organizovanej redakciou nášho Života 23 detí, ktoré nám zaslali 29 prác. Uvedme ešte, že zo šiestakov sa slovenčinu v ZŠ č. 2 v Hornej Zubrici učia 12 žiaci, a v siedmej triede je 9 „slovenčinárov“. Ich môžu trochu mrzieť aj dvojky (šiestaci ich „nachytali“ až pät), ale dúfajme, že v 2. polroku pridajú a výsledky si zlepšia. Vedľa dobrými známkami iste potešia nielen svojich učiteľov a rodičov, ale získané vedomosti využijú najmä vo svojom budúcom živote, práci či v ďalšom štúdiu.

Končime našu sondáž do polročných výsledkov žiakov - „slovenčinárov“ v tejto škole, a v budúcnosti zavítame aj medzi ostatných. Dúfajme, že sa nám na Orave budú mať s čím pochváliť aj v iných školách. A zatial nech tento príklad slúži k akémusi vyburcovaniu v práci ďalším. Pripomínam, že slovenský jazyk nie je žiadnym „strašiacom“ pre deti. Nech o tom porozmýšľajú všetci krajania i výbory MS najmä v tých obciach, kde sa slovenčine zatial nedári. Prispejú k tomu, aby sa jej vyučovanie rozbehlo aj u nich? Vedľa viacerí majú k tomu výborné, aj keď, žiaľ, stále slabovo využívané podmienky. Bol by to pekný darček k rozvoju našej kultúrno-výchovnej činnosti obzvlášť v roku 50. výročia založenia Spolku. Krajania, teda len smelo do toho, a dobrá vec sa musí podaríť.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Naša fotohádanka

Naša snímka predstavuje dvojicu známych a populárnych amerických hercov, s ktorími sa často stretávame na televíznych obrazovkách. Iste ľahko uhádnete o koho ide, keď povieme, že obaja hrajú v seriáli Poliš a prokurátor (v polštine Gliniarz i prokurátor). Napíšte nám meno aspoň jedného z nich a pošlite do redakcie. Čakajú knižné odmeny.

* * *

V Živote č. 1/97 sme uverejnili fotografiu Zbigniewa Zamachowského. Knihy

vyrebovali: Maria Naczková z Fridmana, Katarína Lojeková a Andrej i Magdaléna Chalupkovci z Novej Belej.

JOZEF MILOSLAV HURBAN

Pred 180. rokmi sa v Beckove pri Novom Meste nad Váhom narodil Jozef Miloslav Hurban, významný slovenský národný buditeľ, spisovateľ a politik. Spolu s Ľudovítom Štúrom a Michalom Miloslavom Hodžom v roku 1843 uzákonili spisovnú slovenčinu. Hurban vyvíjal bohatú osvetovú a ľudovýchovnú činnosť a podielal sa na založení almanachu *Nitra*, ktorého druhý ročník (1844) bol prvou knihou vytlačenou v spisovnej slovenčine.

Hurban bol spoluzakladateľom a členom výboru Matice slovenskej, vydával *Slovenskie pohladi na vedi, umeňia a literatúru*. Stal sa jedným z osnovateľov verejne vyhlásených Žiadostí slovenského národa, ktoré v tom čase predstavovali vrchol politického programu slovenského národného hnutia. Aktívne sa zúčastnil všetkých bojových akcií v slovenskom povstani v revolučných rokoch 1848-49 a od jesene 1848 spoluorganizoval ozbrojené povstanie a politické akcie za oslobodenie Slovákov, a oddiel slovenských dobrovoľníkov.

Literárna tvorba

K Hurbanovej vlastnej literárnej tvorbe, t.j. próze, lyrickej a vlasteneckej poézii patrí o.i. obsiahla stat' *Slovensko a jeho život literárny* (1842), cestopisná črta *Prechádzka po považskom svete* (1844), novely *Olejkár* (1846) a *Od Silvestra do Troch kráľov* (1847), po česky napísal a vydal svoju najroziahlejšiu historickú prózu *Gottšalk* (1861), ďalej je to rozsiahla próza *Slovenskí žiaci* (1853), zväzok politických básni pod názvom *Piesne nateraz* (1861), témy zo súčasného života *Přitomnost' a obrazy zo života Tatranského, Korytnické poháriky* a ďalšie diela.

Biografia

Jozef Miloslav Hurban sa narodil 19. marca 1817 v rodine evanjelického farára Pavla Hurbana. Za manželku si vzal Annu Jurkovičovú, s ktorou vychovali 4 dcéry a 5 synov. Jeho syn Svetozár H. Vajanský sa stal známym spisovateľom a dcéra Božena (1848-1928), bola matkou básnika Vladimíra Roya.

Základné vzdelanie získal J. M. Hurban u otca. Na mestskej škole v Trenčíne študoval v rokoch 1826-30 a v štúdiu pokračoval na evanjelickom lýceu v Bratislave (1830-40), kde bol vysvätený za knaza.

Pôsobil ako evanjelický kaplán v Brezovej pod Bradlom a od roku 1843 ako kaplán v Hlbokom. V roku 1866 sa stal superintendantom slovenskej patentálnej cirkvi. Do národnobuditelskej, literárnej a kultúrno-organizačnej činnosti bratislavskej mládeže sa začlenil od polovice roku 1835 pod osobným vplyvom Ľudovíta Štúra, s ktorým boli najaktívnejší členovia Spoločnosti česko-slovenskej a po jej zrušení Ústavu reči a literatúry česko-slovenskej. Počas slávneho

stretnutia štúrovskej mládeže 24. apríla 1836 na Devíne prijal slovanské meno Miloslav. Predtým používal o.i. pseudonymy Slavomil F. Kořennatý, Ľudovít Pavlovič, M. z Bohuslavíc i M. Selovsky.

Literárny almanach *Nitra* začal vydávať v Hlbokom už v roku 1842. Ako prvý ocenil prínos a význam bernolákovcov v kodifikácii slovenčiny ako národného spisovného jazyka. V úvode vydania Červenákovho Zrkadla Slovenska (1844) verejne rozviedol ideu kmeňovej, národnej svojbytnosti Slovákov z hľadiska spoločenského vývinu a národnemancioačných hľadísk zdôvodnil prijatie štúrovskej slovenčiny za celonárodný spisovný jazyk. Novú slovenčinu pokladal nielen za dôležitý nástroj prekonania konfesionálnych hrádzí pri vytvorení národnej jednoty, ale predovšetkým za hlavný prostriedok osvety, vzdelanosti a kultúry pre široké vrstvy národa, a tým i za znásobenie jeho súl v národnemancipačnom a protifeudálnom zápase. Zomrel 21. februára 1888 v Hlbokom.

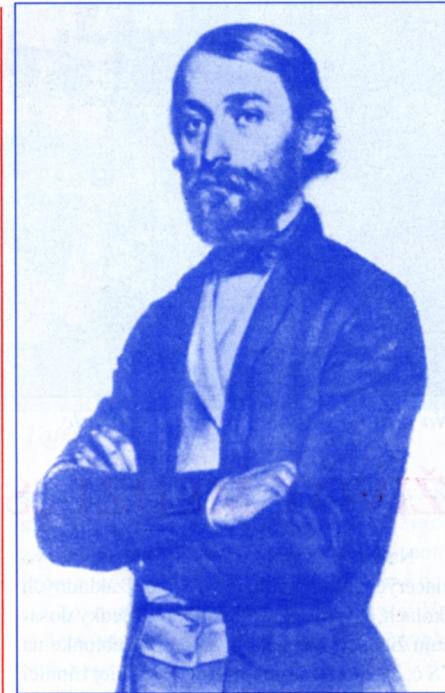
1848-49

Revolučno-mobilizujúcou básňou *Bije zvon slobody!* privítal udalosti revolučných rokov 1848-49. Na jeho fare sa 18. marca 1848 uskutočnila porada slovenských národovcov, na ktorej vznikol plán národnorevolučných mičingov v krajoch Slovenska s cieľom využívať na základe požiadaviek ľudu z jednotlivých regiónov celonárodný revolučný program. Rozsiahla agitačná činnosť rozvinutá v podjavorinskom kraji vyvrcholila na veľkom národnorevolučnom stretnutí v Brezovej pod Bradlom 28. apríla 1848, kde vyhlásili tzv. Nitrianske žiadosti s hlbokou národnostne-demokratickou a sociálnou náplňou. V máji 1848 sa v Liptovskom Mikuláši stretli predstavitelia slovenského hnutia a Hurban mal hlavný podiel aj na prijatí celonárodného programu Žiadostí slovenského národa, vychádzajúcich práve z Nitrianskych žiadostí.

Ked' na pokyn peštianskej vlády vydali na neho zatykač, odišiel do českých krajín. Na Slovenskom zjazde v Prahe sa zasadzoval za riešenie štátoprávneho postavenia slovenských a iných národot habsburskej monarchie na princípoch demokratickej rovnosti a ústavnosti. Zúčastnil sa pražského júnového povstania v bojoch na barikádach a po jeho potlačení odišiel so Štúrom do Chorvátska, Srbska a medzi sriemsckých Srbov, kde organizoval podporu slovenskému národnoslobodzovaciemu boju a zúčastnil sa na prípravách ozbrojeného povstania.

Po porážke revolúcii bol odstavený z politického života a predstaviteľmi maďarskej a rakúskej vládnej moci bol postavený pod policiajný dozor.

Literárne, ako aj politicky sa začal znova verejne angažovať po páde Bachovho absolutizmu koncom 50. rokov 19. storočia. Ako an-

gažovaný výborník Matice slovenskej bol delegátom na oslavách 300. výročia M. Šubiča Zrinského. Rakúsko-maďarské vyrovnanie v roku 1867 radikálne obmedzilo jeho boj za posilnenie slovenských národných pozícií. V roku 1875 ho odsúdili na 3 mesiace väzenia za politický článok v Cirkevných listoch. Na protest proti zatvoreniu slovenských gymnázií chcel vydaním 2. roč. literárneho almanachu Nitra v češtine (1876-77) demonštrovať stare tradície literárnej jednoty Čechov a Slovákov i obnovenie jednoty spoločného spisovného jazyka. Týmto anachronickým krokom však ostal osamotený aj v kruhoch svojich najbližších spoluobojovníkov. V závere rekapituloval spomienky na vrcholnú fázu národnobrodeneckej aktivity štúrovskej generácie spracovaním rozsiahleho *Životopisu Ľudovíta Štúra* a historického pojednania o slovenskom povstani 1848 *Rozpomienky*, ktoré na pokračovanie uverejňovali Slovenské pohľady v rokoch 1881-87.

Verejnosť si ho cila ako blízkeho priateľa a spoluobojovníka Ľudovíta Štúra a Michala Miloslava Hodžu. V roku 1892 mu z verejných zbierok postavili na hrobe pomník, na odhalenie ktorého však úrady zakázali prístup nielen širokej verejnosti, ale i jeho vdove a synovi.

Slováci však na Jozefa Miloslava Hurbana, spoluzakladateľa spisovnej slovenčiny, spisovateľa a vedúcu osobnosť v revolučných rokoch 1848-49 nezabudli. Bol po ňom pomenovaný druhý z troch pancierových vlastkov bojujúcich počas SNP, a po roku 1945 bolo mestečko Stará Ďala premenované na Hurbanovo. V Hlbokom stojí jeho socha, pamätnú tabuľu má v Beckove a Brezovej pod Bradlom, a na Slovensku je jeho menom pomenovaných mnoho ulíc a námestí. Pripomeňme si v tomto jarnom mesiaci odkaz nášho slávneho rodáka, oddaného bojovníka za slobodu, spravodlivosť a rovnoprávnosť.

Sprac.: PETER KOLLÁRIK

Prof. J. Sabol pri dôležitom úkone „pasovania“

Hostia a pedagógovia: zľava L. Molitoris, mgr. K. Morawiecová, dr. M. Papierzová a prof. M. Honowská. Foto: W. Juchniewiczová

KATEDRÁLKA SLOVENČINÁROV

Ako na Slovensku, tak aj v Poľsku, jestvuje na vysokých školách milý zvyk prijímania poslucháčov prvého ročníka do študentského kruhu. Obyčajne celú slávnosť, pozostávajúcu z veselých sút'aží alebo rôznych jednoduchých a vtipných úloh, pripravujú starší kamaráti. Tvrďa, že takoto formou sa ľahko zistí, či mladší kolegovia už dospeli k hrdému titulovaniu „ozajstný študent“.

Podujatia tohto druhu sa uskutočňujú na všetkých univerzitách. A každé je samozrejme iné, v závislosti od odboru, ale aj zmyslu pre humor jeho účastníkov. Pre zaujímavosť treba dodať, že v Poľsku pochádzajú práve zo stredovekého krakovského zvyku pasovania na študenta (žaka).

V tomto roku sa pasovanie konalo aj na Katedre slovakistiky Jagelovskej univerzity v Krakove. Bolo pre všetkých zaujímavé a dôležité, lebo prvýkrát sa takto študenti prvého ročníka stali súčasťou rodiny slovakistov.

Podujatie, ktoré pripravili väčšinou poslucháči druhého ročníka (samozrejme s pomocou lektoriek) sa konalo večer 14. januára v univerzitnom klube Slovianky. Zúčastnili sa na ňom nielen pedagógovia a študenti slovakistiky, ale aj hostia, o.i. prof. J. Sabol z Univerzity P. J. Šafárika v Prešove a tajomník Spolku Slovákov v Poľsku L. Molitoris.

Na začiatku sa podával horúci čaj so symbolickou kvapkou slovenského rumu - pre prvákov na potlačenie trémky a rozviazanie jazyka a pre ostatných na dobrú náladu a desaťstupňový mráz vonku. Podarilo sa. Už o chvíľu, keď sa teplo čaju rozišlo po celom tele, bolo počuť hlasné rozprávanie, často prerušované spevom doprevádzaným akordeónom, na ktorom vynikajúco hral prof. Sabol. Samozrejme tak, ako sa patrí na stretnutie Slovákov a slovakistov, spievali sa len slovenské ľudové piesne.

Ked' sa atmosféra stala priateľskejšia, študenti prvého ročníka sa začali uchádzať o meno študenta-slovenčinára.

Prostredníctvom vtipnej sút'aže mala trojčlenná komisia, zložená z pedagógov, zistiť ich spôsobilosť. Otázky boli naozaj ľahké - týkali sa všeobecnych vedomostí o Slovensku, tj. umenia, zemepisnej polohy a dejín. Vedľ predsa každý - nielen Slovák, či slovakista - by mal vedieť, kedy vznikla SR a kto je jej prezidentom, alebo ako vyzerá slovenský štátny znak.

Napriek žartovnej atmosfére celej zábavy nechýbala však ani nervozita a napätie, aké vyvolával strach pred sólovým spievaním, ako výkupným za neznalosť odpovede na otázku.

Možno práve strach pomohol sústredeniu myšlienok a pripomneniu si všetkých vedomostí o Slovensku. Všetci odpovedali naozaj výborne a slovenskej pesničky sa prítomní nedočkali. Nahradili si to východoslovenskými čardášmi a do spevu sa zapojili aj prvaci, zatiaľ ešte čítajúc z papiera.

Ďalšia slovenská špecialita zemiakový šalát, všetkým účatníkom tohto nevšedného stretnutia tak chutila, že sedem kíl tejto dobroty v okamihu zmizlo. Vďaka jednoduchej príprave sa šalát hneď stal súčasťou študentskej kuchyne.

Potom nastala rozhodujúca chvíľa - pasovanie na slovenčinára. Prof. J. Sabol v starešovanskej biskupskej čiapke pristúpil ku každému prvákovi, dotkol sa ho strieborným dvojkrižom - symbolom Slovenska - a rieko:

- Vítam Ťa v rodine slovakistov Jagelovskej univerzity a zaväzujem Ťa, aby si nepoškvnil jej dobré meno.

Potom rozdal pamiatkové diplomy.

Nato, aby si slovenčinári uvedomili dôležitosť svojho zaväzku, museli sa podro-

biť ešte dvom skúškam. Pod prísnym urchom prof. Sabola poviňe vyslovovať také krkolumné výrazy ako: *strč prst skrz krk alebo a tie vrabce z toho trňia...* Druhou úlohou prváci vyjadrili svoj vzťah k prekladu zradných slov zo slovenčiny do poľštiny. Ich výtvory boli veľmi vtipné, a tak napr. zo slova *fetovanie* vzniklo oslavovanie a zo *stonky* pásavka zemiaková.

V dobrej nálade, smiechu a speve čas rýchlo uplynul.

Dúfame, že sa katedrálka slovenčinárov stane v Inštitúte slovanských filológií tradičiou, aj keď to nie je v priebehu školského roka jediné spoločné podujatie študentov a pedagógov.

KARINA BOČZAR
2. ročník slovakistiky

SVETOVÝ FESTIVAL SLOVENSKEJ MLÁDEŽE

Svetový kongres Slovákov (SKS) organizuje v kalifornskom Palm Springs (USA) v dňoch 13. až 18. júla Svetový festival slovenskej mládeže. Festival sa bude konať v stredisku Double Tree Resort, v ktorom sa nachádza o.i. luxusný hotel, dve plavárne, golfové ihrisko a mnoho iných zariadení na športovanie a zábavu. Tu sa tiež uskutoční dvojdňový seminár o slovenskej kultúre a tradíciach. Organizátori plánujú pre účastníkov festivalu výlety do Disneylandu a Oasis Waterparku. Na záver festivalu bude slávnostný galavečer. Záujemcovia, ktorí sa chce festivalu zúčastiť, sa majú prihlásiť čim skôr, pretože počet účastníkov je limitovaný.

(pk)

VÝTVARNÁ SÚŤAŽ ŽIVOTA '96 UZAVRETÁ

Na výsledky tradičnej výtvarnej súťaže Života iste netrpezzivo čakajú naši najmladší čitatelia, ktorí nám v závere minulého roka poslali do redakcie svoje práce. Preto dnes chceme súťaž aspoň stručne ohodnotiť a uverejniť oznam odmenených.

Téma našej súťaže znala: CHRÁNIME PRÍRODU. Zdalo sa nám totiž, že deti vychované na spišských a oravských dedinách, teda ešte v pomerne zdravom prírodnom prostredí, budú mať pre túto tému pochopenie a dokážu nielen náležite oceniť potrebu ochrany prírody, ale ju aj vhodne stváriť. Nemylili sme sa. Súťažná porota, ktorá sa zišla začiatkom februára, jednohlasne potvrdila, že deti výborne zvládli úlohu. Práce malých umelcov sa vyznačovali veľkou nápaditosťou, zručnosťou a súčasne prezrádzali, že ich autori sú citliví a majú blízky vzťah k svojmu okoliu. Môžeme teda oprávnenne vyhlásiť, že súťaž v podstate splnila naše očakávania.

Všetky deti sú naše

Celkovo sme na súťaž dostali 545 prác. Zúčastnilo sa jej 471 žiakov z 20 základných škôl na Spiši a Orave. Samozrejme ani v tomto ročníku nechýbali školy, ktoré sa nášho podujatia nezúčastnili. Je to škoda, lebo v našej súťaži nejde vôbec o národnostný aspekt, ale predovšetkým vzťah detí k výtvarníctvu a hľadanie mladých talentov v regióne. Je to v našom spoľočnom záujme. Pri hodnotení prác porota nepozerá na to, či je dieťa slovenského alebo pol'ského pôvodu. Riadi sa len a len kvalitou prác a osvedčeným heslom: Všetky deti sú naše.

Porota hodnotí

Najviac výtvarných prác - 110 sme dostali zo škôl v Krempachoch. To však nezná-

Maľba B. Kierpiecovej z Harkabuza Moje najkrajšie zákutie. Snímky: J. Pivočarčík

mená, že keď nám žiaci z inej školy poslali len dve alebo tri kvalitné práce, mali menšie šance na odmenu. Porota každú ohodnotila, a ako sme už uviedli, rozhodovala nápaditosť, majstrovstvo stvárnenia a citlosť žiakov na okolitú prírodu. Napríklad žiaci z Lapšanky, ktorí sa po viacerých rokoch opäťovne zúčastnili našej súťaže, videli súrnu potrebu ochrany tamojších spišských kaplnok. Podobný námet využili žiaci z Čiernej Hory od Jurgova, ktorí upriamili svoju pozornosť na miestnu kaplnku sv. Trojice. Mali by ste vidieť, v kol'kých variantoch ju stvárnili! Zase deti s oravských škôl (Jablonky, Harkabuza, Hornej a Dolnej Zubrince, Veľkej Lipnice) vieli skôr potrebu ochrany vzácnnej babiohorskéj prírody, ale nielen. Upozorňovali nás na dymiacie komínky či bezmyšlienkovité rozhadzovanie smetí. Snom novobelských detí je najmä čistá voda, pekné zelené lesy a usmievané slniečko, po ktorom mnohí tak túzia. Niektorí to vyjadrili dômyselným spôsobom - upiekli z cesta reliéf nadväzujúci na tému súťaže, ktorý neskôr pestro pomalovali.

Pekná téma a ľubovoľná výtvarná technika spôsobili, že sme dostali po každej stránke rôznorodé práce. Žiaľ, ako pri každej súťaži býva, boli medzi nimi aj práce odkopirované. Tieto sme, žiaľ, nemohli zohľadňovať. Všeobecne však môžno povedať, že súťaž mala veľmi slušnú úroveň a splnila naše očakávania. Ukázala, že deti majú bohatú obrazotvornosť, sú vynachádzavé a vyznajú sa aj vo výtvarnej technike, čo je iste zásluhou ich učiteľov. Ako nám povedala členka poroty, akademická maliarka Helena Božková-Papéeová, niektoré práce naznačujú, že ich autori majú v sebe tú „božiu iskričku“, ktorú by bolo treba umne rozdúchovať, a ktorie, či sa raz z nej nerozhorí pekný plameň.

Ďakujeme všetkým učiteľom výtvarnej výchovy i riaditeľom škôl za naše pochopenie a pomoc pri popularizácii našej súťaže. Srdiečne d'akujeme tiež našim malým umelcom. Blahoželáme laureátom súťaže a už dnes všetkých pozývame na novú súťaž Života, ktorú tému uverejnime v septembrovom a októbrovom čísle časopisu.

REDAKCIA

VÍťazi

Mladšia skupina

(od 1. do 4. triedy)

1. Gabriela KIDOŇOVÁ (8 r.), Horná Zubrica, za prácu z plasteliny Ako chrániť prírodu,
2. Aneta JURGOVIANOVÁ (9 r.), Repiská, za maľbu Najkrajšie zákutie sveta, Justína BASIŃSKÁ (7 r.), Jurgov, za maľbu Smutný les,
3. Alžbeta BIZUBOVÁ (10 r.), Krempachy, za maľbu Neznečistujme prírodu, Gregor WOJTANEK (10 r.), Čierna Hora, za maľbu Pohľad na Litvinov vrch,
4. Vojtech KERNOŽÁK (9 r.), Tribš, za maľbu Pekný a znečistený svet,
5. Eva ĎURČÁKOVÁ (10 r.), Horná Zubrica, za maľbu Dievča zbiera smetí,
6. Anna KOZÁKOVÁ (10 r.), Dolná Zubrica, za maľbu Chrániť prírodu,

7. Róbert JONIAK (10 r.), Chyžné, Chráňme bociany,
8. Emil CERVÁS (10 r.), Nová Belá, za maľbu Najkrajšie záikutie v mojej obci,
9. Silvia SARNOVÁ (10 r.), Čierna Hora, za koláž Tatry,
10. Uršula PALUCHOVÁ (10 r.), Krempachy, za koláž Zlatá jeseň,
11. Kinga DUNAJOVÁ (9 r.), Veľká Lipnica, za maľbu Ochraňuj stromy,
12. Vojtech KOLODEJ (10 r.), Nová Belá, za prácu z cesta Zajačik ušiačik
13. Pavol BIŽIAK (10 r.), Vyšné Lapše, za maľbu Chráň prírodu,
14. Joanna MIŠINIECOVÁ (10 r.), Horná Zubrica, za maľbu Ako chrániť prírodu.

Ďalších 25 účastníkov súťaže porota odmenila slovenskými knihami. Sú to:

Aneta VOJTASOVÁ (7 r.), Jurgov, za maľbu Plačúce zvieratá,
 Peter DLUHÝ (8 r.), Nová Belá, za maľbu Jarná orba,
 Katarína PAVLÁKOVÁ (9 r.), Dolná Zubrica, za maľbu Zbieram smeti,
 Joanna CHLEBEKOVÁ (10 r.), Dolná Zubrica, za maľbu V lese, bez lesa,
 Renáta MILANIAKOVÁ (10 r.), Nedeca, za maľbu Plavba Dunajcom,
 Eva KIDOŇOVÁ (10 r.), Horná Zubrica, za koláž Pamätník prírody,
 Beáta ŠOLTÝSOVÁ (8 r.), Nová Belá, za maľbu V prírodnom prostredí,
 Kamila GOGOLOVÁ (8 r.), Nová Belá, za maľbu Automobil znečistuje,
 Margita MOŠOVÁ (10 r.), Krempachy, za maľbu Práce v jeseni,
 Konrád CHALUPKA (10 r.), Krempachy, za maľbu V mojom prostredí,
 Gabriel KRIŠTOFEK (9 r.), Krempachy, za maľbu Upratovanie sveta,
 Lukáš VAKSMUDZKI (10 r.), Krempachy, za maľbu Oberačka jablk,.
 Uršula LAŠEKOVÁ (8 r.), Horná Zubrica, za maľbu V meste,
 Agneša JAZOWSKA (10 r.), Veľká Lipnica, za koláž Čo najviac ničí prírodu,
 Viola SARNOVÁ (10 r.), Čierna Hora, za maľbu Upratujeme les,
 Tomáš KAČMARČÍK (10 r.), Tribš, za maľbu Zachovaný a zničený obzor,
 Kinga JURGOVIANOVÁ (9 r.), Repiská, za maľbu Pamiatkový domček v našej obci,
 Cecília SOLUSOVÁ (9 r.), Repiská, za maľbu Tatry v noci,
 Katarína CHMEŇOVÁ (9 r.), Chyžné, za maľbu Zahas ohnisko v lese,
 Anna PASTWOVÁ (10 r.), Veľká Lipnica, za maľbu Krásu prírody,
 Dominika CHROMIKOVÁ (10 r.), Jurgov, za maľbu Chráňme prírodu,
 Vojtech RUSNÁK (10 r.), Jurgov, za maľbu Ochraňuj prírodu,
 Andrej WRÓBEL (8 r.), Jurgov, za maľbu Smutný svet,
 Magdaléna TWARDOSZOVÁ (10 r.), Har-

Maľba A. Jurgošovnej z Repisk (ZŠ č. 2) Najkrajšie záikutie na svete. Foto: J. Pivočarčík

kabuz, Najkrajšie záikutie v našej obci,
 Mária RYŠ (10 r.), Jablonka, za maľbu Fabrika.

Staršia skupina

(od 5. do 8. triedy)

1. Dárius CERVÁS (13 r.), Nová Belá, za maľbu Najkrajšie záikutie našej obce,
2. Slavomír PEČAK (11 r.), Krempachy, za maľbu Noc netopierov,
 Pavol GOMBOŠ (13 r.), Jurgov, za drevorezbu Nechaj ma na pokoji,
3. Alžbeta CHOVANCOVÁ (12 r.), Jurgov, za maľbu na skle Zachovajme prírodu pre budúce pokolenia,
 Monika KOVALÍKOVÁ (13 r.), Horná Zubrica, za koláž Nebud' nepriateľom prírody,
4. Barbora KIERPIECOVÁ (13 r.), Harkabuz, za koláž Najkrajšie záikutie v mojom prostredí,
 Anna SOLAVOVÁ (12 r.), Horná Zubrica, za prácu z plasteliny Požiar,
5. Mária SURMOVÁ (12 r.), Krempachy, za maľbu Ďatel',
6. Andrej SOLEAVA (12 r.), Horná Zubrica, za koláž Čo ničí prírodu,
7. Mário DUDZIK (13 r.), Čierna Hora, za maľbu Lipy,
8. Silvia PÓLTORAKOVÁ (12 r.), Nová Belá, za maľbu Fabrika,
9. Mário GOMBOŠ (12 r.), Jurgov, za maľbu Voda nie je tá istá,
10. Jadviga KUBÍKOVÁ (12 r.), Jablonka, za maľbu Znečistené more,
11. Halina CZAJOVÁ (13 r.), Dolná Zubrica, za maľbu Vtáky v prírode,
12. Stanislava KURUCOVÁ (12 r.), Lapšanka, za maľbu Naša kaplnka,
13. Katarína VNENČÁKOVÁ (12 r.), Nedeca, za maľbu Nedecký zámok.

Ďalších 25 účastníkov súťaže porota odmenila slovenskými knihami. Sú to:

Danka ŠOLTÝSOVÁ (12 r.), Lapšanka, za maľbu Kaplnka v našej obci,
 Jakub SWOCZYK (12 r.), Lapšanka, za maľbu V našej dedine,

Anna WDÓWKOVÁ (13 r.), Horná Zubrica, za maľbu Ako d'alej,

- Eva JANOVIAKOVÁ (12 r.), Veľká Lipnica, za maľbu Výfukové plyny,
 Ivona HABINOVÁ (12 r.), Veľká Lipnica, za maľbu Dnešná naša planéta,
 Marzena KONDYSOVÁ (13 r.), Harkabuz, za maľbu Ekologicky čisté prostredie,
 Vieslava RAPAČOVÁ (13 r.), Harkabuz, za prácu z plasteliny Najčistejšie miesto,
 Renáta KRÓLOVÁ (12 r.), Harkabuz, za maľbu Znečistené vody,
 Martin GLUC (12 r.), Malá Lipnica, za maľbu Najkrajšie záikutie v našej obci,
 Silvia PAKOŠOVÁ (12 r.), Malá Lipnica, za maľbu Čo ničí prírodu,
 Monika GWIŽDŽOVÁ (12 r.), Malá Lipnica, za maľbu Chráňme ľudové kroje,
 Mária BIALOŇOVÁ (12 r.), Dolná Zubrica, za maľbu V lese,
 Agneša KLIMOVÁ (12 r.), Krempachy, za maľbu Znečistené ovzdušie,
 Mário BRZYZEK (13 r.), Krempachy, za maľbu Prírodná zvláštnosť - skalky Husle,
 Pavol TROP (12 r.), Čierna Hora, za maľbu Naše lípy,
 Peter PAVLÍK (11 r.), Čierna Hora, za maľbu Pohľad na Litvinov vrh,
 Dominik BEDNARČÍK (12 r.), Nová Belá, za maľbu Krásu prírody,
 Dorka CERVÁSOVÁ (13 r.), Nová Belá, za maľbu Najkrajšie záikutie,
 Marta BRIJOVÁ (13 r.), Nová Belá, za prácu z cesta Svieť slniečko,
 Sabina VIDOVÁ (12 r.), Nedeca, za maľbu Moja obec nocou,
 Danka ŠWIĘTYOVÁ (12 r.), Nedeca, za maľbu Náš kostol,
 Peter KEDŽUCH (11 r.), Vyšné Lapše, za maľbu Čistička odpadových vôd,
 Terézia ŠOLTÝSOVÁ (13 r.), Durštín, za koláž Smetisko,
 Kamil CUDZICH (12 r.), Durštín, za kresbu Najkrajšie záikutie v našej obci,
 Renáta CHOVARIECOVÁ (13 r.), Podvilk, za kresbu Chráňme prírodu.

Ž. Chalupková otvára prehliadku

Záber z vystúpenia divadla VENDO zo Štefanova

DIVADELNÁ PREHLIADKA

Zimné obdobie je akoby stvorené pre organizovanie širšej krajanskej činnosti na Spiši a Orave. Je trocha viac času, poľnohospodárske práce nesúria a preto okrem tradičných oblátkových stretnutí sa počas karnevalu pripravujú rôzne akcie, večierky, zábavy, a iné podujatia. Jednou z nich bola aj tohoročná divadelná prehliadka, ktorú usporiadal ÚV Spolku Slovákov v Poľsku za finančnej podpory Ministerstva kultúry a umenia PR. Chcel tým oživiť divadelnú činnosť krajanov, ktorú sa teší dnes veľkej obľube, ale v poslednom čase, pravdu povediac, trocha ochabla. Prehliadka sa konala 1. a 2. februára na dvoch miestach - v Novej Belej a vo Vyšných Lapšoch.

Prvý večer

Krajania v Novej Belej sú známi tým, že keď už raz niečo zoberú do rúk, všetko musí byť dôkladne pripravené. Mohli sme sa o tom presvedčiť už viackrát. Tak to bolo aj naposledy. Veľkú spoločenskú sálu v tamojšej hasičskej zbrojnici bolo treba veľmi dlho ohrievat. Aj tamojšie kuchárky pripravili pre ochotníkov znamenité pohostenie. Prehliadka sa začala krátko po devätnástej hodine. Otvorila ju podpredsedníčka ÚV SSP Žofia Chalupková, ktorá privítala divadelníkov z Podvľaka a Štefanova, ale aj predsedu ÚV SSP Jozefu Čongvu, tajomníka ÚV Eudomíra Molitorisa a všetkých divákov.

Účinná liečba doktora Bielina

Ako prvé sa humoristickým príbehom predstavili dve Ľudmily Majerčákové z Novej Belej, ktoré predstavili komického doktora Bielina.

Dve Ľudmily Majerčákové z Novej Belej na scéne

lina a starú hluchú a slabovidiacu pacientku, pre ktorú už vlastne niet lieku (čaj - herbatu, číta ako garbatu...). Jediným potešením na starobu sú už len vnuci... Pozoruhodné je, že Majerčákové si scénu ako aj réžiu pripravili samé. Komické scénky vyvolávali ozajstný smiech a hra najviac zaujala najmladších divákov.

V pavilóne B, čiže život medzi bláznami

Ako druhá vystúpila hostujúca Divadelná spoločnosť VENDO zo Štefanova (Vendo znamená skratku Veselé ešte naivné divadlo obce), ktorá zahrala komédiju Stanislava Štepku Pavilón B. Hru v dvoch dejstvách režiroval Jozef Puchel. Štepková hra Pavilón B je vtipným a kritickým obrazom súčasnej spoločnosti. Pranieruje malo-meštiactvo, pokrytectvo, falošnú lásku, materializmus a pod. Hra udržaná v príjemnom a komickom ovzduší priniesla divákom nezabudnuteľný dojem. Štefanovčania sa ukázali ako vyspelý kolektív, ktorý sa dobre vyzná vo svojom remesle. Vo svojom repertoári majú už celý rad znamenitých hier. S niektorými sa už v našom krajskom prostredí predstavovali a stretli sa vždy s veľkým záujmom divákov.

„Súdruh“ predseda pozýva na obed

Divadielko Ondrejko z Podvľaka vari netreba nikomu širšie predstavovať, vedľ účinkuje už od roku 1951. Na javisku v Novej Belej sa ukázalo s novou veselohrou Jána Kedro Kuchárky z Ovseného. Námetom veselohry je slávnostné otvorenie materskej škôlky v neveľkej obci, ktorej predseda, „súdruh“ Tomáš Guľočka, má vážne problémy pri príprave podujatia. Ako sa ukazuje, najväčšie ťažkosti sú pri menovaní hlavnej kuchárky. O tento post sa totiž uchádzajú viaceré záujemkyně - žena Tomáša - Guľočková, Guľočkova mi-

Spoločný záber ochotníkov z Podvľaka

Do prvého radu si posadali najmladší obyvateľia Novej Belej

lenka a manželka kapelníka dychovky. Predseda nasľubuje všetkým hory doly, len aby kuchárky neurazil. Vec sa komplikuje, hostia prichádzajú a obeda nikde. Predsedu MNV Tomáša Guľôčku stvárnili E. Prilinský, Guľôčkovu ženu G. Prilinská, ktorá bola zároveň režisérkou komédie. Guľôčkovu milenku - H. Fiedorová, obecného zriadencu - V. Pieronek, učiteľku E. Gondeková, J. Rusnák bol kapelníkom a jeho ženou B. Torbová. Bolo vidno, že hra sa divákom páčila, že pochopili jej poslanie, ved' nezriedka podobné situácie nájdeme aj v našom prostredí. Prvé stretnutie s divadlom sa skončilo až okolo 22 hod. Večer možno označiť za úspešný.

Druhé stretnutie

s divadlom sa konalo v klubovni MS vo Vyšných Lapšoch. Začalo sa krátko po 16. hodine. Otvoril ho predseda OV na Orave Róbert Kulaviak a predpredseda MS Ján Kedžuch, ktorí privítali všetkých zhromaždených. Ako prví sa na javisku ukázali divadelníci z Podvlnky. Aj tu, tak ako v Novej Belej, sa predstavenie všetkým páčilo. Nezriedka sála zaplnená predovšetkým mladými divákmi prepukala hlasným smiechom. Hodne zábavy ponúklo aj druhé predstavenie ochotníkov zo Štefanova, ktorí predviedli opäť veselohru S. Štepku Pavilón B. Po takmer štvorhodinovom maratóne sa tohoročná divadelná prehliadka skončila. Dúfajme však, že sa opäť stretнемe v budúcom roku, ale vo väčšom počte. Ved' činnosť ochotníckych divadelných krúžkov sa kedysi tešila veľkej obľube. Dnes, možno aj pod nátlakom televízie a videa mnohé z nich prestali pracovať. Je to veľká škoda.

Text a foto: JOZEF PIVOVARČÍK

Niekto krajania prišli na predstavenie s vnukmi

Medzi divákmi prof. J. Čongva (sprava) a L. Molitoris

V SEJME O UČEBNICIACH

Sejmový výbor pre otázky národnostných a etnických menšín sa 21. januára t.r. zišiel na pracovnom zasadnutí venovanom o.i. problematike prípravy, financovania a vydávania učebníc a vyučovacích programov pre školy s jazykom jednotlivých menšín. Zasadania, ktoré viedol podpredseda výboru J. Szteliga, sa zúčastnili: námestník ministra národného vzdelávania Miroslaw Sawicki, riaditeľ Kancelárie pre národnostné menšiny Ministerstva kultúry a umenia J. Bisiak, predstaviteľia národnostných spolkov, Školského a pedagogického nakladateľstva (ŠPN), experti a novinári. Z nášho Spolku na zasadnutí boli: predseda a tajomník ÚV SSP J. Čongva a L. Molitoris a šéfredaktor Života J. Šternogra.

Počas rokovania sa členovia sejmového výboru a predstaviteľia menšíns oboznámili so správou o realizácii plánu pripravovania a vydávania učebníc a vyučovacích programov v jazykoch národnostných menšín, ktorý bol dohodnutý s Ministerstvom národného vzdelávania (MNV) ešte v r. 1994. Poznamenajme, že v súvislosti so sменou systému v Poľsku a školskou reformou uzavrelo MNV s ŠPN zmluvu na vydanie 22 učebníc a učebných pomôcok do konca roka 1997. Na zasadnutí však vysvetlilo, že z uvedeného počtu bolo zatiaľ vydaných len šesť učebníc, v tom jednu, pripravenú uč. M. Glodasikovou z Jurgova, vytlačila naša tlačiareň. V tejto súvislosti hodno pripomínať, že pred dvomi rokmi boli u nás vytlačené aj Pracovné zošity, ktoré zostavila uč. A. Chalupková z Novej Belej.

Počas diskusie bolo veľa stážností na oneskorovanie učebníc. Boli adresované jednak ministerstvu, ktoré nezabezpečilo na tento cieľ vhodnú dotáciu, nepripravilo patričné vyučovacie programy a dokonca nemá skonkretizovanú predstavu národnostného školstva. Ani nakladateľstvo ŠPN nie je bez viny, keďže namiesto šiestich vydávalo ročne len dve učebnice, ktoré navyše nenadvázovali na seba. V súvislosti s tým si niektoré menšiny, v tom aj naša, museli nedostatočné učebníc riešiť dovozem zo svojich materských krajín, v čom však veľkou prekážkou boli - a nadálej sú - colné predpisy.

Aby nové učebnice plne vyhovovali potrebám národnostného školstva, ich autorov či zostavovateľov - ako sa všeobecne žiadalo - by mali navrhovať samé menšiny. Na druhej strane každý učebný program, v tom aj regionálnej výchovy, mal by mať akceptáciu Ministerstva národného vzdelávania. Na záver uvedieme, že na základe pripomienok účastníkov zasadania bolo o.i. dohodnuté, že Ministerstvo národného vzdelávania:

- spolu s národnostnými spolkami vytvorí výbor expertov a vo svojom rezorte určí koordinátora pre otázky menšíns;
- prerokuje možnosť dočasného nahradenia nedostatku učebníc dovozem zo zahraničia pri ich súčasnom doplnení o poľské prvky;
- v spolupráci s menšinami doplní programový základ školskej reformy o také prvky, ktoré sú pre menšiny dôležité;
- v opodstatnených prípadoch zverí výrobu učebníc menšinovým vydavateľstvám budú tlačiarňam.

ĽUDO ZELIENKA

KOCÚR MURKO

Ked' som raz šiel popri Vigľašskom zámku, bola taká ľadovica, že mi kone nevládali vytiahnuť. Musel som od známych pokrovce požáhať, pod kolesá popodkladat', len potom sa mi ako-tak vyšverali hore strminou. Vtedy som v dome pri ceste nadčabil na malé mačiatko. Čierne bolo ani najčernejšia sadza...

Pred týždňom nám zdochla stará mačka, nuž nelenil som. Schytím mača pod kabanicu a pod'ho s ním vnohy...

Mať sa mu potešili. Nazvali ho Murkom. Ako dobrá gazdiná nikdy nezabudli po jeden črpniť mu rovno zo šechtára trošku teplého mlieka do misky a pohodiť, čo ostalo od obedu alebo večere.

Kocúrik rástol ako z vody.

Do zimy bol Murka akurátny kocúrisko. Chytal myši, ba ani potkanov sa nezľakol... Boli sme s ním spokojní.

Lež na jar, ked' na záhumní zakvitli jablonie, vrabce v páre čvirkali a ľubost' si nástojivo žiadala domovské právo v srdci každého tvora, došlo aj na Murku.

Každú noc vyvádzal po strechách s mačkami taký harmatanec, že sme nemohli oka zažmúriť. Mačky šli priam zbesnieť za ním! Vari až hen z tretej dediny sa mu zliečali. Akoby aj nie! Taký kocúr! Krásu nad krásu v mačacom plemene.

Takto si žil pár pokojných rokov.

My sme si ho, okrem toho nočného štabarca v jarných mesiacoch, nevedeli vynachváliť. Nielen preto, že sme už nemali myši ani potkaný, ale aj preto, že bol počúvny, prítlunný a najmä čistotný. Ked' mu bolo treba von ísť, poškrabkal pazúrikom po dverách. To bol jeho znak, aby sme mu odchýlili dvere. Vedel, čo sa patrí...

Asi po šiestich rokoch, raz na jar, zunovala sa Murkovi dobrota.

Nepokojná krv ho vynhala na vandrovku.

Nikdy sme sa nedozvedeli, kde bol, kde neboli; vrátil sa k nám až podjeseň. Dorianý bol na zaplakanie. Bez jedného oka, bez polovičky ucha, a kožuch - samá rana.

Osohu už neurobil ani za mačný mak. Prašinu dostał, a čo moju mať najviac zlostilo, zavše sa aj v chyži pozabudol. Prestal Škrabkať na dvere, ked' mu prichodilo von vyst'. Preto nečudo, že mať začali hromžit'.

- Rob s tým kocúrom poriadok! Ty si ho privliekol, tak ho aj odprac, prašívca prašívemu!

- Chudáčik Murko, dobačoval si! - lutoval som starého záletníka. - Vyšiel si ty, vyšiel na psí tridsiatok, na posmech mačaciemu svetu.

Nevedel som, čo s ním: či ho zabiť - a či utopit'.

Raz som sa vybral do vigľašských hôr. Do Lohyne, kde je chýrečný medokýš, čo ho za Maďarov až do Pešti vo fláškach lifrovali. Drevo som mal s koňmi stahovať. V zlom d'ahu bolo. Pobliž Blýskavice, kde sa až do apríla sneh drží.

Vzal som Murku, že ho tam niekde zapatošíš.

„Slabý je už“, myslel som si. „Z týchto chrapaždín sa nikdy nevymoče. Aspoň ho nebudem mať pred očami, že som ho vlastnými rukami zmárnil.“

Ešte som ho naostatok pohladal po hrsti, zložil kraj hustej hory, a šibal som do koní. Ponechal som ho na milosť a nemilosť osudu.

Drevo sme naložili a motkali sa horou-pralesom, kde vari ani ľudia predtým nechodili. Na mrkaní sme sa pohli domov. Išli sme pomaly, lebo sme mali naložené, až kolesá prašťali.

Vchádzam do nášho dvora, a ľaťa! Tu ho máš, zleza!!!

Kocúrisko slepé, hluché, napoly mrcina, a on si už sedí na podstení. A ako na zlost' mrváči, či sa mi nemarí. Ako to, že tá kalika bola z toľkej diaľavy skôr doma ako ja na koňoch?

No nič. O dva dni sme sa chystali s otcom na jarmok do Lovinobane kúpiť nejaké lepšie kone. Spomenul som si, že z Pil'ňanskej doliny, čo je pod Javorom, od Mýtnej až po Podkriváň, nevedeli sa vraj vymotať nijaké vojská. Azda ani nás čudácky kocúr nepotrásť odšial domov...

Pre istotu som Murkovi ešte v noci previazal oči, aby nevidel, kade ho berieme. Ked' sme odchádzali, hodil som ho do obročnice, kde kone „futro“ mávajú. Obročnicu som dal pod „zic“. A šli sme.

Ešte bola tma, ked' som v hustej hore, d'aleko od cesty, pustil kocúra na voľnosť. Aby sa zdržal, voňavého mäsa som mu pretiahol popod nos, a potom som mu ho položil k nohám. Ba aj šľak som urobil opačne - na Lovinobaňu. Bol som si istý, že sa už s ním na tomto svete viac nestretнем

Jarmok sa vydaril. Staré naničnodné kone sme dobre predali. Dačo sme priložili a kúpili sme si akurátné peje. Biele sú nanič; ustačiť ich treba riadiť; vidieť na nich všetko ako v zrkadle... Aj oldomáš bol dobrý, takže sme sa iba na druhý deň púšťali nazad.

Ked'že sme cestou po krémach klin klinom vyrázili, iba okolo olovrentu sme sa do teperi domov. Nové kone sme vypriahli, napojili, obriadili. Vojdem do kuchyne, že si dačo zhltnem, a tu ho máš: kocúr Murko si pradie na prípeku, akoby sa nič nebolo stalo.

- Uj, vari si so zlým spriahnutý?... Tak sa mi vidí, že ťa z tohto domu podobrotky nedostanem! Vari ťa všetci čerti, nezgodník, na šragliach priniesli, že si tam pri mýtnanskom tuneli nezegogol, - hromžil som zle-nedobre...

V tie časy mi prichodilo aj rukovať.

Mať ma napominali, aby som sa k pánu bohu o pomoc utiekal. Rozhodol som sa, že teda pôjdem s Hriňovčanmi na Staré Hory. S nimi bolo veselšie. Mali svoju muziku.

Rozhodol som sa, že vezmem aj Murku a tam kdesi hodne d'aleko sa ho naveky strásim.

Aby kocúr na miňa v dobrom spomínal, večer som ho ešte naostatok v komore slanou nachoval. Ale akosi mu nechutilo; ako-

by cítil, že je to u nás už jeho ostatná večera. Oči som mu zase šatkou previazel. Ráno som pri kríži dočkal Hriňovčanov. Tam mali „štáciu“... Pridal sa aj Matúš Pleváč, čo ho Strigáčom volajú. Patrí mi do rodiny. Takto chlap mocný ako Lomidrevo.

Až po Bystricu nás katovala horúčava ako Židov na púšti. V Bystrici sme odpočívali na píle. Rozložili sme sa po klátoch, jedli, popíjali, len najväčší hriešnici sa postili a bokom od ostatných muníiali si modlitby.

Matúš bol dosť majetný. Peniaz užho nikdy nechýbal. A že sa s tým rád vystavoval, nakvokal som ho, aby sa preukázal Hriňovčanom, a kúpil pre pútnikov sútok piva. Ved' už mali pípet' na jazyku.

A on, aby sa popýsil pred dievkami, naozaj dogúľal nie jeden, ale až dva súdky! Potom bolo, čo bolo! Parobci začali s dievkami chichoty a daromnice vystrájať. Ba ktosi zanotil aj celkom nenábožné pesničky. Pravdaže, farárovi taká „nábožnosť“ nebola po vôle. Dobré vedel, že roztatárené stádo veriacich mu fažko bude k bohu obracať, a preto aby cert nevytláčil pána boha z mysele jeho ovečiek, združil driemajúceho Jána Viazanicu, aby sa chytal križa, ostatní zástav, a šli sme d'alej...

Pivo, napokon tiež dar boží, sme len tak na skoku vliali do seba, a už aj predspevák zatiahol „Znej pieseň srdcom lásky...“

Zase sme spievali a nábožne rozjímalí, aby sme si zaslúžili svätú vodu na Starých Horách.

Ja som podchvíľou tŕpol, že ma môj kocúrisko zamotány vo vreci priviedie na posmech, ak zamraučí alebo sa vyslobodí a utečie do poľa. Ale čušal ako ryba...

Horšie bolo s Matúšom. Ten namiesto náboženského spevu ustavične dačo svetského ľapotála. Ked' sme dochádzali k Ulmanke, pačmaga, vystihol chvíľu, ked' si predspevák naberal paru, a vykrikol:

- A ten sútok na tej píle!

Ostatní pútnici, pohružení do sputovania svojich hriechov, nezbadali figľ a s príkladnou svornosťou zatiahli:

- Oroduj za nás!

Možno by bolo všetko v tichosti prehrmelo, keby sa ten koňov brat Viazanica nebol ozval: - Oh, vy teľce, čo to bliakate?! Aký sútok má orodovať za vás?

Niektorí zase začali: - Oh, vy... - Ale potom sa zháčili. Zarazil ich preukrutný smiech mládencov a dievok.

Farár sa strašne napaprčil. V tej chvíľi nás dvoch prifárených hriechníkov hnal ani prašivé ovce von zo stáda svojich dobrých cirkevníkov.

S hanbou sme museli vystúpiť z procesie. Aj nás to oboch trochu mrzelo, aj nie. Ponáhľali sme sa zmierniť čím skôr z očí farára, ktorý istoiste žiadal nebesá, aby nás potrestali. Ukazoval na nás ako na zlý, veľmi zlý príklad:

- Vidite ich, bezbožníkov? Hospodín ich stvoril na obraz svoj. Ježiš Kristus ich nevinnou krvou vykúpil, len Duch svätý ich už nastačil osvetiť, a sú čertovi.

My, vyhnanci z nábožného stáda, sme zakerovali do hustej mladiny. Beztak sme už boli blízko Starých Hôr. Reku, potrafime ta aj sami. Vošli sme hlbšie do hory, že si zajeme a zapijeme pálenky z mojej poldruhalitrovej, a potom aj kocúra odpravíme.

Sadli sme si k studničke. Nad studničkou hrubá, vysoká jedľa; vari prastará mať všetkých ostatných. Ani traja chlapi by ju neboli rukami občiahli. Na, opacha! Priplili sme na jej vek, sebe na zdravie, na krásny deň a na kadečo iné...

Poriadne nás to podkosiло. Ako by aj nie, keď dvaja takí „nábožní pútnici“, po toľkom modlení a vyspevovaní, v takej horúčave vydrúľajú na lačný žalúdok pol súdku piva a poldruha litra gajstu... Koňa by to premohlo, nie slabého pútnika.

- Čuješ, braček môj?! - prihovoril som sa sladko Matúšovi. - Kým ešte máme všetkých pohromade, podmeže my toho kocúra dáko odpratať, aby sa už naozaj, onô...nikdy viac nevrátil domov. Dobre?...Pomôžeš?

- A čože, - narádzal Matúš, - trošku ho skalou po hlave, a bude po paráde... Aspoň sa, úbožiatko, nebude dlho trápiť.

- Nie! Život mu nevyhasíme. Nezaslúži si. To bol kráľ kocúrov! Inakšie vyhútajme, - bránil som Murku.

- Vieš ty čo? Eaf, túto hrubú jedľu, - neisto ukazoval Strigáč na opachu a mútnymi očami fl'ochol po mne. - Chyť vrecko s kocúrom za jeden koniec, ja za druhý a obehneme s ním peň stromu zo desať raz dookola. Hlava sa mu tak zamoce, že nikdy viac nenájde direkciu domov. Dobre som ti poradil, haá? - a začalo sa mu, až mu uši zastrihalo.

- Múdro, - prikývol som. - A ešte ako múdro! Matúško, kamarát, to som naozaj nečakal od teba... Podme, kým ešte vládzeme stát' na nohách, lebo ma voľáko začínajú neposlúchat'. Podlamujú sa mi. Chytaj vrece a bež!

Čo potom nasledovalo, to sa nedá vypo-vedať.

Keby nás dvoch bol dakto videl cválať s tým kocúrom vo vreci okolo jedle zo

dvanásťkrát, dozaista by bol býval pre-svedčený, že to strigóni za bieleho dňa bo- sorčia, čaria alebo zaklínajú.

Ako hovorí, dvanásťkrát sme obehlí jedľu. Len potom sme Murku vypustili z vreca...

Neprichodí mi iné, len pravdu pravdivú do konca vysúkať.

Z pijatiky a z behania okolo jedle sme náležite otupeli. Mali sme napokon jediné šťastie, že bol s nami kocúr Murko. Ináč by sme sa my dvaja nábožní pútnici z tej cudzej, hustej hory nikdy nevymotali.

Ale Murko, ten starý, slepý, hluchý kocúr len zamňaukal, a rovno zakeroval domov - pod Poľanu a my s ťažkými hlavami a ešte ťažšími nohami v jeho šľaku.

Len vtedy som spoznal, že opitý človek má menej rozumu o pamäti ako starý slepý kocúr...

A Murko si pokojne žil v našom dome, až...

(Z knihy Detvianska nášta,
Bratislava 1973)

KRÁTKO Z ORAVY

V tomto roku sa začali stavebné práce na ďalších školách v jablonskej gmine, ktorých stav si to vyžadoval už dávnejšie. Ide o ZŠ č. 1 v Hornej Zubrici, ZŠ v Jablonke-Boroch a ZŠ v Oravke. V najbližšej budúcnosti sa prístavba a opráv dočkajú školy v Malej Lipnici a oboch Zubričiach.

***

Združenie babiohorských gmín a jablonská gmina vyvíjajú úsilie, aby sa na plánovanej Zimnej olympiáde v roku 2006 konala časť športových disciplín aj v Hornej Zubrici a Malej Lipnici. Výhodné prírodné podmienky na okolí Babej Hory by mohli byť využité o.i. na usporiadanie súťaží v bežeckých disciplínach. Plánuje sa aj vybudovanie sánkarskej a bobovej dráhy. Aj preto sa už v minulom roku začalo o.i. s asfaltovaním cesty spájajúcej obe obce. Na túto stavbu sa z gminného rozpočtu vyčlenila v roku 1996 suma 25 tisíc nových zlôtých. Ďalšie prostriedky, t.j. 50 tisíc zlôtých poskytla na cestu Lesná správa v Novom Targu.

***

Výstavba auly pri lýceu v Jablonke bola ukončená v hrubom stave už na konci minulého roka. Takému rekordnému postupu prác (ved' zahájenie stavby bolo len na jar 1996) iste pomohla aj suma 350 tisíc nových zlôtých poskytnutá z Kuratória výchovy a osvety v Novom Sáčci a dobrá organizácia prác, ktoré viedol A. Pilch. Vo výstavbe sa bude pokračovať aj v tomto roku.

***

Tohtoročná sezóna sa pre vyznavačov „bieleho športu“ začala v Jablonke-Matono-

goch, kde je lyžiarsky vlek až 14. januára t.r. Oneskorenie zavinili neznámi páchatelia, ktorí v novembri 1996 ukradli z vleku 540 m oceľového lana. Teraz, po namontovaní nového, môže mládež, ale aj dospelí vlek opäť využívať. Korčuliari mohli svoje schopnosti zdokonaľovať v Jablonke na dvoch klziskách - pri základných školách č. 1 a 2.

***

V Jablonskom lýceu sa 18. januára konala stužková slávnosť, na ktorej sa zúčastnili študenti troch maturitných tried, spolu so svojimi rodičmi a profesorským zborom s riaditeľkou lýcea A. Stopkovou. Všetci obdivovali a chválili o.i. výzdobu miestnosti, ktorú pripravili žiaci ZŠ č. 1 pod vedením učiteľky výtvarnej výchovy p. Janoviakovej.

***

V Hornej Zubrici na Kroviarkach má byť vybudovaný pomník ku cti pápeža Jána Pavla II. S týmto návrhom ako prvý vystúpil kňaz Popielarczyk z farnosti sv. Michala v Hornej Zubrici. Pomník symbolizujúci vzťah pápeža k Orave (podľa návrhu S. Wyrtela) by mal byť ukončený ešte pred tohoročnou návštevou Jána Pavla II. v Poľsku. Ako vieme, 6.

***

návšteva pápeža v Poľsku sa má uskutočniť v dňoch 31. mája až 10. júna t.r. Iniciátori pomníka dúfajú, že sv. otca počas jeho pobytu privítajú aj na Kroviarkach.

***

Jablonský vojt Mgr. Julian Stopka obdržal 9. novembra min. roka na slávostnom otvorení ZŠ č. 1 v Jablonke medailu komisie národného vzdelenia, a predstaviteľia školy odovzdali gminnej rade diplom za pomoc pri výstavbe.

***

Už dlhší čas možno v Jablonke sledovať, ako sa dva razy v týždni miestne „silnejšie“ dámy snažia v miestnej telocvični zhodiť nejaký ten kilogram, ktorý majú navyše. Aerobiková mania príťahuje zraky mnohých zvedavcov, a to hlavne osôb druhého pohlavia, ktorí sa na ich snaženie prizerajú spoza okien. Pre nich je to akýsi svojský typ zábavy, naočak pre cvičiace panie je to snaha viacej sa páčiť svojím manželom a robiť niečo aj pre svoje zdravie. Takže milé dámy, nehľadte na „všetečníkov“, držíme vám palce.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

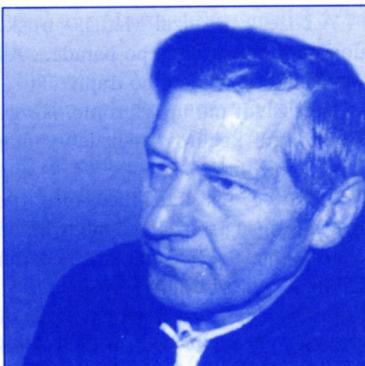
Pri jablonskom vleku bolo vždy dosť záujemcov

STRETNUTIE S VEĽVYSLANCOM SR

Veľvyslanec Slovenskej republiky Marián Servátko sa 21. januára t.r. stretol na slávnostnej večeri vo svojej rezidencii s predstaviteľmi Spolku Slovákov v Poľsku, predsedom ÚV Jozefom Čongvom, tajomníkom ÚV Ľudomírom Molitorisom a šéfredaktorom Života Jánom Šternogom. Počas stretnutia krajania oboznámili veľvyslana SR s aktuálnym dianím v našej organizácii, situáciou v oblasti vyučovania materinského jazyka na školách a odbavovania slovenských bohoslužieb na Spiši a Orave, s prácou tlačiarne a hlavnými smermi činnosti SSP v najbližšom období. Predmetom rozhovoru bola i problematika štipendii a štúdií krajankej mládeže na Slovensku, zavŕšenia prác spojených s krajanou kartou, spolupráca SSP so slovenskými inštitúciami a ďalšie otázky. (jš)

NAŠI ZLATÍ JUBILANTI

Prednedávnom dva krajančí manželské páry z Novej Belej oslavili významné životné jubileum - 50 rokov spoločného života: **JÁN NEMEC** s manželkou **MÁRIOU**, rodenou Mišovičovou a **JOZEF KALATA** s manželkou **KATARÍNOU**, taktiež z rodiny Mišovičcovcov.

Ján Nemec (nar. 22.6.1920) bol počas vojny tri roky v slovenskej armáde. Po návrate domov, keď vznikal nás Spolok, sa aj on zapojil do organizačných prác a neskôr istý čas plnil funkciu tajomníka miestnej skupiny SSP. S manželkou Máriou (nar. 23.9.1923), taktiež členkou MS od jej vzniku, vychovali tri deti (dve dcéry a syna), ktoré spolu s nimi oslavili zlatú svadbu svojich rodičov.

Jozef Kalata (nar. 5.3.1915) a jeho manželka Katarína (nar. 5.10.1925) sú taktiež členmi miestnej skupiny Spolku od samého začiatku. Sobašili sa, podobne ako manželia Nemecovci, v ten istý deň - 27. januára 1947. Vychovali štyri deti - troch synov a dcérku, ktoré spolu s nimi prežívali tento významný sviatok.

Teraz, po päťdesiatich rokoch šťastného manželstva, si oba páry v belianskom kostole sv. Kataríny opäťovne slúbovali vernosť a lásku. K ich prekrásnemu jubileu im blahoželali nielen najbližší príbuzní, ale aj ostatní belianski krajania, a do ďalšej päťdesiatky im priali mnoho zdravia, lásky a pokoja. K blahoželaniam sa pripája aj redakcia Života.

MS SSP v Novej Belej

GRATULUJEME

Pred niekoľkými týždňami, 5. februára 1997, oslavil šesťdesiate narodeniny známy a obetavý krajančí aktivista, František BRODOVSKÝ z Novej Belej.

DEJINY SLOVENSKA A SLOVÁKOV

V decembri minulého roka sa v Bratislave uskutočnila slávnostná prezentácia knihy prof. Milana S. Ďuricu *Dejiny Slovenska a Slovákov*, ktorú vydalo Ministerstvo školstva SR v Slovenskom pedagogickom nakladateľstve ako pomocnú literatúru k výučbe dejín na základných a stredných školách. Po prvom náklade 3 000 výtlačkov sa len tak „zaprášilo“, takže v súčasnosti vychádza druhé, doplnené vydanie už v náklade 100 000 výtlačkov. Kniha sa môže stať účinným pomocníkom pri formovaní historického povedomia mladej generácie, ale nielen jej. *Dejiny Slovenska*, zbavené rôznych protislovenských mýtov a legiend by boli veľmi vítanou pomôckou pre učiteľov pôsobiacich aj v školách na Orave a Spiši v Poľsku. Dali by snáď konečne odpovedať na rôzne, často celkom svojzrázne interpretovania slovenskej histórie, čoho sme, žiaľ, neraz svedkami.

Veríme, že sa s novou knihou už onedlho budeme môcť bližšie zoznať a my. Vedú historické fakty nemožno zatajiť ani prekrútiť. Možno ich len, aj to iba dočasú, rôzne interpretovať. Ako sa však hovorí, pravda je len jedna...

P.K.

JURGOVČANIA K NOVÉMU ROKU

Stalo sa už tradíciou, že v januári sa krajania v jednotlivých miestnych skupinách na Spiši a Orave stretnávajú na rôznych slávnostiah a kultúrnych podujatiach, aby spoločne uvítali nový rok. Nechýbali medzi nimi ani členovia Spolku Slovákov v Jurgove, ktorí už 5. januára t.r. usporiadali pekné novoročné stretnutie. Záujem o podujatie bol mimoriadne veľký a tak neprekvapuje, že krajania, schádzajúci sa vo svojej klubovni, čoskoro zistili, že sa v nej nijakovským spôsobom nezmestia. Preto sa prestáhvali do priestrannej sály v miestnej požiarnej zbrojnici.

Slávnosť sa začala pekným kultúrnym programom, ktorý pripravila jurgovská mládež. Ledva dozneli posledné potlesky, ozvali sa v sále rezke tóny jurgovskej dychovky. Treba podotknúť, že táto dychovka nie je prieberivá a každému rada zahrá - aj mladým, aj starým, ba aj tým najmladším. Preto je v Jurgove veľmi oblúbená. Veru hrala ostošest, až sa steny otriasali. Za jej ochutu patrí jej srdcenná vďaka.

Samozrejme krajania nesedeli pri prázdnnych stoloch. Tie sa priam prehýbali od všelijakých dobrôt, ktoré prichystali šikovné jurgovské gázdinky. V príjemnom ovzduší sa všetci pekne zabavili, pospievali si, podelovali, a kto mal chut', mohol si aj zatančovať. Nečudo, že toto milé krajančí stretnutie sa pretiahlo do neskorej noci.

M.C.

POZDRAV

Prednedávnom sme do redakcie dostali ďalší pozdrav zo slávnostného odovzdávania maturitných stužiek. Tentoraz si na nás spomenul Jarek LOJEK z Novej Belej, žiac 4. B Strednej priemyselnej školy v Tvrdošíne. Za pozdrav pekne ďakujeme, na maturite želáme samé jednotky a po nej úspešný štart na vysokú školu.

REDAKCIA

NÁRODNOSTNÝ PLES

V sobotu 8. februára sa v priestoroch Bückleinovho divadla konal už tretí karnevalový ples národnostných menšíň a etnických skupín, ktorý zorganizovalo Fórum v prospech národnostných menšíň „Sebe a iným“. Spoločnej zábavy sa zúčastnili mladí Arménci, Bielorusi, Kurdi, Slováci, Rómovia, Ukrajinci, Židia a samozrejme aj Poliaci. V rytmie pestrej hudby sa zabávali predstaviteľia národnostných organizácií a iní hostia. Medzi nimi bol aj viceprezident Krzysztof Görlich.

Po úvodných tónoch rómskej hudobnej skupiny Baro Drom z Novej Huty R. Kunaszky a W. Sawul slávnostne otvorili ples, po

Miešanina národností na plese

Vyhráva kapela z Novej Belej

čom všetkých pozvali na dlho očakávanú a vari najpríjemnejšiu časť večera - ochutnávku národných jedál. Bolo to ako v čarovnej rozprávke Stolík prestri sa! Čo všetko len na ňom nebolo - obrovská misa obľúbeného poľského bigosu, fazuľa pripravená na kurdský spôsob, židovský cimes, čulent, kebab, mantu, hašlama (baranie rebierka), kurdská dalma (mäsovo-ryžová plnka v hronzových listoch) tapula (šalát z jačmennej kaše) a slovenský zemiakový šalát, aký stretávame na štirovečernom stole. Kým sa začala ochutnávka, musel každý porozprávať o svojom národnom jedle. Za našu menšinu jedlo predstavila Vlasta Juchniewiczová, ktorá pripravila šalát. Keď sa už žalúdky ako tak naplnili, rozkrútila sa zábava. Začala na slovenskú nôtu. Vyhrávali skvelí belianski muzikanti - Alojz Dluhý, Jozef Kurnát, Severín Kurnát a František Šturek. Vo víre čardášov a poliek sa krútila takmer celá sála. Všetci sa dobre zabávali aj za zvukov rómskej skupiny Baro Drom, rusínskeho súboru Komat, či clivej židovskej (klezmerskej) hudby v podaní židovského duetu. Neskôr sa v hraní vystriedali. Zábava trvala takmer do bielučkého rána a skončila pri diskotékovej hudbe.

Môžno povedať, že tohtoročný ples národností bol veľmi vydarený a ukázal, že napriek národnostným odlišnostiam, vieme všetci nájsť spoločný prameň - dobrú zábavu, ktorá dokáže spojiť všetkých. Je to sľubná vyhladka do budúcnosti.

Text a foto: JOZEF PIVOVARČÍK

ZÁCHRANA PAMIATOK

Zástupcovia Ministerstva kultúry SR informovali o projekte roku slovenského výtvarného umenia a národnom programe záchrany a revitalizácie kultúrnych pamiatok. Zo slov riaditeľa odboru zahraničných Slovákov MK SR Claude Baláža vyplýva, že v projekte sa počítaj a s obnovou a záchranou miest posledného odpočinku významných rodákov v zahraničí. V tejto súvislosti konštatoval, že projekt v spolupráci s rezortami

zahraničia a obrany ráta aj s obnovou hrobov obetí prvého a druhého odboja, nachádzajúcich sa tiež v Poľsku, Maďarsku, na Ukrajine a v iných krajinách. V spolupráci s Domom zahraničných Slovákov sa plánuje najskôr súmarizácia týchto objektov a neskôr konkrétné kroky na ich záchranu, rekonštrukciu či obnovu.

Generálny riaditeľ sekcie pamiatok a krajiny MK SR Ivan Móro zase uviedol, že v tomto projekte je zahrnutá aj obnova ľudovej architektúry, pretože mnoho objektov stráca svoju ojedinelosť najmä neobdobnými zásahmi. Poznamenajme ešte, že projekt obsahuje aj návrh na vydanie atlasu ľudovej architektúry, ktorý by mal poskytovať informácie o typoch, materiáloch a výtvarnom riešení objektov.

Pripomeňme, že mnoho hrobov významných slovenských dejateľov, ktoré by nutne potrebovali záchranu, sa nachádzajú aj na Orave a Spiši v Poľsku. Ako nám v tejto súvislosti povedali viacerí krajania, túto snahu o záchranu pamiatok aj mimo územia Slovenska vrelo vítajú a chvália. Dúfajú, že sa dočká skorej realizácie, čo podľa nich v mnohých pozdvihne národnú uvedomenosť a súčasne zvýší hrdosť na našu slávnu minulosť.

Sprac: PETER KOLLÁRIK

SLOVAK WORLD NEWS

Tak znie názov nového periodika Svetového kongresu Slovákov (SKS), ktorého prvé číslo vyšlo v decembri minulého roka. Vydiavanie samostatných novín má, ako uviedol predseda SKS Pavol Rusnak, širší cieľ, než aký sledoval doteraz vydávaný Bulletin. Slovak World News má poslúžiť potrebám všetkých Slovákov žijúcich v zahraničí. SKS sa usiluje, aby sa tieto noviny stali ich tribúnom a boli tlačené a predávané na Slovensku. Dúfajme, že sa Slovak World News onedlho dostanú aj do našich rúk, a budeme môcť podrobnejšie informovať aj o problémoch Slovákov žijúcich v iných kútoch sveta.

(pk)

DÚHA 96/97

Odbor školstva a kultúry pri Okresnom úrade v Starej Ľubovni v spolupráci s Ministerstvom školstva SR, Slovenským zväzom protifašistických bojovníkov, Maticou slovenskou, Okresnou knižnicou a Regionálnym kultúrnym strediskom v Starej Ľubovni vyhlasujú **literárnu a výtvarnú súťaž: Deti proti rasizmu a intolerancii za porozumenie medzi ľuďmi celého sveta** pod názvom **DÚHA 96/97**.

PODMIENKY SÚŤAŽE:

Do súťaže sa môžu zapojiť všetky deti základných škôl a školských zariadení a deti slovenských škôl v zahraničí v týchto oblastiach:

1. Literárna tvorba: a/ literárny druh sa nevyimedzuje; b/ vyžadujú sa kratšie literárne útvary (básne, rozprávky, poviedky, reportáže...); c/ autori posielajú práce v slovenskom jazyku v rozsahu najviac 3 strojom písané strany v troch exemplároch.

2. Výtvarná tvorba: a/ práce zodpovedajúce názvu súťaže; b/ ľubovoľná výtvarná technika; c/ žiaci zasiela len jednu prácu.

Vekové kategórie pre obidve oblasti:

1. Kategória - mladší žiaci (6 - 10 r.)
2. Kategória - starší žiaci (11 - 15 r.)

Jednotlivé práce v obidvoch oblastiach vyhodnotia odborné poroty. Viťazom budú udelené diplomy a vecné ceny. Vyhlasovanie zostavia zborník najlepších prác.

Pri každej práci prosíme uviesť: meno a priezvisko autora, triedu, dátum narodenia, presnú adresu školy, meno pedagóga, ktorý žiaka viedol.

Slávnostné vyhodnotenie súťaže sa uskutoční 8. mája 1997 v Starej Ľubovni.

Literárne a výtvarné práce zasielajte do 31. marca 1997 na adresu:

Okresný úrad
Odbor školstva a kultúry
DÚHA A
064 01 Stará Ľubovňa
Slovensko

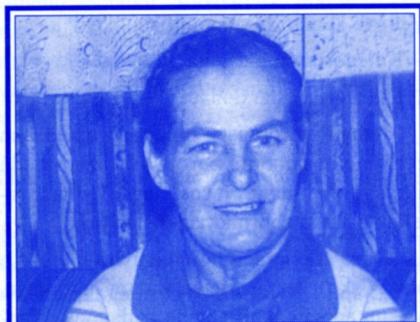
MDŽ - PREŽITOK?

O medzinárodnom dni žien, ktorý padá na 8. marca, sa hovorí čoraz menej, aj keď sa nadálej oslavuje, najmä v mestách. Napríklad na krakovskom Kleparzi sa v tento deň predajú v podstate všetky jarné tulipány. Pripomeňme, že rozhodnutie o každoročných oslavách medzinárodného dňa žien prijali na návrh krídla feministiek a zvlášť Kláry Zetkinovej na VII. medzinárodnej konferencii socialistiek v Kodani roku 1910. Prvýkrát ho začali oslavovať už v roku 1911 v Nemecku, Rakúsku, Švajčiarsku, Dánsku a Rusku. Do Poľska Medzinárodný deň žien prišiel až po 2. svetovej vojne. MDŽ slúžil v uprevňovaní komunistickej moci. Tento marcový sviatok sa pompézne slávil každý rok, okrem 8. marca 1953, kedy bol - v súvislosti so smrťou Jozefa V. Stalina - dočasne zakázaný.

Dnes sviatok zmenil svoju formu a podobne ako oslavy prvého mája sa odbúral jeho politický balast. Tako sa oslavy stali oveľa príjemnejšie a predovšetkým skutočnejšie. Preto nebude na škodu navštíviť v tento deň kvetinársky stánok. Ved' kytička kvetov nežné pohľavie vždy poteší a pravdu povediac ženy si ju skutočne zaslúžia. Teda aj keď má MDŽ socialistický pôvod, pamäťajme na tento deň.(jp)

SPOMIENKA NA ANNU VOJČIKOVÚ

V poslednom období našu miestnu skupinu v Kacvíne navždy opustilo viaceri krajanek a krajanov. Zanechali tento strastiplný svet a pobrali sa do večnosti. Jednou z nich je aj krajanica ANNA VOJČIKOVÁ, rodená Pacigová, ktorá zomrela nečakane vo veku 73 rokov na sviatok Troch kráľov dňa 6. januára t.r.

Narodila sa 24. júla 1924 v krajskej mnohodetnej rodine v Kacvíne. Od malíčka bola zvyknutá na prácu, a tak ako len mohla, pomáhala rodičom vydobývať každodenný chlieb pre početnú rodinu. Na rôznych výpomocných práciach jej uehli a dievčenské roky. Potom sa vydala za Vojtecha Žideka a spolu s manželom začali samostatne hospodiť na neveľkom gazdovstve a stará sa o 4 dcéry, ktoré im postupne prišli na svet.

Zdalo sa, že už nič nenaruší ich pokojný rodinný život. Žiaľ, manžel, falosne očiernený, dostal sa do komunistických väzníc, ktoré mu natrvalo podlomili zdravie. Po návrate domov chorlavel a o niekoľko rokov zomrel.

Pre Annu to bol ľažký úder. Musela sama vychovávať dcéry, ba aj staráť sa o neveľké gazdovstvo, aby deťom zabezpečila obživu. Nevzdala sa však, nezalomila ruky, ale tvrdovo pracovala. Neraz ju bolo vidieť pri typicko mužských práciach, napr. pri orbe, sejbe, či rúbaní dreva. Prežila naozaj ľažké chvíle, k čomu možno pripočítať i časté návštevy agentov bezpečnostného úradu, výsluchy a iné príkoria. Také však boli boli časy komunistického režimu. Napriek týmto ľažkostiam vychovala deti na dobrých ľudí, tak po stránke náboženskej, ako aj národnej. Jedna z dcér, najmladšia, dlhší čas účinkovala vo folklórnom súbore kacvinskej miestnej skupiny SSP.

Každé gazdovstvo si však vyžaduje mužské ruky a tak sa Anna opäťovne vydala

za nedávno zosnulého kr. Jána Vojčika, znamenitého muzikanta a bývalého kapelníka kacvinskej dychovky, ktorý jej bol veľkou oporou. Medzitým dcéry vyrástli a povydávali sa. Často sa však vracači do rodičovského domu aj s vnúčatami, ktoré boli pre babičku veľkou potechou a radosťou.

Anna Vojčiková, podobne ako jej manžel Ján Vojčik, bola členkou miestnej skupiny Spolku od jej vzniku. Aj keď jej v posledných rokoch zdravie neveľmi slúžilo, zaujímalu sa neprestajne o činnosť MS a krajské hnutie. Bola tiež dlhoročnou predplatiteľkou a čitateľkou Života, ktorá s veľkým záujmom očakávala každé číslo nášho časopisu. Vždy usmievavá, priateľsky naklonená ľuďom, tešila sa všeobecnej úcte.

Odišla od nás navždy vzorná krajančka, dobrá manželka, matka a babička. Nech odpočíva v pokoji!

MS a OV SSP v Kacvíne

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 28. decembra 1996 zomrela v Novej Belej vo veku 89 rokov krajančka

HELENA NEMCOVÁ

Zosnulá bola členkou MS SSP od jej začiatku a horlivou čitateľkou Života. Odišla od nás vzorná krajančka, dobrá manželka, matka, babička a prababička. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej krajančky vyjadrujeme hlbockú sústrast.

MS SSP v Novej Belej

* * *

Dňa 31. januára 1997 zomrel v Novej Belej vo veku 59 rokov krajan

ŠTEFAN GELATA

Zosnulý bol dlhoročným členom Spolku v Novej Belej a zanieteným čitateľom Života. Odišiel od nás vzorný krajan, manžel, otec a dobrý človek. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrast.

MS SSP v Novej Belej

Dňa 15. januára 1997 zomrel v Dolnej Zubrici vo veku 56 rokov krajan

JÁN HOLLA

Zosnulý bol dlhoročný členom MS, požiarneho zboru a verným čitateľom Života. Odišiel od nás dobrý krajan, manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrast.

**MS SSP
v Dolnej Zubrici**

* * *

Dňa 8. februára 1997 tragicky zomrel v Podsrní vo veku 32 rokov

JÁN ŠIŠKA

Odišiel od nás mladý nádejny krajan, dobrý syn a brat. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrast.

**MS SSP
v Podsrní**

Z KALENDÁRA NA MAREC

Záhradkári

V tomto mesiaci vstupujeme do obdobia, keď sa v našej zeleninovej záhradke začína nová sezóna. Keď pôda zrýľovaná na jeseň natoľko oschne, že sa dá spracúvať, môžeme kovovými hrabľami začať prípravu záhonov, na ktoré budeme vysievať vybrané druhý zeleniny. V našich oblastiach trvá zima podstatne dlhšie, preto sa vysievanie len zriedkakedy podarí začať v marci. Počas prípravy záhonov rozhadzujeme na ne maštaľný hnoj, a kto ho nemá, môže použiť kompost. Ide o to, aby sme pripravili čo najlepšie podmienky pre vzchádzanie semien zeleniny.

Najskôr možno vysievať hrach, bôb, redkovku a špenát, potom karotku, cibuľu a mrkvu (na bežnú spotrebu). Mrkvu na zimné uskladnenie sa vysieva neskôr. Po vysiate zeleninu môžeme prirýchlovať napr. nastielaním (mulčovaním) pôdy tmavou fóliou, ktorú rozprestrie na hriadku a na okrajoch zahrnieme zemou. Táto fólia bráni rastu burinu a utepľuje pôdu, čím sa zber urýchli aspoň o dva týždne. Priesady sa sadí do vyzelaných otvorov. Vhodným spôsobom prirýchlования zeleniny sú aj nízke fóliové kryty (tunely) vysoké 0,5 až 0,6 m, prikryté hrubšou fóliou napnutou na oblúky z hrubšieho drôtu. Sú vhodné na zeleninu nižšieho vzrastu (šalát, uhorky a pod.).

S pribúdajúcimi teplotami treba fóliové kryty a pareniská pravidelne vetať. Tako možno v nich do konca mesiaca dopestovať priesady kapustovej zeleniny, šalátu a zeleru. V tom čase záhradkári vysievajú do debničiek aj plodovú zeleninu a umiestňujú ich do pareniska alebo aj za okná teplých miestností. Pretože zelenina vzchádza v tme, debničky prikrývame až do vykličenia papierom alebo staršou fóliou.

Ovocinári

pokračujú v práciach začatých vo februári. Do konca mesiaca by mali dokončiť štepenie kôstkovín (štěpí sa bezmiazgovým spôsobom na kopuláciu, koziu nôžku alebo plátkovaním), ako aj výchovný a udržovací rez všetkých ovocných drevín. Rezné plochy po odpilených konároch treba zahladíť nožom a zatrieť štepárskym voskom, aby nezasychali. Za priznivého počasia možno sadiť postupne všetky stromčeky, ktoré sme nestihli vysadiť na jeseň. Pri úprave koreňov a korunky a pri sadení treba zachovať správny postup, najmä pokiaľ ide o určenie vzdialnosti, hĺbky sadenia, zálevkov a ošetrovania po sadení. Korunky stromčekov hned po zasadení (na jeseň i na jar) treba podrobniť výchovnému rezu.

Práve teraz je čas rozhodiť na rozmrznutú pôdu prvú dávku priemyselných hnojív, resp. maštaľný hnoj. Pod stromy s väčšou násadou kvetných púčikov sa hnojí bohatšie všetkými základnými hnojivami. Stromy, ktoré striedajú rodičov roky s menej úrodnými alebo neplodnými, sa prihnojuje v neplodnom roku len dusíkatými a čiastočne draselými hnojivami. Výhonky takých stromov treba ohýbať do vodorovnej polohy, aby sme ich donútili rodiť. Dobrý vplyv na urýchlenie rodovosti má okrem ohýbania aj letné skrakovanie výhonkov. Dôležité sú v tomto mesiaci postreky proti škodcom - múčnatke, chrustaviteľstvu a pod.

Chovatelia

majú v tomto mesiaci najviac práce s vyliahnutými mláďatami hydiny, ktorým pre nerušený odchov treba pripraviť vhodné, najmä teplé prostredie. Najnáročnejšie na teplotu

vzduchu v prvých týždňoch odchovu alebo výkrmu sú morčence a kurence, ktoré si vyžadujú aj v priestore kde sa pohybujú teplotu vzduchu prvý týždeň 26°C, druhý týždeň 24°C, tretí 22°C; neskôr im už stačí 18°C. Tepelným zdrojom na zohrievanie mláďat môžu byť rôzne infražiariče, prípadne dostačne veľká žiarovka. Pri umelom odchove prvé 3-4 dni treba mláďatám nepretržite svietiť, aby našli krivo, vodu a priestor, kde odpočívajú a spia. Neskôr im stačí 16-hodinový alebo prirodzený svetelný deň. Za priznivého počasia treba mláďatám už v druhom týždni umožniť krátky pobyt na vonku, čo im veľmi osoží. Postupne pobyt vonku predlžujeme.

Včelári

Ak včelstvá nevykonali doteraz jarný prelet, urobia to koncom tohto mesiaca. Treba preto upozorniť susedov, aby vtedy nevešali bielizeň, lebo by ju vyletujúce včely, ktoré sa zbavujú výkalov, mohli pošpiníť. Včely vyletujú, keď teplota v tieni vystúpi na 10°C. Včelstvá pri prelete treba kontrolovať. Tam, kde včely pobehúvajú okolo letáčového otvoru akoby niečo hľadali, je podezrenie, že včelstvo stratilo matku. Vtedy im treba dodať náhradnú. Ak živé včely neschopné letu padajú pred letáčovým otvodom na zem a nemôžu vzlietnuť, je podozrenie z nejakej nákazy.

Počas preletu kontrolujeme aj úle. Podľa množstva meliva na podložke, vloženej pred zimou, môžeme zistiť, v kolikých medziplástových uličkách včelstvo zimovalo a kolko medu spotrebovalo. Ak riadky nie sú vysoké, včelstvu nehrozí zahynutie hladom. V prípade potreby treba v úli rýchle doplniť zásoby. Zase podľa počtu mŕtvoliek na podložke môžeme posúdiť celkový zdravotný stav včelstva. (jš)

ZBIERAME BYLINY

Tentoraz si v našej rubrike porozprávame o rastline, ktorú sice všetci poznájú ako znamenitú príasadu k mäsám, ale málo bud' nič nevedia o jej liečebných vlastnostiach. Ide o populárny CHREN DEDINSKÝ (lat. *Armoracia rusticana*, poľ. chrzan), ktorý často stretávame na vlhkých hlinitých pôdach, v blízkosti sídlisk, pri vode, na lúkach, v húšťavách, priekopách i záhradách.

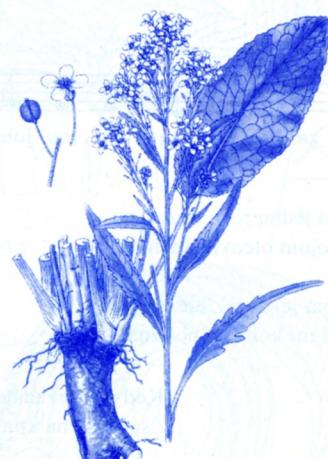
Chren oddávna pestovali najmä Slovania; dobrý zvuk na trhu mal český chren od Časlavi a nemecký z Durínska či Bavorska. Kultúra chrenu sa do strednej Európy dostala asi z Východu začiatkom stredoveku. Aplikoval sa na zle hojacé sa rany, pri zápaloch močového mechúra a obličiek a najčastejšie zvonka ako prostriedok dráždiaci kožu. Podľa českého vedca F. Polívku (1860-1923), je šťava z čerstvých koreňov alebo liehové nápoje, v ktorých sa chren určitú dobu máčal, dobrým liekom proti

žalúdkovým kŕicom, kým nastrúhaný s cukrom je známy ako domáci liek pri zachrúpnutí.

Pre liečebné účely sa využíva hlavne kořen. Zber chrenu sa robí zväčša z kultúr v druhom roku vývoja, najlepšie v období marec-máj alebo september-november. Po zbere chren treba umyť a usušiť prirodzeným teplom.

Z bežných, hlavne ľudových, upotrebení koreňa možno vyzdvihnuť jeho vplyv na povzbudzovanie žalúdočnej a črevnej činnosti, podporovanie látkovej premeny a činnosti obličiek (močopudný prostriedok), vylučovanie hlienov pri vykašľávaní, pomáha tiež pri zápaloch prie- dušiek, jarnej únave, v rekovalecencii a pri nedostatku vitamínu C. Proti týmto ochoreniam sa chren používa vnútorné - olúpaný a rozstrúhaný, respektive ako sirup. V tomto prípade sa koreň rozreže na tenké plátky, posype cukrom a odtekajúca tekutina vytvorí sirup. Denná dávka je 2 - 3 polievkové lyžice. Možno ho tiež užívať ako 3 % zápar, obyčajne 2 - 3 šálky denne, prípadne ako macerát v červenom víne v množstve 25 -

75 g. Zvonka sa používa v podobe tzv. chrenových placiek, čiže rozstrúhaný chren s octom alebo múkou, predovšetkým pri reumatických bolestiach. Pre zaujímavosť uvedieme, že voľakedy na Spiši používali listy chrenu ako náhradku za tabak. (jš)

Aby čert také žito vzal

Boli dvaja kmotrovia, všetko naraz roobili, ba ešte i role mali vedľa seba.

A tak na jar spolu žito zasiali, spolu obrobili - všetky práce zarovno. Ale keď žito spod zeme vzišlo, jednému sa krásne ukázalo, druhý zas mal plané, malé žitko, iba také ako riedke vlásky.

Jedno pekné, druhé škaredé, čože je to za poriadok, zlostil sa ten poškodený kmotor. Frflal:

- Takej ledači sa mám tešiť, aby t'a čerti vzali i so žitom!

Ba žene vratí:

- Vieš, baba, vyorieme žito a nasejeme niečo iné!

Ale žena nepristala, hocako ju prehováral, a žito nedala vyorať:

- Však sa ono polepší!

Gazda poslúchol ženu, žito nevyoral, ale prihnojil pole a staral sa oň ešte väčšmi. Keď už žito dozrievalo, vidí, že jeho je teraz krajšie ako kmotrovo. Veľmi sa zaradoval a o týždeň sa vybral kosiť.

Krásne pole, pekná úroda, z jedného konca ide gazda s kosou a z druhého čert. A na pleci kosu vlečie. Gazda zbadal čerta a hned' naňho:

- Čo tu chceš?

- Idem kosiť!

- Nesial si, na poli si nerobil, ani žať nebudete, čertisko! Chod' do pekla!

Vynášanie Moreny - práca R. Dziurku z Jurgova. Foto: J. Pivovarčík

- A či je to tvoje žito? - opýtal sa čert.

- Čie by bolo, ak nie moje, - na to gazda.

- Moje, moje, a nie tvoje, rozlöstil sa čert. - A či sa už nepamätaš, ako si na jar šiel s kmotrom a povedal: Žeby t'a čerti vzali i so žitom!

- Je moje, ja som ho pestoval, opatroloval, tak úroda patrí mne - bráni sa gazda.

- A nie!

- A veru áno!

Dlho sa hádali, kto z nich bude žito kosiť, až sa nakoniec dohodli na tom, že žito pokosí ten, kto vie lepšie bežať.

A tak na druhý deň deň ráno stál na poli čert a gazda so synom. Čert sa porozhliaadol a vratí:

- Pretekať sa bude od lesa k žitu a naspäť!

Gazda vratí:

- Keby som sa s tebou pretekal, prehrial by si ľahko. Vieš čo, čert, za mňa bude pretekať môj syn, aj ten na teba stačí!

Dohodli sa, že sa bude behať celé predpoludnie.

Čert vykrikol:

- Trachra-machra, začíname!

V tej chvíli uháňal, čo mu len para stačila, kopytami vyhadzoval až po uši, tak letel od žita k lesu. Dobehol k prvým stromom, a už sa mu gazdov chlapec hlási:

- Kde trčíš, veď iba na teba čakám!

Čert sa zvrtol, upáluje naspäť, čo je dupot! Keď dobehol k žitu, gazdov chlapec sa už zo zeme dviha:

- Behaj lepšie, lebo musím dlho vylihovať a na teba čakať!

A čert lietal ako vietor, preháňal sa horedoľe. Od žita k lesu, od lesa k žitu, ale vždy ho tam už gazdov chlapec čakal. Utrápený čert po hodine preteky vzdal:

- Fuj, vy, vy, vy, nechajte si žito!

Pobral sa upachtený nazad do pekla a ešte cestou nadával, že sa mu gazdu nepodarilo ubehať.

Keď si už bol gazda istý, že je čert preč, zavolal na chlapca v žite, privolal druhého z lesa a zasmial sa:

- Darmo je čert čertom, človek s rozumom ho vždy prekabáti. Chlapci, podme kosiť, keď sme figľom všetko nazad získali!

A tak kosił otec žlté žitko a po bokoch jeho dvaja synčekovia.

Mám ja jednu roľu nezoranú

Moderato. Živo⁺)

M. a K. Royová, [1880, ok. St. Turej, Nitrianska]

Mám já jed - nu ro - lu ne - zo - ra - nú, po mo - jom ot - co - vi
za - ne - ha - nú, po mo - jom ot - co - vi za - ne - ha - nú.

Mám ja jednu roľu nezoranú,
/:po mojom otcovi zanehanú.:/

A já són jej zoral, ale málo,
/:len sa mi kolečko polámaloo.:/

Ked ma nezadáte, zadám sa sám,
/:sadnem na konička, budem husár.:/

Ked sac' polámalo, daj si spravit,
/:kedbych sa ta mohel, synku, zbavit.:/

Bárs vy mna, tatíčko, nerád máte,
/:predsi mna na vojnu nezadáte.:/

VIKTOR MAJERÍK

PETER GLOCKO

(Z knihy Šťastenka, Bratislava 1983)

JURAJ FAJČÍK

J A R

Do miest, dedín, lesov, polí,
na stráne i do údolí
jar prikvitla, príšla z juhu,
zo slnka má zlatú stuhu
zapletenú vo vrkoči,
trati kvety po úbočí.
Kvitnú kvety v mladej tráve,
letia vtáky sťahovavé,
letia v tichom jarnom vánku,
budia zo zimného spánku
vtáčim spevom v sade stromy,
deti šantia na priedomí
a spievajú spolu s nimi:
Sláva! Už je koniec zimy!

VESELO SO ŽIVOTOM

Odpovedá žiak na hodine fyziky:

- Archimedes vyskočil z vody a zvolal:
Heuréka!

- Vieš čo znamená heuréka? - pýta sa učiteľ.

- Našiel som...

- A čo Archimedes našiel?

- Mydlo.

***

Otec sa pýta syna:

- Čo ste dnes brali na hodine chémie?

- Výbušniny...

- Hm... A zajtra kedy ideš do školy?

- Do akej školy?

***

Na rodičovskom združení hovorí triedny učiteľ jednému z otcov:

- Váš Jožko nebol tento týždeň ani raz v škole!

- To nie je možné, ved' ho každé ráno odprevádzam až ku škole!

- Lenže on má tento týždeň popoludňajšie vyučovanie.

***

- Elenka, kto sú to kočovníci?

- To sú ľudia, ktorí chytajú kočky.

***

Hovorí teta svojmu synovcovi:

- Ten atlas sveta, ktorý som ti dala, si váž.

Je ešte z čias ked' som chodila do školy...

- A je tam už aj Amerika? - opýtal sa nevinne synovec.

ČO JE TO?

Ja som už raz taká.

Pred tebou nebočím.

Čím lepšie ma kopneš,
tým vyššie vyskočím
(atpol)

Som taká maličká
kúzelná palička.

Na papieri

kúzla stváram.

Presvedčte sa,

že netáram,
ked' ma drží ručička.
(akzurec)

Hrebeň už mám. Taký pekný.

A nestripli škriepky.

Vyučím sa v kaderníctve,
budem česať sliepky.

(túhok)

MAĽUJTE S NAMI

Viete si predstaviť ako vyzerá prístav? Ak nie, dnešnou vašou úlohou bude ho navštíviť. Ako? Stačia vám len farbičky a trocha predstavivosti. Najkrajšie maľby odmeníme knihami.

Zo správnych odpovedí v januárovom čísle Života sme vyžrebovali troch výhercov, ktorým pošleme slovenské knihy. Sú to: Henryk Horoba z Vyšných Láپš, Monika Majkowská z Krakova a Kamil Nowak z Nového Targu.

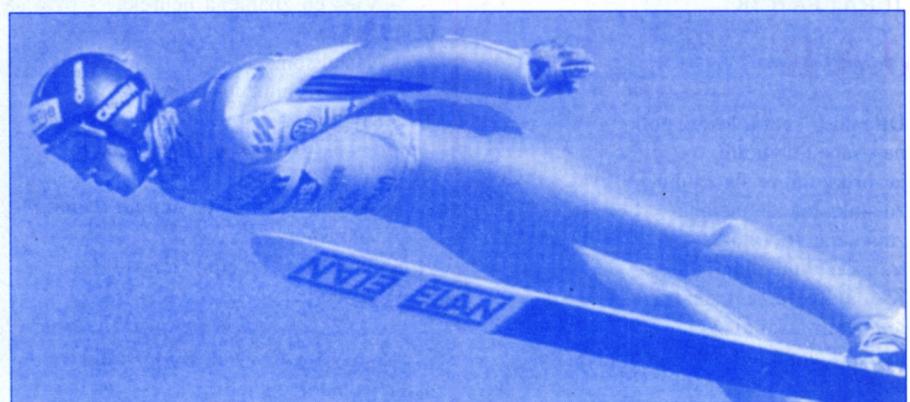

NEBOJÁCNY

Ked' sme pred štvrtstoročím na ZOH v Sapporo obdivovali nádherný skok (111 m) 20-ročného Wojciecha Fortunu, ktorý mu priniesol zlatú olympijskú medailu, mnohí sa domnievali, že na ďalšieho skokana, ktorý by v tak mladom veku dosiahol rovnako veľké úspechy, budeme iste dlho čakať. Čoskoro však vysvitlo, že obavy boli zbytočné. Každý rok sa objavovali nové a nové mladé talenty a dnes na svetových mostíkoch vidíme nezriedka 16-17-ročných chlapcov, ako úspešne súperia so staršími, skúsenejšími skokanmi. Patrí k nim nepochybne mladý Slovínec Primož PETERKA, ktorého znalci tohto športu uznali - spolu s Poliakom Adamom Małyszom - za najväčší skokanský talent posledného obdobia.

V Slovinsku je veľa pekných, vysokých hôr, na ktorých sneh leží niekolko mesiacov. Preto o skokanov niet nádze, tým viac, že každý, kto dokáže skákať z vysokej hory, sa teší všeobecnej úcte. Platí tu akási nepísaná zásada: chceš byť mužom, skáč!

Asi vrodená nebojácnosť spôsobila, že Primož od malička obdivoval skokanov na lyžiach a túžil stať sa jedným z nich. Aj jeho otec Toni Peterka bol skokanom, a azda preto, že sám neraz zacítil bolest' nebezpečných pádov, zabránil synovi skákať. - Lyže áno, skoky nie - povedal rozhodne synovi, čo platio asi do 10. roku jeho života. Potom sa už chlapca nedalo udržať a tak mu otec povolil skákať na 15-metrovom mostíku. Bola to vlastne úplná resignácia, lebo už o rok sa Primož stal žiakom známej skokanskej školy v Planici, kde je jeden z najväčších mostíkov

na svete. Otec sa musel zmieriť so strachom o syna, ba skôr o synov, lebo Primož má o 3 roky mladšieho brata, ktorý taktiež skáče na lyžiach.

V Planici učia mládež skákať podľa módnich, fínskych pravidiel trénerského umenia: mladí, 13-14-roční chlapci súperia s doспelymi. Vychádza sa z toho, že mladí majú neveľkú hmotnosť, elasticke svaly, silné koštia a prirodzenú psychickú odolnosť, preto môžu zniesť silný tréning a rýchlo dosiahnuť dobré výsledky. Nielen vo Fínsku, ale aj v prípade Primoža Peterku sa to znamenite osvedčilo. Stačí povedať, že už ako 15-ročný chlapec patril v Slovinsku k najlepším skokanom. Dnes už má niekoľko titulov majstra Slovinska.

Ako 16-ročný debutoval na medzinárodných pretekoch a hneď upútal na seba pozornosť odborníkov. Skáče totiž veľmi odvážne, akoby chcel každým skokom nielen vyhrať preteky, ale aj prekonáť rekord mostíka. Viackrát už aj prekonal. Má pekný, priam vzorný štýl letu, dobre skáče s vetrom,

ale aj proti vetru a slnku. Už počas vlaňajšieho Turnaja štyroch mostíkov poriadne „zamiešal“ medzi skokanskou elitou. Podľa všeobecnej mienky mal byť už v tomto roku najväčším favoritom tohto turnaja. Aj ním bol, a to nielen na turnaji, ale prakticky na všetkých pretekoch.

Tohoročnú zimnú sezónu začal veľmi dobre a čoskoro sa ocitol na čele tabuľky skokanov súťažiacich o Svetový pohár. V Turnaji štyroch mostíkov sice nevyštartoval najlepšie, keďže sa v prvej súťaži v Obersdorfe ledva zmestil v prvej desiatke. Avšak druhú súťaž v Garmisch-Partenkirchene veľmi ľahko vyhral, v Innsbrucku skončil na druhom mieste a v Bischofshofene na treťom. Samozrejme celý turnaj presvedčivo vyhral so skoro 40-bodovým náskokom nad druhým A. Goldbergerom. Ak bude naďalej taký výrovnaný, môže 18-ročný Peterka vyhrať aj Svetový pohár. Na to, či sa mu to podarí, musíme ešte trochu počkať.

J.S.

Hviezdy svetovej estrády

MADE 2 MATE

Táto populárna slovenská skupina prvý raz vzbudila pozornosť v roku 1994 víťazstvom na festivale Marlboro Rock In. Napriek tomuto oceneniu jej však trvalo dosť dlho, kým našla vydavateľa pre svoju prvú platňu. Biznismenom sa ich pesničky zdali až príliš nekonvenčné. Nikto nemal chuť finančovať projekt, ktorý podľa nich nesľuboval komerčný úspech. Navyše skupina spieva po anglicky a tak vydavatelia boli presvedčení, že slovenské publikum neprejaví záujem o texty, ktorým nebude rozumieť. Skupina sa však nechcela prispôsobovať cudzím predstavám. Tvrdoľavosť sa jej napokon vynášala, keďže platňa mala veľký úspech. Vlani nahrala skupina druhú platňu a jej hit *Do You Love Me?* sa čoskoro vyšplhal na vrchol rebríčka hitparád. Zväz autorov a interpretov Slovenska v roku 1995 ocenil Made 2 Mate ako skupinu roka.

Väčšinu pesničiek si vytvorili sami členovia skupiny - textárka Katarína Korčeková a skladateľ Radovan Orth, alias Vrabec, ktorí zároveň spievajú. V skupine účinkuje sedem osôb. Väčšina z nich pôsobila pôvodne v skupine Accidents Happen a niektorí v Isabelle, ktoré pravidelne cvičili a hrávali v bratislavskom Rock-pop-jazz klube. Siedmi členovia jednej aj druhej formácie sa napokon spojili a

vytvorili Made 2 Mate. Onedlho prizvali k sebe K. Korčekovú (jediná žena v skupine), ktorá prišla na Slovensko z USA a pôsobila ako lektorka angličtiny. Okrem nej členmi skupiny sú: R. Rist - vedúci, I. Vereš (saxofón), R. Orth (gitara, spev), M. Gašpar (basová gitara), M. Witgruber (klavesín) a L. Priehradník (trúbka). Skupina sa od iných odlišuje predovšetkým tým, že hraje a spieva umelecky náročnejšie skladby. Asi preto si získava čoraz väčšiu popularitu. (jš)

V ČOM NA JAR?

Túto otázkou si často kladú viaceré dospelé ženy po odchode zimy, keď je vonku už teplejšie, ale večery sú ešte stále trochu chladné. Čo si vtedy máme obliecť, keď chceme ísť napr. do divadla, kina, na nejaké spoločenské stretnutie, alebo jednoducho do práce či na prechádzku? Mnohé ženy, keď nemajú odvahu dopriať si viac voľnosti v obliekaní, sa napokon často rozhodnú pre ten najkonvenčnejší, klasický odev, akým je trebárs tradičný kostým, šaty, často so sakom, či dokonca nohavícový komplet. Nemusia byť vždy v tmavších farbách. Práve naopak, dnes už aj na slávnostnejšie príležitosti sa tieto odevy nosia v živších, pestrejších farbách. Možnosti je veľa, treba len jednotlivé súčasti vhodne zladiť. Často sa stretáva napr. kárované odevy, ktoré sú rovnako elegantné a navyše maskujú niektoré nedokonalosti postavy.

Zapalenie pochwy (c.d. z nr. 2/97). Jednym z najbardziej naocznych objawów zapalenia pochwy jest częste oddawanie moczu w małych ilościach; zauważa się też zaczernioną i rozpuchnioną błonę śluzową pokrytą wysiąkiem śluzowo-ropnym, niekiedy krwawym, lecz najczęściej bezwonny. Ściany pochwy są bardzo wrażliwe, łatwo krwawią. Tu i ówdzie spotkać można mniejsze lub większe ubytki o dnach żywo czerwonych lub pokrytych nalotami. Czasem ściany pochwy są jakby obłożone grubą suchą warstwą siwo-żółtawą. Zmiany te są przejawem martwicy powierzchni błony śluzowej. Najczęściej proces zapalny pochwy przebiega bez wybitnych objawów na zewnątrz. Krowy przyjmują pokarm w zwyknej ilości i ze zwykłą ochotą. Wydajność mleka pozostaje bez zmian. Po upływie pewnego czasu zmiany zapalne w pochwie, nawet bardzo rozległe, goją się bez powikłań. Niekiedy jednak choroba przenosi się na najbliższą okolicę, szczególnie przy błonicowym zapaleniu pochwy, i wówczas mogą tworzyć się ropnie pomiędzy pochwą a odbytem, które przebijają się albo na zewnątrz, albo do środ-

ka, powodując w ostatnim przypadku śmierć zwierzęcia wskutek zapalenia otrzewnej. Ale jeśli nawet choroba nie przeniesie się na otoczenie, to po zejściu obumarłej warstwy śluzówki powstają długie jątrzące się owrzodziale powierzchnie, które po wygojeniu doprowadzają do ściągnięcia się ścian pochwy, a tym samym do zwężenia światła pochwy do tego stopnia, że krowa nie nadaje się więcej do rozpolodu. W sumie leczenie krów jest pomyślne, gdyż nawet ciężkie zapalenia znoszą one stosunkowo dobrze. Po przejściu choroby mogą jednak niekiedy tworzyć się częściowe lub zupełne zrosty, względnie zwężenia pochwy, co ujemnie wpływa na zdolność rozrodczą danej sztuki. Leczenie powierza się lekarzowi.

Zapalenie macicy. Praktycznie rozróżnia się tu zapalenie śluzówki macicy oraz wnętrza macicy. Zapalenie błony śluzowej jest różnego rodzaju. Przy chorobie powierzchni śluzówki mówi się o nieżytowym zapaleniu macicy, albo też na śluzówce występuje tzw. włóknik, który pokrywa ją w postaci nalotów i wówczas mówi się o zapaleniu włóknikowym lub krzepowym. Głębokie zapalenie błony śluzowej macicy, kiedy to jest ona pokryta szarą masą mocno przylegającą do śluzówki, nosi nazwę zapalenia dyferycznego. W końcu istnieje zapalenie śluzówki z głębokimi ubytkami prowadzące

z reguły do śmierci spowodowanej zgorzelą lub gangreną macicy. Ten podział samego zapalenia macicy jest bardzo ważny z uwagi na inne objawy choroby, sposoby leczenia i skutki, jakie niesie, jeśli chodzi o dalszą użytkowość zwierzęcia. Bezpośrednią przyczyną tego schorzenia jest wtargnięcie bakterii i usadowienie się ich na osłabionej śluzówce. Pośrednią przyczyną zaś będzie sam poród, zwłaszcza ciążki, kiedy drogi rodne są długo rozwarte i zarazki bez trudu wnikają do wewnętrz. W wielu przypadkach poporodowe zapalenie macicy jest tylko dalszym ciągiem procesu zapalonego istniejącego w czasie ciąży. Także zatrzymanie łożyska jest okazją do zakażenia macicy, lecz i odwrotnie, zatrzymanie łożyska może być wynikiem istniejącego już stanu zapalonego macicy. Poporodowy nieżyt macicy poznaje po wypływie i po mało zmienionym zachowaniu się macicy. Wypływ jest śluzowo-ropny, brudno-szary. Kiedy znajdujemy w nim części błon płodowych, wysiąk jest z reguły cuchnący. Ogon w miejscu, gdzie przylega do pochwy, jest ovalany i pokryty skorupą powstałą z zastygnięcia wysiąku. Dolne spojenie sromu jest zwykle rozpuchnione. Stan ogólny zwierzęcia jest albo bez zmian, albo też zauważa się zmniejszenie ilości mleka, utratę apetytu, częste oddawanie małej ilości moczu, a wreszcie krowy garbią się i napinają po każdym

ZUZKA VARÍ

ČO NA OBED?

PLNENÉ JAHŇA. 1 predný diel jahňa, 40 g masti, voda, sóľ.

P l n k a: 50 g masla, 2 žltky, 3 žemle, 1 dl mlieka, 2 bielky, 20 g strúhank, zelený petržlen, čierne korenie, sóľ.

Predný diel jahňa vykostíme, ostrým nožom urobíme z jednej strany otvor, ktorý posolíme, naplníme a zašíjeme. Jahňa povrchu posolíme, dáme na pekáč s rozpálenou mastou, pridáme kosti, podlejeme malým množstvom vody a pečieme. Z upečeného mäsa odstránime cvernu, pokrájame ho a podávame s precedenou šťavou.

P l n k a: Maslo vymiešame so sóľou a žltkami, pridáme nadrobno pokrájané žemle navlhčené mliekom, posekaný zelený petržlen, korenie, podľa potreby strúhanku a z bielkov tuhý sneh. Všetko zľahka premiešame. Jahňa podávame so zemiakmi, zemiakovou kašou a pod.

BRAVČOVÉ KOTLETY NA SMOTANĘ. 600 g bravčového karé, 40 g masti alebo

oleja, 2 dl kyslej smotany, 20 g hladkej múky, sóľ, korenie, červená paprika.

Z bravčového karé nasekáme kotlety (aj s kostou), naklopeme ich, okraje narežeme, posolíme, okoreníme a na rozpálenej masti z oboch strán do ružova opečieme. Potom ich vyberieme, mast' zaprášíme múkou, trošku popražíme, pridáme pol lyžičky sladkej papriky, zalejeme vodou a kyslou smotanou a dosolíme. Povaríme a vložíme do nej upečené kotlety, ktoré však už s omáčkou nevaríme. Podávame s ryžou, knedľou, ba aj so zemiakmi.

RUSKÁ ROŠTENKA. 500 g mäsa z roštenca, 50 g slaniny, 50 g masti alebo oleja, 200 g zemiakov, 10 g hladkej múky, sóľ, korenie, 40 g chrenu, 100 g cvikly.

Z roštenca nakrájame štyri rezne (okraje narežeme, aby sa pri pečení neskrútili), zľahka naklopeme, posolíme, okoreníme a na rozpálenom tuku z oboch strán opečieme tak, aby boli vnútři ružové, ale prepečené. S roštenkou opekáme aj plátky údenej slaniny a krížalky uvarených zemiakov. Opečené zemiaky položíme na taniere, na ne položíme roštenky a plátky slaniny. Zvyšujúcu mast' zaprášíme múkou, popražíme, podlejeme vodou, posolíme, povaríme a precedíme pod roštenky, ktoré obložíme uvarenou upravenou cviklou a postrúhaným chrenom.

SEDLIACKA POLIEVKA. 40 g masti alebo oleja, 20 g hladkej múky, 10 g cibule, 1 dl mlieka, 40 g čerstvých šampiňónov, 10 g rezancov, sóľ, zelený petržlen, mleté čierne korenie.

Z masti a múky pripravíme bledú záprážku, pridáme postrúhanú cibuľu, spolu popražíme, zalejeme vodou, mliekom, osolíme, okoreníme a varíme. Neskoršie pridáme huby posekané nadrobno a udusené na masti, osobitne uvarené a ocedené rezance a posekaný zelený petržlen. Namiesto čerstvých hub môžeme použiť 5 g sušených hrívov.

ŠALÁTY

FRANCÚZSKY ŠALÁT. 8 zemiakov, 2 mrkvky, zeler, 4 lyžice hrášku, 2 jabĺčka, 2 kyslé uhorky, 2 menšie cibule, 2 na tvrdô uvarené vajíčka, 2 dl majonézy, 1 dl kyslej smotany, cibul'a, sóľ, čierne korenie.

Umyté a v kožke uvarené zemiaky olúpeme a pokrájame na kocky. Mrkvu a zeler uvaríme v slanej vode a tiež pokrájame na kocky. Pridáme hrášok, na kocky pokrájané jabĺčka, kyslé uhorky, vajíčka, cibul'u, polejeme smotanou, majonézou, osolíme, okoreníme a zľahka zamiešame. Podľa chuti môžeme ešte okysliť octom. Keď je šalát veľmi ostrý, môžeme ho trošku prisladniť.

oddaniu moczu i kału. Nieżytowe zapalenie macicy przechodzi zazwyczaj w kilka tygodni nie wywierając większego wpływu na ogólny stan zdrowia, jak też na mleczność. Niekiedy ten stan chorobowy przechodzi w stan przewlekły. Podobnie korzystnie przebiega i kończy się zapalenie krzepowe. O wiele gorzej przedstawia się sprawa z zapaleniem dyfertytowym, gdyż choroba nie zatrzymuje się na śluzówce, ale drąży do wnętrza macicy wywołując zapalenie otrzewnej, bądź ogólne zapalenie i śmierć. Nadzieja na wyosobnienie martwej błony śluzowej macicy i na zabliżnienie się i ściągnięcie ubytku jest tylko wówczas, gdy zmiany martwicowe dotyczą małego i ściśle ograniczonego obszaru macicy. Przy rozległszych zmianach nadzieja na utrzymanie samicy przy życiu jest bardzo mała.

Przy tego rodzaju schorzeniach poporodowych niezbędne jest ścisłe określenie procesu chorobowego i zakres leczenia, które może właściwie zrobić lekarz. Dlatego też przy zauważeniu podobnych do podanych wyżej objawów należy niezwłocznie zawiadomić lekarza. Wczesne rozpoznanie i zastosowanie właściwego leczenia daje pewność zachowania samicy w zdrowiu i możliwość jej przydatności rozpłodowej.

HENRYK MĄCZKA

Do tohto základného šalátu môžeme na koniec pridať údené mäso, prípadne salámu, sardinky, údené alebo slané ryby a spolu vymiešame. Ozdobíme ho uvarenými vajíčkami, uhorkami, rajčiacimi, zelenou paprikou, salámom, kaviárom, red'kovkami, syrom a pod.

MÚČNIKY

VELKONOČNÝ BARANČEK. 250 g práškového cukru, 5 žltkov, 2 vajcia, citrónová kôra a šťava, vanilínový cukor, 300 g hrubej múky, 5 bielkov, 30 g masla a 30 g hrubej múky na vymästenie a vysypanie formy, 2 veľké hrozienska alebo 2 tmavé cukríky na oči, vanilínový cukor na posypanie.

Cukor, celé vajcia, žltky, vanilínový cukor a postrúhanú citrónovú kôru miešame asi 30 minút. Potom pridáme citrónovú šťavu, tuhý sneh ušľahaný z bielkov a zláhka premiešame. Formu na barančeka vymästíme maslom a vysypeme múkou, rozotrieme do nej cesto (sformované v podobe ležiaceho barančeka so zdvihnutou hlavou) a v stredne vyhriatej rúre upečieme do ružova (asi 45 min.). Upečeného barančeka opatrne vyklopíme, z hroziensok alebo cukríkov mu urobíme oči, posypeme ho vanilínovým cukrom a okolo krku mu môžeme uviazať farebnú stužku.

PRAWNIK

DO DZIAŁKI MUSI BYĆ ZAPEWNIONY DOJAZD

Ja i kilkunastu sąsiadów posiadamy działki gruntu, położone obok siebie. Z naszych działek nie ma bezpośredniego dojazdu do drogi publicznej. Jedyne połączenie to przejazd przez jedną z działek. Niestety po przedni właściciel działki przy drodze sprzedał ją innej osobie, jej nowy właściciel kategorycznie zabronił nam przejazdu. Co mamy robić? - pyta J.D. z Jabłonki

Jedyny sposób na rozwiązywanie tej sytuacji to wspólne wystąpienie do sądu o ustanowienie drogi koniecznej. Do wniosku trzeba dołączyć mapę geodezyjną wszystkich działek. Sąd z pewnością ustanowi taką drogę, nawet przy sprzeciwie właściciela działki, przez którą droga miałaby przebiegać. Zarazem ustali na jego rzecz stosowne odszkodowanie. Sama sprawa nie jest specjalnie kosztowna. Wpis sądowy wynosi 100 złotych, mogą jeszcze dojść jakieś koszty związane z powołaniem biegłego geodety. Radzimy zatem niezwłocznie to załatwić, by nie przeciągać sporu i niepotrzebnych scysji.

OCHRONA ZNAKÓW GEODEZYJNYCH

Jednym obowiązkiem właściciela nieruchomości jest zapewnienie, aby znak geodezyjny nie uległ zniszczeniu lub zasłonięciu. Dotąd znaki geodezyjne, grawimetryczne i magnetyczne były kontrolowane określowo, niezależnie od rzeczywistej potrzeby. Działo się tak ze względu na potrzeby armii. Obecnie przegląd ma być wykonywany przy okazji innych prac geodezyjnych prowadzonych w terenie przez uprawniony podmiot gospodarczy lub uprawnionego geodetę. Znaki geodezyjne to betonowe słupki, grawimetryczne betonowe sześcianny o boku 1,5 m.

Obowiązki właściciela posesji, na której znajduje się znak, ograniczone są do zawiadamiania rejonowych organów administracji rządowej o takiej zmianie sposobu korzystania z gruntu, które może uczynić znak bezużytecznym. Położenie znaku może kolidować np. z planem zabudowy. Wtedy, na wniosek zainteresowanego, służby geodezyjne przenoszą znak. W stosunku do podstawowych, najistotniejszych znaków w systemie geodezyjnym państwa, które rzadko znajdują się na posesjach prywatnych, decyzję taką podejmuje główny geodeta kraju.

JAKIE SĄ PRZYWILEJE WDOWY PO KOMBATANCIE

Pewne przywileje przysługują wdowie po kombatancie, choć nie są one wielkie. Warto jednak wiedzieć, że korzystanie z nich może

stanowić uzupełnienie skromnego na ogół budżetu domowego emerytki. Tak więc, po pierwsze, 50-procentowa zniżka przy przejazdach koleją i autobusami krajowej komunikacji samochodowej. Po drugie, także zwolnienie z opłat radio i telewizor. Po trzecie zwolnienie z opłat za 20 telefonicznych jednostek licznikowych oraz 50-procentowa ulga za miesięczny abonament telefoniczny. Po czwarte wreszcie, ryczałt energetyczny, który dotyczy opłat za używanie energii elektrycznej, a także gazowej i cieplnej na cele domowe.

KIEDY DZIECKO JEST ŚWIADKIEM

Dzieci mogą być powoływane na świadków, zarówno na policji, jak i w sądzie. Nie ma żadnej granicy wieku, od której dziecko może być świadkiem, chociaż oczywiście nie ma mowy o tym, żeby przesłuchiwanie były dzieci kilkuletnie - tego się nie praktykuje. Ograniczenia wiekowe są jedynie w sprawach rodzinnych, np. o alimenty, gdzie dziecko-śwadek musi mieć co najmniej 13 lat, natomiast w sprawie rozwodowej dopuszczone są zeznania jedynie dziecka, które ukończyło 17 lat. W sprawach karnych jednak nie ma ograniczenia wiekowego, ale dzieci powinny być przesłuchiwane w obecności rodziców lub opiekunów.

KIEDY SKAZANIE ULEGA ZATARCIU

Skazanie ulega zatarciu po 10 latach od wykonania kary. W przypadku kar do 2 lat pozbawienia wolności jest możliwość skrócenia tego okresu do 5 lat. Okres zatarcia liczy się jednak od wykonania nie tylko kary zasadniczej, ale i dodatkowej. A więc jeśli ktoś otrzymał dodatkowo np. karę zakazu prowadzenia pojazdów, dolicza się jeszcze ilość lat jaką ten zakaz obejmuje.

PRACA W NIEDZIELE

Jestem zatrudniony w zakładach komunikacyjnych. Czy pracodawca może zlecić mi pracę w niedzielę? - J.M. z Nowego Targu.

Tak, Kodeks przewiduje kilka rodzajów prac, które mogą być wykonywane w niedziele i święta. Jest ona dozwolona:

- w ruchu ciągłym,
- w 4-brygadowej i grupowej organizacji pracy,
- przy niezbędnym remontach,
- w transporcie i komunikacji,
- w rolnictwie i hodowli,
- w zakładowych strażach pożarnych,
- przy ochronie mienia,
- przy pracach koniecznych ze względu na ich użyteczność społeczną i codzienne potrzeby ludności, szczególnie w: placówkach handlowych, zakładach świadczących usługi dla ludności, gastronomii, zakładach komunalnych, zakładach opieki zdrowotnej, domach pomocy społecznej, zakładach prowadzących działalność w zakresie kultury, oświaty, turystyki i wypoczynku.

HVIEZDY O NÁS

BARAN (21.3.-20.4.)

Eudia narodení v tomto znamení majú spravidla pevnú vôľu, sú ambiciozni a nezávislí, neboja sa prekážok a nedajú sa odstrašiť neúspechmi. Najbližší mesiac nebude pre nich príliš priaznivý. Spočiatku musia počítať s istými finančnými problémami, ktoré môžu vyvolať aj manželské rozporu. Východiskom je sústrediť sa na prácu, v ktorej majú šancu na úspech.

BÝK (21.4.-20.5.)

Všetko nasvedčuje tomu, že po prvých jednotvárných a pomerne pokojných dňoch mesiaca získaš novú energiu a chut' do práce. Dokončíš všetky odložené práce a vybavíš nevyriešené záležitosti. Budeš sa môcť takto s čistým svedomím pustiť do nových úloh, ktoré ti prinesú úspech a zadostučinenie.

BLÍŽENCI (21.5.-21.6.)

Už onedlho sa zmieríš s osobou, ktorá sa na teba donedávna hnevala. Tento krok prospeje obom stranám. Veľmi pravdepodobná je neočakávaná návšteva, ktorá ti pomôže vyriešiť niektoré osobné problémy, ktoré ti robili starosti. Koniec mesiaca však prinesie sklamanie osobou, s ktorou si sa prednedávnom zoznámil.

RAK (22.6.-22.7.)

Je skoro isté, že tento mesiac sa bude výrazne lísiť od predošlých. Tvoju pozornosť zaujme niečo úplne iné, než obvykle. Budeš mať tiež iné povinnosti a starosti. Bude to výsledok dosť zvláštnej situácie, v ktorej si sa ocitol. Pravdepodobne koncom mesiaca sa stretneš s ponukou novej práce, ktorá t'a veľmi zaujme.

LEV (23.7.-23.8.)

Tento mesiac bude mať dve podoby. Prvá polovica uplynie podľa tvojich plánov, čiže viac-menej bez problémov a ľažkostí. Bude teda jednotvárna a nezaujímavá. Druhá polovica mesiaca bude prebiehať v znamení spoločenského života - návštev a stretnutí, teda bude tak trochu svatočná. A ešte jedno. Nová známosť nadviazaná v týchto dňoch bude sice milá a príjemná, ale, žiaľ, nebude trvať dlho.

PANNA (24.8.-23.9.)

Pravdepodobne pod vplyvom predošlého obdobia sa t'i život zdá byť príliš monotoný. Porozmýšľaj, ako by sa dal zmeniť. Možno by ti prosper napr. iný spôsob trávenia sviatkov, ako si to dotečeraz mal vo zvyku. Dovolenka v nejakom rekreacom stredisku, bud' v horách, alebo návšteva priateľov v inom meste by ti iste priniesla potrebné rozptýlenie, a možno aj nové, zaujímavé známosti.

VÁHY (24.9.-23.10.)

Čaká t'a dosť ľažké a doslova namáhavé obdobie. V podstate celý mesiac ti uplynie v znamení dôležitej práce, ktorá si od teba vyžiada veľmi veľa času a pozornosti. Keď však chceš niečo získať, musíš sa s tým zmieriť. Už koncom mesiaca sa presvedčíš, že tvoje úsilie nebolo márne. Tak teda hlavu hore a netráp sa zbytočne!

ŠKORPIÓN (24.10.-22.11.)

Škorpióni budú mať tentoraz pre seba veľmi málo času, najmä pre zaneprázdenie záležitosťami a starostami iných, ktorí svoje problémy považujú za najdôležitejšie. Vďaka tomu si však rýchle získaš uznanie a všeobecnú sympatiu okolia. Dlh očakávaná návšteva však nebude taká vydarená, ako si predpokladal. Nerob si zbytočne veľkú nádej.

STRELEC (23.11.-21.12.)

Všetko nasvedčuje tomu, že záležitosť, do ktorej si sa nedávno pustil, má všetky šance na kladné vybavenie. Preto nič neodkladaj na neskoršie obdobie, aby si nepremáril vhodnú príležitosť, ktorá sa ti teraz naskytla. Priačen niekoho známeho ti môže veľmi pomôcť, preto neodmietaj ponuku.

KOZOROŽEC (22.12.-20.1.)

Najbližšie obdobie vyzerá pre teba veľmi sľubne. Iniciatíva a dobré nápady v práci otvoria pred tebou lákavé perspektívy. Nesed' preto so zaľženými rukami a nečakaj na príležitosť, ale sa s chut'ou a odvážne pust' do práce. Uvidíš, že sa všetko podarí a už koncom mesiaca budeš mať dosť času na odpočinok. Pouvažuj o nejakej dovolenke v príjemnom prostredí. Bude ti iste na osoh.

VODNÁR (21.1.-18.2.)

Pred tebou sú pravdepodobne neočakávané výdavky, ktoré môžu vážne narušiť finančnú rovnováhu tvojej rodiny. Tažko ti ju bude obnoviť bez pomoci osoby, ktorá je ti veľmi naklonená. Nezabúdaj však, že peniaze bývajú často príčinou mnohých nedorozumení, dokonca aj medzi najlepšími priateľmi. Pomôže ti však tvoja rozvaha a zodpovedný prístup k veci.

RYBY (19.2.-20.3.)

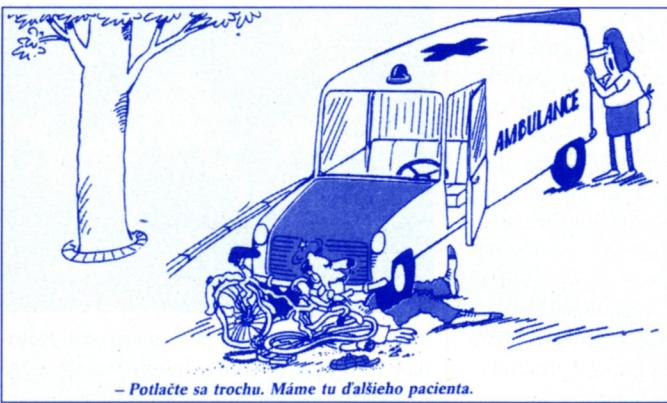
Po dlhých všedných dňoch sa aj na teba usmeje priačen osudu. Bude to nepochybne mesiac rozkvetu, bez ohľadu na to, kol'ko máš rokov. Aj starší ľudia mávajú pred sebou jar. Prijemné ovzdušie v práci a v rodine bude predovšetkým výsledkom tvojich snáh, úsilia a starostlivosti o blízke osoby. Len tak d'alej! (jš)

NÁŠ TEST

Ako je to s vaším zdravím?

1. Podľahnete každej chrípkovej epidémii?
2. Často mávate zápal hrdla alebo bolesti v krížoch?
3. Keď krúcite hlavou 20-krát doľava alebo opačne, nedostanete závrat?
4. Vydržíte stáť minútu bez pohnutia na jednej nohe?
5. Radi si zaspievate?
6. Často máte zlú náladu?
7. Máte radosť z drobných úspechov (napr. že sa vám v záhradke ujal zasadnený stromček)?

8. Môžete sa dotknúť pravou rukou prstov dopredu vyšívahute lavej nohy?
9. Cítite sa dobre, resp. máte pocit sviežosti po dobrom jedle?
10. Vydržíte minútu s dopredu vystretou rukou?
11. Dokážete sa rýchlo rozhodnúť konat?
12. Ak stojíte vzpriamene, vidíte si prsty na nohách?
13. Vybehnete na 4. poschodie a necítíte únavu?
14. Zobúdzate sa ráno svieži a odpočinutí?
15. Zaspávate hned', len čo si l'ahnete do posteľ?
16. Ako spíte: zle, slabo, dostatočne, dobre, výborne?
17. Mení sa vaša hmotnosť vzhľadom k vašej výške?
18. Ste unavení po hodinovej chôdzi?
19. Znervózňuje vás príliš veľký hluk?

- Potlačte sa trochu. Máme tu ďalšieho pacienta.

Veliteľ oddielu k nastúpeným vojakom:

– Kto z vás vie varíť, dva kroky vpred!

Pred nastúpeným útvar vystúpi mladý regrút.

– A viete varíť aj vo veľkých kotloch?

– Hlásim, že doteraz som varil len vo veľkých kotloch.

– A kde ste varili?

– Na cestách.

– A čo?

– Asfalt.

***

– Tak vy tvrdíte, že tá hrča na hlave vášho suseda je dedičná záležitosť!?

– Áno, pán sudca! Môj dedo mal bitkársku povahu a ja som ju po ňom zdedil!

***

– Kamoš, pomôž, súrne potrebujem tridsať zlôtich.

– Mám iba sedemnásť.

– Šikovne mi ich daj, zvyšok mi budeš dlžný!

***

– Postavu mám po otcovi, ale ruky som zdedila po matke.

– Nevrat, a to ti tak pasovali?

***

Dve mačky prídu do baru.
Jedna si objedná mlieko, druhá koňak.

– Odkedy piješ alkohol? – čuduje sa prvá.

– Odvtedy, čo som spozorovala, že po koňaku vidím biele myšky!

***

– Pán doktor, prehľtol som večné pero.

– Tak zatiaľ píšte niečim iným.

***

Zhovárajú sa dvaja pijani:

– Nevieš, koľko je hodín?

– Viem.

– Ďakujem!

***

Domáci pán sa sputuje nájomníka:

– Dušan, si čestný človek?

– Veľmi čestný, pán domáci.

– Tak mi povedz, čo by si urobil, keby si našiel milión?

– Nič by som nerobil?

– Ako to, že by si nič nerobil?

– Lebo by som bol potom pánom ako vy a nemusel by som nič robiť.

20. Keď na 20 sekúnd zastavíte dych, vydýchnete potom pomaly a bez tŕžkostí?

Pri každej otázke sa môžete oznamovať od 0 po 4. Ak ste získali:

Do 20 bodov: Nie je to s vami najlepšie, ste zdravotne veľmi chūlostiví, musíte častejšie myslieť na seba.

21-39 bodov: Aj vy sa musíte šetriť a viacej sa staráť o zdravie, najmä dobrým spánkom, pravidelným stravovaním a zbavením sa starostí.

40-55 bodov: Ste na tom celkom dobre, ale upevňujte si zdravie najmä ranným cvičením, pobytom v prírode, v tichom prostredí a vyhýbajte sa najmä tomu, čo vám škodí.

56-70 bodov: Môžeme vám iba pogratulovať, bez ohľadu na to, v akom ste veku. To samozrejme neznamená, že sa nadalej nemusíte starať o svoje zdravie. (jš)

MENO VEŠTÍ

MARIÁN - usmiate, veselé, pôsobivé a rozkošné meno. Najčastejšie je tmavovlašy bud' tmavý blondín a len zriedkakedy brunet. Nie je príliš vysoký, skôr strednej postavy, veľmi driečny, štíhly, má trochu podlhovastú tvár s pravidelnými črtami a rovným, skoro gréckym nosom. Oči má modré, sivé, niekedy hnedé, vlasy rovné, ale niekedy aj kučeravé, čo ešte viac zvýrazňuje jeho čaro. Obyčajne sa ponáša na otca, taktiež veľmi driečneho. Máva sangvinickú, niekedy až cholericú povahu, ale nikdy melancholickú.

V detstve býva trochu rozmaznávaný, nielen mamou či babičkami, ale aj tetami a známymi, čo má spočiatku veľmi rád, ale neskôr ho to začína rozčulať. V škole sa učí dobre, tým viac, že je inteligentný. Rád číta, má veľa vedomostí, aj keď sú dosť povrchné. Je veľmi výrečný a každého vie prehovoriť. Býva však aj druhý typ Mariánov - skromný, nesmelý, bojazlivý a slabý (srdce, nervy, plúca). Je ich však postatne menej.

Marián sa pedanticky stará o svoj zovňajšok, snaží sa byť vždy pekné oblečený a vlasy si češe ako filmoví umelci. Ako sme už povedali, učí sa dobre, ale nesystematicky, nie je tzv. bifľovač, ale skôr pracant. V škole však má vždy šťastie; rozkošná nonšalancia, istota a sladké oči adresované učiteľkám mu získavajú ich zhovievavosť. Podobne je na štúdiách. Veľmi živý, pohyblivý, stále niečim zaujatý. Má veľký úspech u dievčat, nielen v škole, ale i neskôr, v zamestnaní. Kamaráti ho nemajú príliš radi, možno aj preto, že mu trochu závidia jeho šťastie a úspechy. Nadriadení, najmä v práci, taktiež niekedy pozerajú cez prsty na jeho nedostatky, ktoré nahradzuje veľkou pracovitostou. Marián býva dobrým učiteľom, hercom, spisovateľom, úradníkom, občas dôstojníkom. Aj keď sme ho nazvali pracant, pracuje dosť nerovnomerne.

Žení sa s peknou, milou, rozvážnou, ale trochu utiahnutou ženou, ktorú má veľmi rád. Mávajú jedno a niekedy dve deti. Ako manžel a otec je dobrý, ale nie vzorný, lebo všetky zväzky a platné normy ho trochu unavujú. Najlepšími manželkami pre neho by boli Anna, Marta, Irena či Kristína, lebo tie by si ho vedeli podmaníť, čo by mu nebolo na škodu. (jš)

SNÁR

Veríte snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to pokladá za predsudok našich babičiek. Je to predsa iba zábava. A čo, keď sa vám dobrý sen splní? Tak teda, keď sa vám sníval:

Kamzík, vidieť ho skákať - bud' veľmi opatrný.

Kaktus - zlé ošetrovanie ti prinesie škodu.

Kladivo, pracovať ním - práca ti prinesie zisk; vidieť - dobré vylialinky do budúcnosti.

Klietka, prázdná - zbaviš sa starostí; s vtákmi - nájdete dobrého priateľa; veľká s lietajúcimi vtákmi - stratíš pôžičku; s dravými zvieratami - tvoj nepriateľ ti nezaškodi; vidieť z nej vychádzať zvieratá - si ohrozený.

Kmotor, byť ním - čakajú t'a nové povinnosti; vidieť - darček (dás alebo dostaneš).

Knižnicu vidieť - potrebuješ dobrú radu; byť jej majiteľom - dosiahneš cieľ.

Kocúr, biely bud' strakatý - pred tebou veľká láska; čierne - žiarlivosť; čierne, ktoré ti prebehol cestu - nešťastie.

Kompas - čaká t'a cesta do sveta.

Koleno, zranené - zhoršenie pomerov; kľačať na ňom - musíš byť pokornejší; pekné a zdravé - úspešné podnikanie.

Kominár, na streche - zbaviš sa podozrenia; stretnúť ho - veľké šťastie.

Koncert - zažiješ veľkú radosť.

Korále - čaká t'a utrpenie.

Korene stromu - zlá žena, zlý vplyv; potknúť sa na nich - pre neopatrnosť utripiš škodu.

LEGENDA EVITY. Ked' sa nedávno na strieborné plátna dostał široko reklamovaný film Evita, v ktorom titulnú úlohu zahrala známa americká speváčka Madonna, svetová tlač viackrát pripomnula osobnosť hlavnej hrdinky filmu Evity Peronovej. Predstavovala ju na jednej strane ako symbol dobra, kým na druhej strane ako druhoradú herečku, ktorá manipulovala svojimi milencami. Jeden z nich, neskorší preident Argentíny Juan Peron, sa s ňou oženil. V priebehu dvoch rokov po jej smrti v r. 1952 prišlo do Vatikánu vyše 40 tisíc listov žiadajúcich jej kanonizáciu. Kým naozaj bola?

Evita, podľa profesorky M. Navarrovej, spájala v sebe politické ambície a súčasné ozajstné, skoro „duchovný“ zápal robiť dobro. V r. 1948 založila vlastnú dobročinnú organizáciu, a vlastne nadáciu *Maria Eva Duarte de Peron Social Aid Foundation*, ktorá budovala domy pre chudobných robotníkov, siroty, slobodné matky a starcov. Rozdávala lieky, lístky na rekreáciu, hradila šijacie stroje, svadobné šaty, motocykle a tisíce umelých chrupov - symbol zámožnosti. Ked' sa ľudia dozvedeli, že trpí na nevyliečiteľnú chorobu - rakovinu, mnohí verili, že sa onedlho ocitne pred Božou tvárou, a preto ju treba prosiť o orodovanie. Zomrela ako 33-ročná. Pohreb - s veľkými komplikáciami - trval 2 týždne. Truhlu s jej pozostatkami ukradli, potom zrekonštruovali novú, a napokon ju pochovali na cintoríne Recoleta Cemetery v Buenos Aires. Na snímke: Evita a Juan Peron.

ŠAMPIONÁT V JEDENÍ HOT-DOGOV, ktorý sa nedávno uskutočnil v New Yorku, priniesol veľké prekvapenie. Slávny americký majster Ed Krachie, pseud. zviera (výška 198 cm, váha 136 kg) utrpel drívivú porážku s mladým, 22-ročným Japoncom

Hirofumi Nakajimom, vážiacim len 62 kg. Pre Ameriku, pravlast' hot-dogov, bolo víťazstvo cudzinca národnou tragédiou. Počas šampionátu Nakajima prekonal svetový rekord, keď za 12 minút zjedol až 24 hot-dogy, kym Krachie v tom čase „zvládol“ iba 21. Napriek mladému veku je Nakajima už známym borcom. Medzičím vyhral majstrovstvá Japonska v jedení. Na jednom posedení dokázal skonzumovať 15 mis hovädzieho vývaru, 100 kúskov sushi, 5 tanierov rezancov, 5 tanierov ryže s hovädzím mäsom a 5 tanierov ryže s curry. Na snímke: Nakajima „bojuje“ s hot-dogami.

DÁMY SO ZBRAŇOU. Hoci sa pôvodne agentov považuje za typicky mužské, poznáme veľa prípadov, ktoré dokazujú, že si v tejto profesií znamenite počínajú aj ženy. Niektoré už po polročnom zaštolení sú tak zdatné, ako výsadkári. Jediným štátnikom, ktorý svoju obranu zveril výlučne ženám- agentkám, je vodca Libye, plukovník Muammar Kaddáfi. Túto elitnú skupinu zloženú z 30 urastených a pekných žien tvoria absolventky špeciálnej školy. Verbovali ich do nej už v detskom veku. Všetky boli sirotami. V osobitnom, izolovanom dome zriadili pre ne zaškoľovacie stredisko. S touto skupinou agentiek, oblečených v zelených uniformách, absolviuje Kaddáfi svoje zahraničné cesty.

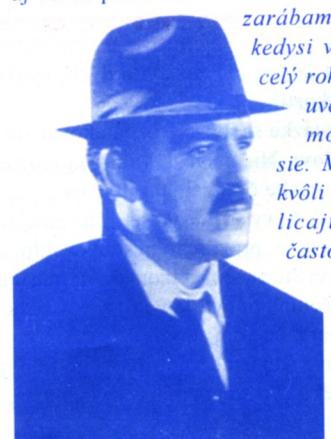
V mnohých krajinách sa už oddávna užívalo, že ženy plnia funkciu kráľovien, prezidentov či premiérov sprevádzajú na cestách dámy-agentky. Vyžaduje to zásada zachovania bezpečnosti na veľmi súkromných a intímnych miestach. Niekedy plnia úlohu asistentiek. Takúto agentku môžeme často vidieť v spoločnosti britskej kráľovnej Alžbety II. počas jej zahraničných cest. Mala ju aj bývalá poľská premiérka Hanna Suchocká. Málokto však vie, že aj vysokí cirkevní hodnostári majú svoju ochranu. Jej členmi sú obyčajne jezuiti alebo františkáni.

AUTOMOBILY SNOV. Počas automobilového veľtrhu v Essene (Nemecko) sa konala zaujímavá výstava, ktorá bola v istom zmysle prejavom uznania veľkým filmovým hviezdam. Každý z exponovaných automobilov sa spájal s nejakou legendárной osobnosťou svetového kina. Tak napr. diváci mohli na výstave obdivovať automobily Jamesa Dean, Charlieho Chaplina, Marilyn Monroe, Elvise Presley a pod. Deti najviac obdivovali limuzíny Káčera Donald

a Kocúra Silvestra. Naproti tomu na príči Neva da v Spojených štátach sa uskutočňuje tradičná prehliadka automobilov, na ktorej si možno pozrieť najdômyselnnejšie a súčasne najčudácejšie vozidlá, aké kedykoľvek skonštruoval človek. Ukázalo sa, že ľudská vynachádzavosť skutočne nepozná hranice. Aj zvedavost', keďže prehliadky sa zakaždým zúčastňujú desaťtisíce divákov. Na snímke: automobil Jamesa Dean.

CESTY OSUDU sú niekedy naozaj nevyspytateľné. Známený americký herc Dennis Farina, ktorého sme mohli poznáť aj u nás ako hlavného hrdinu seriálu *Crime Story*, pracoval vyše 18 rokov ako policajný dôstojník v Chicagu. Raz sa so svojou hliadkou dostał do susedstva filmovej skupiny režiséra M. Manna, ktorý práve nakrúcal film *Zlodej*. V jednej zo scén potrebovali policajta, a tak režisér pozval prvého, koho uvidel - práve Farinu. - *Ani som sa nemusel prežielať* - spomína herc - *trochu ma naličili a hned som sa ocitol pred kamerami*. Debut sa vydaril. Vzorný strážca práva sa do filmu natol'ko zamiloval, že tajne poslal niekoľko svojich fotografií do známych hereckých agentúr. A stalo sa - dostał neveľkú úlohu, taktiež policajta, v seriáli *Chicago Story*. Zahral ju skutočne dobre, lebo mu onedlho navrhli väčšiu úlohu vo filme *Sudca a letec*. Nadálej však pracoval v polícií. Po práci chodil na herecké kurzy, ba začať aj hrávať v divadle. Sám by sa služby v polícií asi nikdy nevzdal, keby ho nepresvedčil známy herc C. Norris (hrá v seriáli *Strážca Texasu*), ktorý sa k filmu dostał priamo z armády. Že to bolo správne rozhodnutie, dokazujú aj jeho skevle úlohy v ďalších filmoch, vďaka ktorým si získal veľkú popularitu, a samozrejme aj veľké peniaze. - *Ešte dnes, keď týždenne zarábam viac, ako kedysi v polícií za celý rok, nemôžem uveriť v zmenu mojej profesie. Možno je kvôli úlohám policajtov, ktoré často hrávam...*

Na snímke: D. Farina ako poručík Torello v *Crime Story*.

J.Petrášek, A. Krištofeková a L. Molitoris počas otvorenia

Čestní hostia, učitelia a predstavenstvo obce pri jednom stole

Krajania zaplnili sálú do posledného miesta...

...besedovali, spievali, spomínali...

OBLÁTKOVÉ STRETNUTIE V KREMPACHOCH

Foto: J. Špernoga

Vystupuje J. Grigušová a M. Paluchová

Dokolečka, dokola

Žiacky zbor spieva koledy

Krempašské kuchárky mali plné ruky práce

Nedeca - včely sa už pomaly prebúdzajú k životu. Foto: J.Pivovarčík

DRUKARNA TOWARZYSTWA SŁOWAKÓW WYKONUJE:

jedno- i wielobarwne druki wysokiej jakości w formatach A2 i B3
(prospekty, etykiety, ulotki, akcydensy, książki itp.)

ZAMÓWIENIA PRZYJMUJE:

Biuro Zarządu Głównego TSP
ul. św. Filipa 7/4, 31-150 Kraków
tel.: 34-11-27, 32-66-04, fax: 33-09-41

nr konta: BDK w Lublinie II O/Kraków 333401-2017-132

WYDAWNICTWO TOWARZYSTWA SŁOWAKÓW

poleca do nabycia następujące publikacje:

Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz. I</i> , (rocznik), Kraków 1993	3,00 zł
Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz. III</i> , (rocznik), Kraków 1995	3,50 zł
J. Ciagwa, J. Szpernoga, <i>Słowacy w Powstaniu Warszawskim</i> , Kraków 1994	2,50 zł
Zbigniew Tobijański, <i>Czesi w Polsce</i> , Kraków 1994	5,00 zł
J. Ciagwa, <i>Dzieje i współczesność Jurgowa</i> , Kraków 1996	5,00 zł